

วิบูลย์ กาโมทย์ ภาณุ
(ผู้เฝ้าการศึกษาเป็นผู้เจริญ)

เสนาศึกษา

เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๖๕ ISSN 0857-5002

อาเคียรวาทสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรม

ร่ายสุภาพ

ศุภฤกษ์โสภณีสวาร ทวีเมษกาลสมภพ สรวมจิตนบ้อมบังคม สมเด็จพระกนิษฐาฯ ศาสตราจารย์
เกียรติคุณ พระบัญชาบริหาร แหล่งสถานศึกษาเสนา เจ้าฟ้ามหาดจักรีสรินจร เสด็จ ฯ ทรงสอนศิษย์สืบมา
ยาวนานกว่าสี่ทศวรรษ จวบจนปรัตยุดัน สร้างคุณานันต์นานสมัย เหล่าทหารบกไทย จปร. ขออาราธนา
คุณพระศรีไตรรัตน์ ท้าวจักรวรรดิทองจักรวาล เจัญประสานจัญประสิทธิ์ จตุรพิชัญภูทิตศพรชัย ทั้งประเทศไทย
มาสถิต เทพนฤมิตร พรหมนฤมาน ต่างกรานกรจุสิประณม น้อมบังคมเบื้องพระบาท ถวายปรัตยาราภิวาท
ต่างสุคนษบุพผชาติมาลัย เนื่องในมหาสมัยมงคล เฉลิมพระชนม์วาร ทกสิบเจ็ดกาลวรรษ จิรัลิตีพรธชารัง
จิรายุสยีนงวัฒนา ไรโรคาอุปัทรนตราย เกทภัยมลายพายหนี พายพระบารมีพระเดชทั่วสากลเขตต์สรรเสริญ
พระเกียรติเจริญสืบไว้ เป็นมิ่งขวัญช่วยไท้ ปกเกล้าแหล่งสยาม ยินนา

โคลงสองสุภาพ

ปวงข้าพระพุทธเจ้าจิตน้อม
กราบเกล้าพระเมตตา

ถวายสัตย์วิจิตรพร้อม
ถวายสัตย์วิจิตรพร้อม

โคลงสามสุภาพ

ตามรอยพระบาททยาตรา
สุจริตจางประพฤติไว้

พิทักษ์ศาสนาชาติปิ่นไท้
มั่นพร้อมปฏิญาณ

โคลงสี่สุภาพ

จปร.เสนาสถานสำนึกน้อม
“ทูลกระหม่อมอาจารย์”กตเวทิตคุณ
ขอทรงเจริญจตุรพิชัญ
สรวมจิตเหล่าข้าบาทน้อม

การุญ
จิตพร้อม
สืบเนื่อง กาลนา
กราบเกล้าสรรเสริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ผู้ประพันธ์ พ.ท. พศ. สมใจดี วีรภัทรเวช

ประเภทบทประพันธ์ ลิลิต

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ ท่านสมาชิกและผู้อ่านนิตยสารเสนาศึกษา

กระผม พลตรี นันทยศ บุษชา เสนาธิการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (นตท.๒๕, จปร.๓๖) ปฏิบัติหน้าที่เป็นบรรณาธิการนิตยสารเสนาศึกษา นิตยสารที่จะเพิ่มพลังทางความคิดให้กับท่านผู้อ่าน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านข่าวสาร ความรู้ สาระ และความบันเทิง ตามแบบฉบับของเสนาศึกษา ทั้งในแง่มุมมองเรื่องราวจากจดหมายเหตุที่บอกเล่าถึงความเป็นมาต่าง ๆ ในอดีต และเรื่องเล่าจากประสบการณ์ผู้เขียน ตลอดจนการหยิบยกข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยนำมาวิเคราะห์ผ่านมุมมองของผู้เขียนในปัจจุบัน

นิตยสารเสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ ฉบับ มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๕ เล่มนี้ กองบรรณาธิการ ได้รวบรวมเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนิตยสารเหมือนเช่นเคย โดยฉบับนี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับโครงการตาม พระราชดำริ พล.อ.หญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สวนพฤษภรณ์พรพรรณเทพรัตน์ รร.จปร. และบทความจากองค์กรวิจัย เรื่องราวทุก ๆ บรรทัดในบทความ ท่านผู้อ่านจะได้สัมผัสถึงความตั้งใจในการนำเสนอ รวมถึงได้สัมผัสทักษะการใช้ภาษาของผู้เขียน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละบทความ และสำหรับท่านที่รักการอ่าน สนุกกับการท่องเที่ยวผ่านตัวอักษร เสนาศึกษาฉบับนี้ ยังมีคอลัมน์พิเศษเพิ่มเติมให้ท่านได้เติมอิมกับสาระความรู้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เมื่อทุกท่านได้อ่านนิตยสารเสนาศึกษาแล้ว ท่านจะได้รับความรู้และแนวทางการคิด อันเป็น “พลังบวก” ให้ท่านผู้อ่านได้นำไปสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ในชีวิต มีแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ มีความสุขและประทับใจแต่สิ่งที่ดีตลอดไป

ขอบคุณครับ

พลตรี

บรรณาธิการเสนาศึกษา

สารบัญ

เสนาศึกษา

เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือนมีนาคม – เมษายน ๒๕๖๕

“โครงการพัฒนาในพระราชดำริ”
ตอนที่ ๒

“โครงการพัฒนาในพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (ตอนที่๒)	๘
๓๐ ปี โครงการเอกสารสำคัญทาง ประวัติศาสตร์จากต่างประเทศในพระราชดำริ ตอน ๖ การบริการ ความรู้ให้แก่ผู้สนใจ: นักวิชาการ นิสิตนักศึกษาในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด	๑๗
หนังสือเฉลิมพระเกียรติ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ตอนที่ ๑)	๒๔
เรื่องจากปก “ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ในปัจจุบัน และ “ผู้บังคับการพิเศษ โรงเรียนนายร้อย” ในอดีต	๓๒
The Forever War : สงครามในยูเครน	๓๖
เปิดโลกความรู้เทคโนโลยีป้องกันประเทศ เรื่อง สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศกับการวิจัยและ พัฒนาเทคโนโลยีจรวดและอาวุธนำวิถี (ตอน ๑)	๔๕
แผ่นดินไทยทุกที่มีเรื่องเล่า (ตอน ๖)	๕๑
ตำนาน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอนอวสาน	๕๘
ไฟรักไฟสงคราม	๖๔
โรคยอดฮิตออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome)	๗๐
พลุควา ๆ สมุนไพรพลิกโลก (ตอน ๒)	๗๖
ประสบการณ์ นนร.ไทยในต่างแดน (สาธารณรัฐเกาหลี) ตอนที่ ๕	๘๕
สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์	๙๒
ศัตรูภายใน คือ กิเลส	๑๐๒
ใคร อะไร ที่ไหน	๑๐๗
รายชื่อคณะทำงาน	๑๐๘

ความคิดเห็นของผู้เขียนในหนังสือฉบับนี้ไม่มีส่วนผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๕ รร.จปร. ได้จัดพิธีถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๕ และงานเลี้ยงปิดภาคการศึกษา นนร. ประจำปี ๒๕๖๕ โดยมี พลเอก ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผบ.ทบ. , พลโท ปิยะพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผบ.รร.จปร. , ข้าราชการ นนร. และญาติ ใฝ่ๆ รับเสด็จ ณ โรงเรียนนักเรียนนายร้อย รร.จปร.

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ พลเอก เจริญชัย หินเธาว์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้แทนผู้บัญชาการทหารบก ในการเป็นประธานในพิธีบรรพชาอุปสมบทนักเรียนนายร้อย พร้อมด้วย กำลังพล และครอบครัว เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร โดยมี พลโท ปิยะพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พร้อมภริยา คุณอัญชุลีฯ กลิ่นพันธุ์ ประธานสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร. และคณะข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ให้การต้อนรับในการนี้ ได้เรียนเชิญผู้ปกครองของ นนร. และผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญและร่วมพิธีฯ โดยพร้อมเพรียงกัน

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๒ เมษายน ๒๕๖๕ รร.จปร. ได้จัด กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ พิธีถวายพระพรชัยมงคล ถวายราชสักการะ และลงนามถวาย พระพรชัยมงคล กิจกรรมอาสาพัฒนา “ถนนสายจงรักภักดี” และกิจกรรมบริจาคโลหิตที่ ดิจิตอลสกาย โดย์มี พลโท ปิยพงศ์ กลิ่นพันธุ์ เป็นประธานพิธีฯ และข้าราชการ รร.จปร. ร่วมกิจกรรมในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๕

กิจกรรม

เนื่องในโอกาสวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึก มหาจักรีวงศ์ ๖ เมษายน ๒๕๖๕ พลโท ปิยพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผบ.รร.จปร. เป็นประธาน ในพิธีตักบาตรพระสงฆ์ ถวายเป็นพระราชกุศล, พิธีถวายเครื่องราชสักการะและ ถวายราชสดุดีพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ โดยมี ข้าราชการ รร.จปร. ร่วมพิธี ณ พุทธศาสนสถาน และห้องพระบารมีปกเกล้า บก.รร.จปร.

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ร่วมกับคณะกรรมการวัดสุทธรราม จัดพิธีเททองรูปปั้นหล่อพระพุทธรูป-พระพุทธรมาดา ในวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๕ โดย พล.ท. ปิยะพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผบ.รร.จปร. เป็นประธานพิธี ณ วิหารพระพุทธรูป-พระพุทธรมาดา และข้าราชการ ครอบครัว ร่วมสรงน้ำพระสงฆ์ ณ พื้นที่ รร.จปร.

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

วันพหุสัมพันธ์ที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๕
 พลโท ปิยะพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พร้อมด้วยคุณอัญชุลีย์ กลิ่นพันธุ์ ประธานสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นประธานในกิจกรรมถวายภัตตาหาร และทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งแด่พระนวกะ (พระนักเรียนนายร้อย) ที่อุปสมบทหมู่ เพื่อถวายเป็น พระราชากุศลแด่ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเข้าร่วมกิจกรรมฟังธรรมเทศนา ณ พุทธศาสนสถาน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดย พระวชิรโกศล (พระอาจารย์คม อภิวโร) จากวัดป่าธรรมคีรี ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

โครงการพัฒนาในพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ตอนที่ ๒)

โดย พลเอกหญิง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ด้านการศึกษา

เริ่มต้นตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก หรือชั้นอนุบาล แต่เดิมเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วดูแล ต่อมาพัฒนาความรู้ของผู้ดูแลเด็กเป็นระดับปริญญาตรีด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมการศึกษาที่สูงขึ้นไป รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้

ชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จัดหลักสูตรนักวิทยาศาสตร์น้อย ที่ไปดูงานมาจากประเทศเยอรมนี มีการทดลองวิทยาศาสตร์ ที่เด็กอนุบาลก็สามารถอธิบายได้ว่า ปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเป็นสิ่งที่มองเห็นนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร และการทดลองวิทยาศาสตร์เป็นของง่าย ๆ ที่อยู่ในครัวในบ้านเรือน แม้โรงเรียนปิด ครูก็ยังไปแนะนำไปสอนได้ แต่ก็ต้องอบรมครู เคยส่งครูที่สอนอยู่แล้วไปเรียนต่อปริญญาโท ก็ถามเขาว่าทำไมถึงเรียนเคมีก็มี ชีวะก็มี แต่ทำไมไม่มีใครเรียนฟิสิกส์ ครูก็ตอบว่าฟิสิกส์เป็นวิชาที่ไม่อยู่ในชีวิตประจำวัน ถ้าคุณครูคิดแบบนี้ต้องเริ่มอธิบายกันตั้งแต่ต้นว่า ฟิสิกส์ คืออะไร และมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนอย่างไร

ชั้นประถมศึกษา สอนตามหลักสูตร และมีกิจกรรม ให้นักเรียนอ่านหนังสือห้องสมุด สอนอ่านเขียน แจกรูป สะกดตัว ชั้นมัธยมศึกษา ให้ทุนศึกษาต่อ ตอนที่โรงเรียนปิดเพราะน้ำท่วมหรือโควิด-๑๙ ก็แจกเป็นถุงยังชีพทางการศึกษา ไม่ได้เป็นถุงอย่างเดียว มีกล่องอุปกรณ์การเขียน แบบเรียนให้อ่านบ้าง

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงให้อาจบมาชุดดินดาน ชุดไม่เข้า เพราะแข็งมาก แต่หากใช้ส่วนเจาะนิดเดียว แล้วปลูกหญ้าแฝกให้โตขึ้นมา รากมันจะทำให้หินระเบิดได้

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สอนทั้งนักเรียนและชาวบ้าน ด้านงานฝีมือ ใช้ผ้าทอและกก ประกอบหนัง ทำกระเป๋าและเครื่องเรือน เย็บปักถักร้อยและทอผ้า ทั้งปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ ผ้าย้อมคราม เย็บเสื่อ การจักสาน การทำไม้กวาดดอกหญ้า งานจิตรกรรม ประติมากรรม การฟ้อนรำ การแสดงดนตรี การแสดงประเพณี ศาสนาของประเทศ และของท้องถิ่นหรือชาติพันธุ์

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาแหล่งน้ำ ประสานงานกับกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และหน่วยราชการอื่น

ประสานงานกับกรมป่าไม้และกรมอุทยาน เกี่ยวกับถนน และสะพาน เพราะถ้าไปทำเอง ไปตัดไม้ เราอาจจะไปตัดในที่ไม่สมควร

โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ “ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง” ให้นักเรียนและชุมชน ปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกทำลาย แบบปลูกป่า ไม่ได้เรียงเป็นแถวเป็นแนว แต่เหมือนกับ พืชจริง ๆ ในป่า พร้อมกับสร้างจิตสำนึกด้วย ป่าที่ปลูกมีขนาดต่าง ๆ กัน เป็นพีธีเรือนยอดชั้นบน ชั้นรอง ชั้นไม้พุ่ม ชั้นไม้ผืนดิน ไม้พวกนี้มีทั้งไม้ป่าและไม้เศรษฐกิจ ซึ่งสามารถจำหน่ายได้ หน่วยงานที่ช่วย มีกรมป่าไม้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นต้น

ปลูกป่าแล้วใช้ว่าจะไม่มีเงินมีทอง ไม้บางส่วนก็นำมาใช้ได้ แต่ก็ไม่ใช่ว่าตัดหมดเลย วันก่อนก็มี บริษัทเขามาให้ชาวบ้านตัดไม้เอาไปส่งออก ต้องแอบ ๆ บอกทางป่าไม่ว่าต้องคอยดูเหมือนกันว่าไม่ถูก หรือถ้าเราตัดไม้ เราต้องปลูกทดแทน ๓-๔ ต้น ตามระบบ ไม้ใช้ว่าปลูกแล้วมีคนมาแอบตัดแบบนั้น

วิธีการปลูกเช่นนี้ได้ศึกษาจากศาสตราจารย์มิยาซากิ มหาวิทยาลัยโยโกฮามา ท่านเสียชีวิตไปหลาย เดือนแล้วเหมือนกัน แต่ก่อน ไปพบท่านที่มหาวิทยาลัย อยู่ ๆ อาจารย์ก็ไม่ชอบ ไม่อยากคบด้วย เพราะเป็นคนไม่ดี อาจารย์นึกว่า เป็นคนที่ดูแต่ดาวเทียม ไม่ลงไปในพื้นที่ ครูบอกท่านว่า ไม่จริง ลงไปในพื้นที่ ก่อน แล้วดูดาวเทียมประกอบ อาจารย์เลยว่า ถ้าอย่างนั้นใช้ได้ ไม่โกรธแล้ว

โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

โครงการ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ครั้งที่มีน้ำท่วมครั้งใหญ่ในภาคกลาง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ หลายคนได้ช่วยกันทำให้ผู้ที่ประสบปัญหาทุกภัยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บางคนต้องไปอยู่ที่ค่ายอพยพ มีที่อยู่ มีอาหาร มีอาสาสมัครช่วยสอนหนังสือนักเรียน ทำอาหารไปส่งตามบ้าน ก็เลยต้องศึกษาว่า เรือประเภทไหน ต้องใช้น้ำมันอะไร หล่อลื่นอย่างไร สมัยนั้นค่อนข้างจะคล่อง ตอนนั้นก็สอนนาฏศิลป์ เวลานั้นนักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ ๕ ที่พาไป ต้องนั่งเรือไป ตอนนั้นก็ยังสอนนาฏศิลป์อยู่ข้าง ๆ บ้านที่สวนปทุม แต่ไม่กล้าไปแล้ว ขาไม่ดี กลัวหกล้มขาหักไปอีก ก็ทำอาหารไปส่งให้ถึงบ้าน อาหารเที่ยวนี้ก็พยายามจะทำอีก จะให้เป็น ปันโต ปันโตก็ราคาแพง ถามเขาว่าทำอย่างไร เขาบอกว่า ก็ใส่ถุงพลาสติกให้พร้อมกับใบงาน ถามอาจารย์ เมื่อวานนี้ เขาก็ช่วยไปส่งให้และไปสอนถึงตามบ้าน

ทางภาคเหนือ มูลนิธิชัยพัฒนา มีโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” “ซอยนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน” หรือ ตอนทำถนนไปโครงการชาน้ำมัน ให้เขาไปตัดถนน เขาไปตัดถนนกว้างเกินไป ก็เลยตั้งโครงการขึ้นมาใหม่ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” เดิมเริ่มต้นที่จังหวัดเชียงราย ไม่ใช่จังหวัดสุรินทร์ ทำโครงการชาน้ำมัน แล้วเขาก็ใช้เป็นเส้นทางส่งผลผลิตเข้ามาถึงโรงงาน ที่สุรินทร์ก็ทำโครงการนี้ ไม้ผลที่เขาช่วยกันปลูก ช่วยดูแลก็ออกผล มีทั้งกินเองและจำหน่าย แม้แต่ในค่ายทหารก็ทำ แต่ภายหลังโครงการพวกนี้ไม่ได้อยู่เฉพาะภาคเหนือ แต่นำไปใช้ทั่วประเทศ

“เพื่อนช่วยเพื่อน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำมากในภาคอีสาน บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ปลูกข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ บริเวณนอกเขตทุ่งกุลาร้องไห้ปลูกข้าวพันธุ์อื่น เช่น ข้าวปทุมธานี ๑ ที่อื่น ๆ การผลิตเมล็ดพันธุ์ต้องป้องกันไม่ให้พันธุ์อื่นมาปน จึงจะเป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพพอที่จะใช้ปลูกได้

อย่างตอนที่เพื่อนภาคกลางกำลังถูกน้ำท่วม คนอีสานพืชผลดีมาก เขาก็บอกว่า เพื่อนภาคกลางลำบาก คนอีสานก็มาช่วย หรือว่าเวลาพวกเขาไปหาข้าวที่อีสาน ตอนนั้นก็แล้งมาก เขาบอกว่า ลำบากกันแบบนี้ เดี่ยวเพื่อนคนนี้ต้องไปช่วย เขาก็พูดบอกว่า เราก็เป็นเพื่อนกันได้นะ แต่ว่ามาช่วยกันขนาดนี้ ยิ่งกว่าเพื่อนแล้ว เหมือนกับเป็นญาติกัน ก็รู้สึกว่าจะช่วยแล้วก็ป็นประโยชน์ ก็ดีใจ การดูแลก็ต้องพยายาม

ดูแลไม่ให้พันธุ์อื่นมาปน ไม่ให้เมล็ดอย่างอื่นมาปน ก็ได้สังเกต ทุกอย่างมาจากการตั้งข้อสังเกตทั้งนั้น เหตุที่มีพันธุ์อื่นปนมา พระเอกตายตอนจบ เพราะใช้เครื่องเกี่ยวข้าว ซึ่งไปเช่ามา ล้างเท่าไรก็ไม่หมด พันธุ์อื่น ๆ ที่เขาเกี่ยวเอาไว้ ติดอยู่ในนั้น พอเราเกี่ยว เครื่องไถ เครื่องมือกล มันก็จะติดอยู่ในนั้น ร่วงลงไปในนาเรา เราเก็บไม่ทันก็จะเสีย บางกลุ่มถามว่า เกิดอะไรขึ้น บอกเขาให้สารภาพมา ก็ได้ความว่า เขาเอาเครื่องเกี่ยวไปรับจ้างที่อื่น ตอนที่เรามีพันธุ์ฟักทอง เราใช้แต่เมล็ดมาแจกเป็นเมล็ดพันธุ์ เนื้อเหลือง ทำแกงบวชฟักทอง ทำจนกระทั่งเบื่อ สุดท้ายทำข้าวเกรียบ ป้าตุ้มมา เป็นป้าคนหนึ่งที่ทำข้าวเกรียบ ส่วนมูลนิธิชัยพัฒนา เราจะใช้ชื่อว่า ข้าวเกรียบเฮฮา ข้าวเกรียบเฮฮาคนฮิต วันหลังจะเอามาให้ทาน

การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เป็ดไข่ เป็ดเทศ เป็ดกบินทร์บุรี เป็ดบางปะกง ไก่ไข่ ไก่พันธุ์เนื้อต่าง ๆ เช่น ไก่กระดุกดำ ไก่ประดู่หางดำ ไก่เหลืองหางขาว

การเลี้ยงแพะ ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเป็นพันธุ์แพะเนื้อ แบล็กเบงกอล (Black Bengal) จากบังกลาเทศ แต่ก่อนเลี้ยงแพะนมพันธุ์ซาเนน (Saanen) ผสมพันธุ์กับแพะพื้นเมือง หรือแพะเนื้อพันธุ์แองโกลนูเบีย (Anglo-Nubian) ที่โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร เขาทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เลี้ยงแพะนม ก็ประสบความสำเร็จ

การเลี้ยงปลา และสัตว์น้ำอื่น เช่น ปลานิลจิตรลดา ปลาสลิด ปลาตะเพียน กบ

การปลูกข้าว ไม้ผล และผัก จะพยายามปลูกโดยลดละเลิกสารเคมีใช้สารอินทรีย์ หรือจุลินทรีย์ เรียกว่า ปลูกโดยชีววิธี เช่น ใช้มวนพิฆาต ปล่องในแปลงผักกำจัดหนอน ควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยการพ่นสารชีวภาพเมธาไรเซียม (Metarhizium) พ่นน้ำหมักไบยาสูบ และน้ำหมักปลา ให้ชาวบ้านผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา (Trichoderma) เชื้อราบิวเวอเรีย (Beauveria) สำหรับควบคุมโรคพืช น้ำส้มควันไม้

มูลนิธิชัยพัฒนามีศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ ที่เชียงราย สระบุรี และสุรินทร์ อบรมความรู้ทางการเกษตรแก่ทหาร และประชาชนที่สนใจ เมื่อโรงเรียนปิดเจ้าหน้าที่ช่วยสอนวิชาต่าง ๆ ให้ลูกเจ้าหน้าที่และคนงาน

ผู้ที่ปลูกข้าวโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะได้โคกระบือเป็นของขวัญ ได้ทราบว่า ชาวบ้านตั้งชื่อ โคกระบือ เช่น คุณกล้วยไม้ คุณงคงโค คุณแดงโม ลูกกระบือชื่อ น้องต้นหอม น้องนาโชค น้องลูกเกต ได้ความว่า รุ่งพระราชทานเรียกคุณ รุ่งลูกเรียกน้อง! ได้อีวั้วพระราชทานแล้ว ๑๑ ตัน ชาวบ้านบอกว่า วั้วพระราชทาน อีเยอะดี ไม่ทราบทำไมถึงเยอะกว่าธรรมดา คงเพราะเขาเลี้ยงดี

การขุดสระน้ำ และบ่อน้ำ (บ่อบาดาล) ใช้โซลาร์เซลล์สูบน้ำ มีแผงโซลาร์ที่เคลื่อนที่ได้ (ใส่ล้อ)

เวลามีโควิดมีปัญหาเรื่องการขาย เพราะชาวบ้านไม่กล้าไปตลาด ต้องจัดการนอมอาหาร ช่วยให้ขายออนไลน์ หรือไปรับสินค้าไปขายให้ มีร้านที่ขายสินค้าของชาวบ้าน เช่น ร้านภูฟ้าซึ่งมีอยู่ ๒๐ สาขา และร้านภูฟ้าผสมผสาน ที่ทำเรื่องเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานและจัดนิทรรศการด้วย รวมเป็น ๒๑ ร้าน ร้านภัทรพัฒน์ของมูลนิธิชัยพัฒนาขายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากชาน้ำมัน (Camellia oleifera) กระจายมอบจากบ้านทุ่งกระเทียม จังหวัดพะเยา ร้านสายใจไทยที่มูลนิธิสายใจไทย มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือทหารพิการ และครอบครัว เป็นต้น มีการผลิตมือเทียมด้วยเครื่อง 3D Printer

มีโครงการทหารพันธุ์ดี ตำรวจพันธุ์ดี ศาลพันธุ์ดี และแรงงานพันธุ์ดี

ที่ทำกันมานานคือโครงการทหารพันธุ์ดี ในค่ายต่าง ๆ ที่มีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก ส่วนใหญ่ทหารพันธุ์ดีจะฝึกที่หน่วยงานของมูลนิธิชัยพัฒนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันฝึกทหารหลาย ๆ ระดับชั้นยศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารกองประจำการที่พ้นการเกณฑ์ทหารแล้วไปเป็นประชาชนท้องถิ่น แนะนำเพื่อนบ้าน หรือบางคนรับราชการทหารต่อ ทำโครงการตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ทหารทำโครงการ “ชุมชนเบิกบาน อาหารปลอดภัย” ไปช่วยตามชุมชนที่อยู่ชายแดน ช่วยดูแลการพัฒนาของหมู่บ้าน เช่น การซ่อมแซม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หน้าที่ของผู้ทำโครงการคือเพาะปลูกพืชผัก ไม้ผล พืชน้ำ เลี้ยงสัตว์ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ รู้จักการแปรรูป การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี แบบที่เรียบบีที

ชวนให้ทหารช่วยสอนประชาชนด้านการเกษตร นอกจากขายผลผลิตราคาถูกแล้ว ยังสอนให้ทำเองด้วย บางคนช่วยสอนนักเรียนเรื่องวิชาการอ่านเขียนด้วย ตอนแรกจะเอาเอกสารที่นักเรียนเขียนมาให้ดู แล้วลืมหยิบเพราะเมื่อวานนี้กลับมามาก เขาก็จะให้เด็กนักเรียนเขียนบันทึกทุกวัน ว่าแต่ละวันเขาทำอะไรบ้าง

ตั้งแต่ชั้นประถม ๑ ถึงชั้นมัธยม ๖ เขาก็เขียนตามที่เขาเห็น เด็กเล็ก ๆ จะเขียนสนุกกว่าเด็กโต เด็กโตเขาจะเขียนไปตามระเบียบ แต่เด็กเล็ก ๆ เขาก็จะมีจินตนาการเยอะ เรียนไปเรียนมาบอกโตขึ้นจะเป็นทหาร เด็กผู้หญิงก็บอกอย่างนั้น

ตำรวจพันธุ์ดีส่วนใหญ่เป็นตำรวจที่ใกล้เกษียณอายุ เพื่อจะได้เป็นอาชีพหรืองานอดิเรก ศาลพันธุ์ดี เป็นกลุ่มที่ทำงานที่ศาลชวนชาวบ้านรอบ ๆ ศาลมาร่วมกัน แรงงานพันธุ์ดี กระทรวงแรงงานชวนโรงงานที่มีพื้นที่มาเพาะปลูก

โครงการพัฒนาที่เพิ่มเติม

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งมารับงานต่อไม่ได้เป็นคนบุกเบิกเริ่มต้น มีกิจกรรมให้นักเรียนมาเรียนดนตรี นาฏศิลป์ และจิตรกรรมไทย มีการประกวดการปลูกพืช ผักสวนครัวตามโรงเรียนต่าง ๆ

มูลนิธิสายใจไทย ให้สมาชิกทำงานฝีมือ และทำการเกษตรในภูมิลาเนาตนเองหรือหมู่บ้านที่จังหวัดสุโขทัย

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จัดการศึกษาให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดโอกาส ช่วยส่งเสริมอาชีพ และช่วยให้รักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกกาแฟ ทำน้ำมะขามป้อม แก้ปัญหาขาดสารอาหาร เช่น โปรตีน วิตามินเอ สารไอโอดีน

โครงการรूप้าพัฒนา จังหวัดน่าน มีโครงการการเกษตร การศึกษา และหัตถกรรม มีวิทยุของวิทยาลัยเทคนิคเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ฟัง

โครงการโรงเรียนในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ในระยะแรก นักเรียนส่วนมากมีภาวะโภชนาการบกพร่อง ปัจจุบันแข็งแรงดีและมีความสามารถในการศึกษา แต่ก่อนนี้ที่ ไปดูตอนแรก ปศุสัตว์พาไปดูเด็กที่ขาดอาหาร มีความยากลำบากมาก ไม่มีอะไรกิน ปศุสัตว์เขามาฟ้องว่าให้ เลี้ยงหมูแล้วแย่งอาหารหมูกิน !!! แต่คนที่เขาขายดีเขาไม่แย่งอาหารหมูกินกันนะ !!! ถ้าแย่งอาหารหมูกิน แปลว่ามีอะไรที่ผิดปกติ ก็ไปดูกัน พบว่าผมเด็กเป็นสีเหลือง แสดงว่าขาดโปรตีน ก็เลยบอกว่าทำโครงการ กันดีกว่า ได้พาครูที่โรงเรียนไปดู ตชด. ที่จังหวัดนครพนม เขาบอกเขาก็ทำได้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นตำรวจ ครูเขาร่วมมือกันทำทั้งอำเภอเลย น่าประทับใจมาก เป็นฝีมือของเขาจริง ๆ และตอนนี่เด็ก ๆ ก็แข็งแรงดี มีความสามารถในการเรียนหนังสือดี รักษาวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมในการใช้พืชสมุนไพร ฯลฯ

สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ เปิดการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสาขาวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร อุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรี และเกษตรกรรม ที่ศูนย์เรียนรู้เกษตรนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา จังหวัดระยอง สอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสาขาวิชาอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ คหกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสอนระดับปริญญาตรี ในสาขา บริหารธุรกิจ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ตอนนี้กำลังทำเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบและ เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกัน

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ทูลกระหม่อมอาจารย์:

๓๐ ปี โครงการเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ จากต่างประเทศในพระราชดำริ

ตอน ๖ การบริการความรู้ให้แก่ผู้สนใจ:

นักวิชาการ บัณฑิตนักศึกษาในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ

“ข้าพเจ้าจึงคิดว่าเราควรไปคัดเลือกเอกสารจากต่างประเทศ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยมา จึงส่งตมอาจารย์กองประวัติศาสตร์ไปที่ต่างประเทศบ่อยเท่าที่จะพอมีกำลังที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้ที่อาจจะไม่มีโอกาสไปวิจัยที่ต่างประเทศได้ประโยชน์ เขียนงานเผยแพร่ให้ความรู้สาธารณชน ข้าพเจ้าทำได้เพียงเท่านี้ แต่ไม่ได้ส่งเสริมการไขเอกสารเป็นรูปธรรม

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ เป็นอาจารย์กองประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งที่ช่วยข้าพเจ้าคัดเลือกเอกสาร ในต่างประเทศ และเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการประชาสัมพันธ์ให้นักวิชาการได้เข้าถึง เรียนรู้ และใช้ประโยชน์ เอกสารที่ทุก ๆ คนได้ขำมน้ำขำมทะเลไปคัดเลือกมา เพื่อให้มีผลงานที่ให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา และ สาธารณชน ต่อไป การเขียนบทความหรือหนังสือวิชาการมีเรื่องของความคิดเห็นที่แต่ละคนมีความคิดของตน อาจไม่เหมือนผู้อื่น แต่ในแง่ข้อมูล น่าจะมีข้อมูลที่ยังตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

พระราชนิพนธ์ “คำนิยม” เรื่องเล่าจากทวารวิชาวารหาญ: การค้นคว้าและอ่านเอกสารทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างคน สร้างชาติและสร้างทวารหาญ พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ (มูลนิธิสถาบันสร้างสรรค์ปัญญา สาธารณะ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

บทนำ

อันที่จริงแล้ว ตั้งแต่ช่วงต้นที่ทูลกระหม่อมอาจารย์ ทรงดำเนินการในเรื่องการรวบรวมเอกสารสำคัญทาง ประวัติศาสตร์นี้ ผู้เขียนก็เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในนั้นและ ต่อเนื่องตลอดมา เนื่องจากพระองค์ทรงส่งเสริมและ สนับสนุนให้ผู้เขียนไปค้นคว้าเอกสารของหอจดหมายเหตุ แห่งชาติสหรัฐอเมริกา(NARA)ณ กรุงวอชิงตันดี.ซี. ครั้งแรก ในปี ๒๕๓๘-๓๙ และต่อมาพระราชทานทุนส่วนพระองค์ ให้ผู้เขียนไปเรียนต่อปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัย วิสคอนซิน แมดิสันปี ๒๕๔๑ ในระหว่างที่เรียนปริญญาเอก นั้น ผู้เขียนก็ได้ไปค้นคว้าอีก ๒-๓ ครั้งในปี ๒๕๔๓-๔๔

หลังจากจบปริญญาเอกแล้ว พระองค์คงยังทรง ส่งผู้เขียนไปค้นคว้าอีกสองครั้งในปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๙ และผู้เขียนคิดเสมอว่าน่าจะไปอีก เมื่อมีโอกาสจึงได้ เสนอโครงการการวิจัยเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศ และได้รับ ทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อ สืบสานพระราชดำริ เพราะเอกสารของ NARA มีมากมาย

และมีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ไทย และ ที่ผ่านมาก็ได้ค้นพบข้อมูลใหม่ ข้อมูลสำคัญที่ น่าสนใจ ผู้เขียนก็มักจะเชิญชวนให้ผู้สนใจมาสืบค้น และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ทั้งในด้านการเรียน การสอนและการวิจัย ตามพระราชดำริและพระราช ประสงค์ของพระองค์

การเชิญชวนให้ผู้สนใจมาสืบค้นและนำไปใช้ให้ เป็นประโยชน์ต่อไปนี้ มีทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการ และต่อมาก็เริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น เนื่องจาก ในแต่ละปีจากช่วงปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา โดยเฉพาะในช่วง หลังๆ จากปี ๒๕๖๓-๖๕ การบริการด้านนี้ก็มีความขึ้น เพราะเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ คือภายหลังจากงาน สัมมนาฯ แล้ว ก็ได้ดำเนินการตามแผนงานในขั้นต่อมา โดยมีการประชุมและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเอกสารต่างประเทศที่มีอยู่ให้ผู้สนใจสามารถ เข้าถึงในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัย คือ (๑) การจัดเก็บเอกสารเข้าสู่ระบบใหม่ (๒) การแปล เอกสารสำคัญ (๓) การส่งเสริมและสนับสนุนนักวิจัย

อาจารย์ ทำการวิจัยในเชิงลึก และ (๔) การนำเอกสารต่างประเทศ ดึงกล่าว (รวมทั้งเอกสารเดิมที่มีอยู่ใน หอจดหมายเหตุฯ ในพระราชดำริฯ) ไปแนะนำให้ความรู้แก่อาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาที่สนใจและ แสดงความประสงค์ขอรับบริการ

ในการบริการความรู้ด้าน เอกสารต่างประเทศให้แก่ผู้สนใจนี้ ผู้สนใจอาจเดินทางมาใช้หรือสืบค้น เอกสารดังกล่าว ณ กองวิชาประวัติศาสตร์ฯ หรืออาจให้อาจารย์และ คณะวิทยากรเดินทางไปบรรยาย เป็นครั้ง ๆ ตามสถาบัน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งใน กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งเรื่องการให้บริการความรู้นี้ ผู้เขียนได้ดำเนินการมามากกว่า ๒๕ ครั้งมาแล้วตั้งแต่ ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา และมีผู้เข้าร่วมฟังไม่น้อยกว่า ๑,๖๐๐ คน

กล่าวเฉพาะในปี ๒๕๖๓-๖๔ ผู้เขียนในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยฯ ได้ดำเนินการด้านนี้ให้ มหาวิทยาลัยจำนวน ๙-๑๐ แห่ง และมีผู้สนใจเข้า ฟังรวมกันไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็น อาจารย์และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก ด้านประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ ยังมีสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แสดงความประสงค์มาอีก หลายแห่งและจะได้ให้บริการในปี ๒๕๖๕ และในโอกาส ต่อ ๆ ไป

การบริการความรู้ด้านเอกสารต่างประเทศให้ แก่ผู้สนใจที่ผ่านมา (๒๕๕๖-๒๕๖๔)

ในช่วงแรก ๆ จากเมื่อปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา ผู้สนใจ มักมาใช้หรือสืบค้นเอกสารดังกล่าว ณ กองวิชาประวัติ

ศาสตร์ฯ เป็นส่วนใหญ่ แต่ในช่วง หลัง ๆ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓-ปัจจุบัน อาจารย์ คณะวิทยากร โดยเฉพาะ หัวหน้าโครงการวิจัยฯ มักจะเดิน ทางไปบรรยายเป็นครั้ง ๆ ตาม สถาบัน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้ง ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ การดำเนินการบริการในด้านการ ให้ความรู้เอกสารต่างประเทศกับ หน่วยงานและหรือผู้สนใจภายนอก นั้น ถือเป็นภารกิจหนึ่งของโครงการ วิจัยฯ คือมีการกำหนดไว้ในแผน งานปีละ ๕ ครั้ง และการให้บริการนี้ได้จัดให้แก่ คณะอาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษานิพนธ์ตรี โท และ เอกของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่สนใจ ดังเช่นหลังจากการ สัมมนาในช่วงกลางปี ๒๕๖๓ แล้ว ได้รับการติดต่อจาก สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งใน กทม. และต่างจังหวัด ทั้งภาคกลาง ใต้ เหนือ และอีสาน ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๑๕ สถาบัน-องค์กร ด้วยกัน

แต่เนื่องจากการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา Covid-19 ครั้งใหม่ในปลายปี ๒๕๖๓-ต้นปี ๒๕๖๔ คณะ ผู้วิจัย โดยหัวหน้าโครงการวิจัยฯ มีโอกาสเดินทางไปให้บริการ และเน้นเอกสารของสหรัฐอเมริกา (NARA) เป็นหลักให้แก่ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำนวน ๙-๑๐ แห่งเท่านั้น ได้แก่ (๑) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒) ศูนย์วิจัยพหุลักษณะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๓) คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๔) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (๕) คณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (๖) คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ (๗) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (๘) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และ (๙) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ส่วน (๑๐) ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม มีนัด และได้เลื่อน ไป ๒ ครั้ง เนื่องจากการระบาดของ Covid-19 จึงคงต้องรอให้สถานการณ์ต่าง ๆ ดีขึ้น สำหรับสถาบันการศึกษาทางภาคใต้ก็มีหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นครศรีธรรมราช และ มอ. ปัตตานี ได้แสดงความสนใจมาแล้ว แต่คงต้องไปใน ช่วงอื่น ๆ ต่อไป และกิจกรรมการให้บริการนี้ยังสามารถ ดำเนินการได้อีก หากมีการแสดงความประสงค์มา ภายหลังในช่วงต้นปี ๒๕๖๕ หรือปีถัด ๆ ไป

การให้บริการ ความรู้เกี่ยวกับเอกสาร ต่าง ประเทศ ของ หอจดหมายเหตุกองวิชา ประวัติศาสตร์ฯ ให้แก่ คณะอาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาปริญญาตรี โท เอก ของมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ทั้งในกทม. และต่าง จังหวัดในภาคกลางเหนือ และอีสาน รวมจำนวน

มากกว่า ๒๕ ครั้ง (บางแห่งมีหลายครั้ง เช่น จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ๓-๔ ครั้ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๓ ครั้ง มศว.ประสานมิตร ๒ ครั้ง) ซึ่งการให้บริการด้านความรู้ที่ ผ่านมา ๑๘ แห่งนี้มีอาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษาเข้า ร่วมมากกว่า ๑,๖๐๐ คน และเชื่อได้ว่าผู้ฟังในจำนวนนี้ น่าจะได้รับประโยชน์จากแหล่งข้อมูลเอกสารต่างประเทศ ในการศึกษาวิจัยเชิงลึกในขั้นต่อ ๆ ไป ตามพระราชดำริ พระราชประสงค์ของ พลเอกหญิง ศ.เกียรติคุณ ดร.สมเด็จ พระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ตัวอย่างเช่น ในช่วงปลายปี ๒๕๖๓-ต้นปี ๒๕๖๔ มีการให้บริการด้านนี้จำนวน ๙-๑๐ แห่งด้วยกัน คือ ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการพูดคุยกลุ่มย่อยกับ คณะอาจารย์ ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง โดยมี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง ร่วมการสนทนาด้วย และการบรรยายพิเศษงานวิจัยเอกสารสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ไทยจากหอจดหมายเหตุต่างประเทศให้กับ คณะอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี-โท คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๗-๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓

จากการพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์ ศูนย์วิจัย พหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง และการบรรยายพิเศษงานวิจัย เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยจากหอจดหมายเหตุ ต่างประเทศให้กับคณะอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี-โท คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นั้น แม้จะเป็นช่วง เวลาไม่นานนัก แต่พบว่าคณะอาจารย์และนักศึกษามีความสนใจ มีคำถามดี ๆ เกี่ยวกับประเด็นที่จะได้ค้นอ่าน เอกสารต่างประเทศ โดยเฉพาะเอกสารของสหรัฐอเมริกา และมีอาจารย์หลายท่านซึ่งมีความรู้ภาษาต่างประเทศ อย่างดี เช่น ไต้หวัน ญี่ปุ่น อังกฤษ ลาวและเวียดนาม สนใจเข้าร่วมโครงการ วิจัยเอกสารต่างประเทศ (ผศ. ดร. ธน นันท์ บุนนรรณ ผู้เชี่ยวชาญ เอกสารเวียดนามได้มา ร่วมงานในปี ๒๕๖๔)

ส่วนที่มหาวิทยาลัย อุบลราชธานีมีสัมมนา/ พูดคุยกลุ่มย่อยกับ คณาจารย์ คณะ รัฐศาสตร์ และบรรยาย พิเศษให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ วันที่ ๒๙-๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

จากการพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์ คณะ รัฐศาสตร์ และคณาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ และการ บรรยายพิเศษให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ก็มี ผู้สนใจดีเช่นเดียวกับทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะ คณะอาจารย์และนักศึกษามีความสนใจ มีคำถามดี ๆ เกี่ยวกับประเด็นที่จะได้ค้นอ่านเอกสารต่างประเทศ และ มีอาจารย์หลายท่านซึ่งมีความรู้ภาษาต่างประเทศอย่างดี เช่น กัมพูชา ฝรั่งเศส ลาว และอินเดีย สนใจเข้าร่วม โครงการวิจัยเอกสารต่างประเทศ (อาจารย์ ดร.ปิยฉัฐ สร้อยคำ ผู้เชี่ยวชาญเอกสารอินเดีย และอินเดียศึกษา ก็ได้มาร่วมงานในปี ๒๕๖๔)

ต่อมาในช่วงต้นปี ๒๕๖๔ ได้ไปบรรยายพิเศษ ให้คณาจารย์ นักศึกษา และพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณะ อาจารย์และผู้สนใจ ผู้รู้ในท้องถิ่น อีก ๔-๕ แห่ง ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุรุษยา และ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม

ในส่วนนี้ได้เริ่มที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔ การบรรยายพิเศษให้กับคณะอาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีผู้สนใจไม่น้อยและในจำนวนนี้มีนักศึกษาที่มีความรู้ทางภาษาลาวดี ทั้งด้านการอ่านและเขียน และถามคำถามที่น่าสนใจ

การพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็ได้รับความสนใจอย่างดี และยังมีอาจารย์จากด้านนิติศาสตร์ สนใจเข้าร่วมฟังและมีข้อเสนอการค้นอ่านเอกสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบกฎหมายในประเทศไทยอีกด้วย

จากนั้นต่อด้วย การบรรยายพิเศษให้คณะปราชญ์ท้องถิ่นสุโขทัย แพร์และอุตรดิตถ์ และคณะอาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ ๓-๔ มีนาคม ๒๕๖๔

ช่วงแรกเป็นการบรรยายพิเศษให้แก่ คณะปราชญ์ท้องถิ่น ผู้รู้ด้านสุโขทัย แพร์และอุตรดิตถ์ และคณาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนเกือบ ๒๐๐ ท่าน

ในระหว่างพักและหลังจากการบรรยายพิเศษ

ได้พบปะพูดคุยกับ คณะปราชญ์ท้องถิ่น ผู้รู้ด้านสุโขทัย แพร์และอุตรดิตถ์ มีหลายประเด็นน่าสนใจและสามารถค้นคว้าจากเอกสารต่างประเทศ และมีประเด็นหนึ่งเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เขียนคือ ภูมิหลัง บทบาทและอิทธิพลของ ส.ส. รุ่นแรก ๆ ของจังหวัดอุตรดิตถ์และแพร์ (นายฟัง ศรีจันทร์ และนายทอง กันทาธรรม) ที่น่าสนใจคือ ได้ฟังเรื่องเล่าจากผู้ใกล้ชิดกับอดีต ส.ส. ๒ ท่านนี้ ลูกหลานเสรีไทยในแพร์ และคงต้องค้นอ่านจากเอกสารของสหรัฐอเมริกาต่อไป

หลังจากจบภารกิจทางจังหวัดอุตรดิตถ์ การบรรยายพิเศษได้มาต่อที่ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

การให้ความรู้เอกสารต่างประเทศ ที่มหาวิทยาลัยนเรศวร ก็เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา มีทั้งการพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์และการบรรยายพิเศษให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษา การพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์ที่มี ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกมีอาจารย์ชาวญี่ปุ่น อีกกลุ่มคือกลุ่ม รศ.ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม และอาจารย์ ชนิตา พรหมพยัคฆ์ และกลุ่มนักศึกษาปริญญาโท ซึ่งจะมาร่วมงานค้นอ่านเอกสารต่างประเทศ เช่น เวียดนาม และพม่า และ รศ.ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม ยังได้มอบหนังสือที่น่าสนใจมาหลายเล่ม เช่น วิธีวิทยาในการศึกษาประวัติศาสตร์

ช่วงแรกเป็นการบรรยายพิเศษให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ (มีอาจารย์จากภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสังคมวิทยามาร่วมด้วย) มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

การพูดคุยกลุ่มย่อยกับคณาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ครั้งนี้ มีอาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอกที่สนใจด้านลาวศึกษา สนใจเข้าร่วมทีมของโครงการวิจัยเอกสารต่างประเทศ ด้านเอกสารลาว และยังมีอาจารย์จากภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสังคมวิทยาเข้าร่วมด้วย มีอาจารย์ชาวญี่ปุ่น Asst. Prof. Dr. Katsuyuki Takahashi สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และมีประเด็นพูดคุยที่น่าสนใจ แต่ก็มีเวลาไม่มากนัก และคิดว่าจะได้สานต่อเรื่องเอกสารต่างประเทศจากญี่ปุ่นกันต่อไปอีกในอนาคต

การบรรยายพิเศษที่นี้มีคำถาม น่าสนใจมาก เนื่องจากอาจารย์หลายท่านมี คำถามแลกเปลี่ยน เช่น อาจารย์จากภาค วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีคำถาม น่าสนใจและคงมีโอกาสทำงานร่วมกัน ในอนาคต โดยเฉพาะการค้นอ่านเอกสาร ต่างประเทศและอาเซียน และมีผู้เข้าร่วมฟัง ในวงกว้าง มีการถ่ายทอดสดทาง online ด้วย สำหรับครั้งล่าสุดของการดำเนินการนี้ คือการพูดคุยกลุ่มย่อยและการ บรรยายพิเศษให้แก่คณะอาจารย์ และ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชา ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ในการนี้ รศ.ดร.ภาคิน ไซโตเวศย์ศิลป์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจเรื่องขบวนการเสรีไทย ได้กรุณา มา ต้อนรับและกล่าวแนะนำผู้เขียน ก่อนการบรรยายพิเศษ และการบรรยายพิเศษที่นี้มีการถ่ายทอดสด ผ่าน เพจสาขาประวัติศาสตร์ ม. ราชภัฏอยุธยา เนื่องจาก มีอาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปต้องการฟังด้วย จึงได้รับอนุญาตและทางนักศึกษาคนรุ่นใหม่เป็นผู้ดำเนินการในส่วนนี้

ภายหลังจากการบรรยายพิเศษแล้ว มีโอกาส พุดคุยกับคณาจารย์เรื่องโครงการวิจัยเอกสารสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุ ต่างประเทศ ทูตสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ พบว่าอาจารย์ให้ความสนใจดีและมีอาจารย์ท่านหนึ่ง จบปริญญาเอกด้านลาวศึกษาสนใจเข้าร่วมค้นอ่าน เอกสารด้านลาว แม้จะมีปัญหาเบื้องต้นว่าทางการลาว มักจะไม่อนุญาตให้ไปใช้เอกสารของหอจดหมายเหตุ

แห่งชาติ แต่เท่าที่ ทราบเอกสารทางการ ของลาวส่วนหนึ่งมีอยู่ ในมือของนักวิชาการ ชาวญี่ปุ่นแล้ว เรื่อง นี้จึงอาจต้องอาศัย ความร่วมมือจากนัก วิชาการชาวญี่ปุ่นด้วย ส ำ ห รั บ ที่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีเพียงการพูดคุยและ

ศ.ดร.ศัทธิยากร ศศิธรรมาศ ผู้เชี่ยวชาญเอกสารเยอรมนี ได้มาร่วมงานในโครงการวิจัยฯ ในปี ๒๕๖๔ ส่วนสถาบัน การศึกษาทางภาคใต้ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา นครศรีธรรมราช และ มอ. ปัตตานี คงต้อง ไปในช่วงอื่น ๆ ต่อไปในปี ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

การบริการความรู้ด้านเอกสารต่างประเทศให้ แก่ผู้สนใจในอนาคต (๒๕๖๕ และในปีต่อ ๆ ไป)

เรื่องดำเนินการในส่วนของกิจกรรมการ ให้บริการแก่ผู้สนใจในอนาคตอันใกล้นี้ รวมทั้งนักเรียน ทหารจากสถาบันการศึกษาทางทหารต่าง ๆ ยังสามารถ จะดำเนินการได้ต่อไปอีก หากมีการแสดงความประสงค์ ขอเพิ่มเติมมาภายหลังและต่อเนื่องในช่วงต้นปี ๒๕๖๕ หรือปีถัด ๆ ไป เพราะจากประสบการณ์ของผู้เขียนและ ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยฯ ในปี ๒๕๖๓ ที่ได้ให้บริการ ความรู้ด้านนี้มากกว่า ๒๕ ครั้งมาแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา พบว่าการนำเสนอหรือการแสดงผลเฉพาะตัว เอกสารดังกล่าวอย่างเดียว (ดังในกรณีที่จะเปิดให้บริการทาง ห้องสมุด online) อาจเหมาะหรือดีสำหรับผู้ที่มีความรู้ดี อยู่ก่อน

แต่หากผู้สนใจไม่มีพื้นฐานความรู้ ทั้งทาง ประวัติศาสตร์และธรรมชาติของเอกสารต่างประเทศ ดังกล่าว อาจให้ผลร้ายกับผู้รับอย่างมิได้ตั้งใจก็ได้ ทั้งนี้ เพราะข้อมูลในเอกสารต่างประเทศมีความซับซ้อน พอควร ด้วยเหตุนี้การนำมาใช้ จึงต้องมีพื้นฐานรู้ดีหรือ เข้าใจเข้าถึงบริบทของหลักฐานเอกสารดังกล่าวอย่างดี ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การให้บริการความรู้แก่ผู้สนใจ จึงยังคง มีความสำคัญในแง่ของการถ่ายทอดหลักคิดหรือวิธีการ ทางประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้สนใจอีกด้วย เพราะนอกจาก

จะช่วยให้ผู้สนใจที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านเอกสารต่างประเทศ หรือไม่เคยอ่าน ไม่เคยใช้เอกสารดังกล่าว จะเกิดความเข้าใจระบบของหอจดหมายเหตุต่างประเทศ และธรรมชาติของเอกสารประเภทนั้นแล้ว ยังจะช่วยให้เข้าใจเข้าถึงความหมาย ความสำคัญของข้อมูลในระดับต่าง ๆ ได้อย่างดี

ตัวอย่างเช่น ข้อมูลใหม่นั้น มีความหมาย ความสำคัญอย่างไร ปัจจัยอะไรที่เป็นตัวตัดสินว่า ข้อมูลหรือหลักฐานเอกสารชิ้นใดเป็นข้อมูลใหม่ และที่สำคัญคือ ผู้สนใจที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้เอกสารดังกล่าว จะได้รับความรู้ในเชิงการวิเคราะห์เอกสารเบื้องต้นจากผู้รู้ ขอร่มมิตระวังการนำไปใช้ เพราะจะเป็นอันตรายมากหากอ่านแล้วเชื่อ หรือนำข้อมูลจากเอกสารเหล่านี้ไปใช้อย่างโดด ๆ โดยมีได้ตรวจสอบหรือสอบทานกับเอกสารอื่นใดเลย

จากเหตุผลข้างต้น การให้บริการความรู้แก่ผู้สนใจในเรื่องนี้ จึงมีความจำเป็นสำหรับผู้เริ่มต้น โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี รวมทั้งนักศึกษาดำเนินการ ซึ่งอาจไม่เคยเห็นเอกสารต่างประเทศนี้มาก่อนเลย แน่นนอนว่าหากอ่านแล้วก็มักจะเชื่อไปตามนั้นเสมอ ยกเว้นผู้สนใจที่ใช้เอกสารข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างระมัดระวัง

พินิจในแง่มุมมองนี้ การให้บริการความรู้นี้ จึงมิใช่เพียงการนำเอกสารไปแสดงว่ามีอะไรบ้าง อะไรสำคัญ หากแต่สิ่งสำคัญที่มักไปควบคู่กับการแสดงเอกสารดังกล่าว นั่นก็คือ การให้ความรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปในตัวด้วย หรือเป็นการฝึกหัดและปฏิบัติการอ่านหลักฐานเอกสารต่างประเทศด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั่นเอง

เรื่องการให้ความรู้วิธีการประวัติศาสตร์ในทางปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับเอกสารต่างประเทศนี้ มีความสำคัญ ไม่น้อยกว่าการค้นพบข้อมูลใหม่ และการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนและนอกห้องเรียนในทุกระดับ หากมีการเริ่มต้นจากสิ่งนี้ คือมีการสอน แนะนำตัววิธีการทางประวัติศาสตร์นำหน้าตัวเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ด้วยยิ่งดี นอกจากนั้นแล้วควรมีเรื่องเล่า มีเอกสารหลักฐานขั้นต้นประกอบ เพื่อให้ผู้เรียน ผู้ฟังฝึกคิด คิดวิเคราะห์เป็น หรือเท่ากับเป็นการ “ลับสมอง” ไปในตัวตามพระราชปรัชญาของทูลกระหม่อมอาจารย์ และข้อคิดข้อตระหนักจากพระองค์ที่ทรงกล่าวมาแต่ต้นแล้วว่า “การเขียนบทความหรือหนังสือวิชาการมีเรื่องของความคิดเห็นที่แต่ละคนมีความคิดของตน อาจไม่เหมือนผู้อื่น แต่ในแง่ข้อมูล น่าจะมีข้อมูลที่เที่ยงตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

บทสรุปและส่งท้าย

ใจความหลักในนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของโครงการเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์จากต่างประเทศ ในพระราชดำริฯ คือการให้บริการความรู้ด้านเอกสารต่างประเทศแก่คณาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาปริญญาตรี โท เอกของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมามีจำนวน ๑๘ แห่ง ๒๕ ครั้ง และการให้บริการด้านความรู้ในจำนวน ๑๘ แห่งนี้ มีผู้สนใจเข้าร่วมมากกว่า ๑,๖๐๐ คน และเชื่อว่าผู้ฟังในจำนวนนี้น่าจะได้รับประโยชน์จากแหล่งข้อมูลเอกสารต่างประเทศ ทั้งในการเรียนการสอน การวิจัยเชิงลึกในขั้นต่อ ๆ ไปตามพระราชดำริฯ

ที่จริง ประโยชน์ที่คนไทยและสังคมไทยจะได้รับจากผลผลิตของโครงการวิจัยนี้ มีทั้งผลในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งในระยะยาวคงปฏิเสธไม่ได้ว่า เอกสารข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศจำนวนมากมายและหลากหลายเหล่านั้น ย่อมจะส่งผลในเชิงของการพัฒนาทางปัญญา คือเป็นเรื่องของกระบวนการพัฒนาความรู้ความคิดอ่านที่เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ เริ่มจากการได้รับข้อมูลสำคัญ ข้อมูลใหม่ เกิดประเด็นใหม่ เกิดการศึกษาวิจัยสร้างความรู้ใหม่ ๆ ทำให้คนไทยเข้าถึงและตระหนักในความสำคัญของหลักฐานชั้นต้น และเกิดความคิดอ่านใหม่ที่อ้างอิงบนหลักฐานอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความคิดอ่านให้ผู้คนมีคุณภาพและพัฒนาก้าวไปสู่สังคมแห่งความรู้ ที่มีเหตุผลและคิดอ่านบนฐานความรู้ อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบต่อไป

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประโยชน์ในเบื้องต้นหรือในระยะสั้นของโครงการฯ นี้ คือการได้พบข้อมูลสำคัญ ข้อมูลใหม่ในเชิงปริมาณที่มีจำนวนมากและหลากหลาย และจะนำไปสู่การพัฒนาในเชิงคุณภาพต่อไป เช่น การวิจัยใหม่ สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับแวดวงประวัติศาสตร์ไทย ทั้งในวงการสัมมนา งานวิจัยและงานเขียนเชิงสารคดี ซึ่งอาจจะเริ่มจากแวดวงของนักวิชาการและผู้สนใจ แต่เชื่อว่าในระยะยาวต่อไปจะขยายตัวออกไปสู่ประชาชนทั่วไปในวงกว้างขึ้น และทำให้กิจกรรมการสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นของมวลชนในระดับพื้นฐาน

ประการต่อมาคือ การสร้างองค์ความรู้ใหม่นี้มีทั้งระดับแวดวงวิชาการและระดับประชาชนผู้สนใจทั่วไป และจะทำให้งานวิจัย งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่มีความลุ่มลึกและรอบด้านยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการใช้ข้อมูลและมุมมองต่าง ๆ จากต่างประเทศอย่างหลากหลาย และสิ่งที่จะตามมาคือ คนไทยและสังคมไทยย่อมจะตระหนักถึงความสำคัญของหลักฐานชั้นต้น ความสำคัญของความรู้ชั้นข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุมีผล

ในท้ายที่สุดผลต่าง ๆ นั้นจะช่วยผลักดัน ขับเคลื่อนให้สังคมไทยได้รับการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งความรู้มากกว่าสังคมแห่งความเชื่อ และสิ่งนี้ย่อมถือเป็นเรื่องสำคัญที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ และหรือได้รับประโยชน์ในเชิงประยุกต์จากโครงการวิจัยนี้ ซึ่งผู้คนสามารถนำเอกสารต่างประเทศดังกล่าวไปประยุกต์ประกอบใช้ได้หลาย

ทิศทาง ทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การพัฒนาความคิดอ่าน การฝึกฝนให้คิดวิเคราะห์เป็น ฯลฯ

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการการวิจัยเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศ และเป็นไปตามพระราชดำริและพระราชประสงค์ของพลเอกหญิง ศ.เกียรติคุณ ดร.สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงริเริ่มและดำเนินการโครงการหอจดหมายเหตุ กปศ.สกศ.รร.จปร. ในการรวบรวม จัดเก็บและเผยแพร่เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๔-๓๕ จนถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินการของ ๒ โครงการนี้ จึงถือเป็นการริเริ่มที่ทำท้าวและสร้างสรรคพื้นฐานที่สำคัญให้แก่คนไทยและสังคมไทยอย่างดียิ่ง เนื่องจากยังไม่มีงานในลักษณะเช่นนี้มาก่อน ทั้งด้านการรวบรวมและจัดเก็บตัวเอกสารต่างประเทศ และด้านการนำเอกสารดังกล่าวไปใช้ประโยชน์หรือการประยุกต์ใช้ในทางต่าง ๆ

ดังนั้น เราในฐานะคนไทย จึงควรอย่างยิ่งที่จะร่วมมือร่วมใจช่วยกันรักษาและสืบสานพระราชดำริและพระราชประสงค์ของพระองค์ในเรื่องนี้ต่อไป เพื่อขยายงานที่พระองค์ทรงวางรากฐานไว้แล้วให้เติบโตยิ่ง ๆ ขึ้น ทั้งในด้านการรวบรวมและจัดเก็บตัวเอกสารต่างประเทศ และการนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป ที่สำคัญยิ่งก็คือ การพัฒนาต่อยอดจากฐานเอกสารต่างประเทศหรือ “คลังข้อมูล” ที่พระองค์ทรงดำเนินการมานานกว่าสามทศวรรษแล้ว เพื่อการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (Critical Research Infrastructure) สำหรับการวิจัยด้านประวัติศาสตร์ไทยรวมทั้งการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในอนาคตต่อไป

หนังสือเฉลิมพระเกียรติ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ตอนที่ ๑)

พล.ต.ศ.ดร. ศรัศกร ชูสวัสดิ์*

พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับพระราชทานยศทหารและดำรงตำแหน่งในราชการทหารครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๒๐ ขณะทรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กล่าวคือ ทรงได้รับพระราชทานพระยศ ร้อยเอกหญิง เรือเอกหญิง เรืออากาศเอกหญิง เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ นายทหารพิเศษประจำกองทัพเรือ และนายทหารพิเศษประจำกองทัพอากาศ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายทหารพิเศษประจำหน่วยทหารต่าง ๆ อีก ๕ หน่วย และในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน ทรงเข้ารับราชการเป็นนายทหารประจำการกองทัพบก ในตำแหน่งอาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (สกศ.ร.จปร.) กระทั่งทรงเกษียณอายุราชการในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ต่อมา ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ เฉลิมพระนามาภิไธยว่า สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ปัจจุบัน ทรงพระยศพลเอก

ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐ ปี ของการทรงงานในราชการทหาร (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๖๕) หน่วยงานของกองทัพไทย เช่น กระทรวงกลาโหม กองทัพบก และ รร.จปร. จัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติและหนังสือที่ระลึกออกเผยแพร่พระเกียรติคุณเป็นระยะ เท่าที่รวบรวมได้มี ๑๒ ชื่อเรื่อง หนังสือที่จัดพิมพ์เล่มแรก ชื่อเรื่อง “พันเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” กองทัพบกจัดพิมพ์ สันนิษฐานว่าพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๓๐^๑ ส่วนเล่มล่าสุด ชื่อเรื่อง ๔ ทศวรรษทูลกระหม่อมอาจารย์ (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๖๓) รร.จปร. จัดพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๖๓

หนังสือทั้ง ๑๒ ชื่อเรื่องเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่ายิ่ง สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชประวัติการรับราชการทหาร พระราชกรณียกิจในราชการทหาร ตลอดจนประวัติและกิจการของหน่วยทหารที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหนังสือแต่ละชื่อเรื่องมีบทความ สำเนาเอกสารสำคัญ และภาพถ่ายจำนวนมากเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม หนังสือเผยแพร่ในวงแคบ คนร่วมสมัยก็อาจจะไม่เคยทราบว่ามีการจัดพิมพ์ ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนพิมพ์จำกัด และส่วนใหญ่มีให้บริการในห้องสมุดของหน่วยงานราชการสำคัญ ๆ ยากที่สาธารณชนทั่วไปจะเข้าศึกษาค้นคว้าได้ หนังสือบางเล่มกลายเป็นหนังสือหายาก ดังนั้น เพื่อแนะนำหนังสือและให้แนวทางการสืบค้นพระราชกรณียกิจ สำหรับผู้สนใจศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนายร้อย รร.จปร. (นนร.) บทความชุดนี้จะได้แนะนำหนังสือแต่ละชื่อเรื่องในประเด็นต่อไป นี้ คือ ความเป็นมา เนื้อหาสำคัญ และความสำคัญในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามลำดับปีพิมพ์

* ที่ปรึกษาทางด้านวิชาการ ส่วนการศึกษา รร.จปร. และอาจารย์พิเศษกองวิชาประวัติศาสตร์ สกศ. รร.จปร.

^๑ หนังสือโมระบุรีที่พิมพ์ แต่สันนิษฐานว่า เป็นปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ทั้งนี้พิจารณาจากพระราชกรณียกิจที่ปรากฏในหนังสือคือ การประชุมเรื่องแผนการศึกษา วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐ การกล่าวถึงกองวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งหลักฐานจากแหล่งอื่นระบุว่าตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และกองทัพบกจัดงานเทิดพระเกียรติเนื่องในโอกาสทรงสำเร็จการศึกษาดุสิตบัณฑิต วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๐ (ดู ทูลกระหม่อมอาจารย์, นครนายก : รร.จปร., ๒๕๓๔, หน้า ๒๐๐ และ ประวัติศาสตร์ : สายธารสู่ออนาคต, นครนายก : รร.จปร., ๒๕๓๖, หน้า ๑๖)

หนังสือเล่มแรกคือ **พันธเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** (กรุงเทพฯ: กองทัพบก, ๒๕๓๐)

ปกหนังสือเรื่อง **พันธเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** (พ.ศ. ๒๕๓๐)

ความเป็นมา

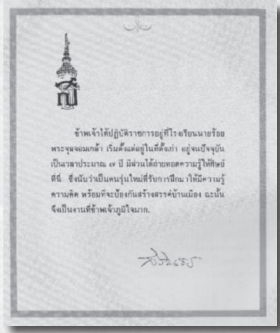
วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ พันธเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระยศและพระอิสริยยศในขณะนั้น) ทรงสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีบัณฑิต หรือระดับปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อแสดงความปิติยินดีและเฉลิมพระเกียรติในโอกาสดังกล่าว กองทัพบก โดย พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบก (พ.ศ. ๒๕๒๙ – ๒๕๓๓) ได้มอบหมายให้ รร.จปร. จัดทำหนังสือเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบกและ รร.จปร. พลตรีนิยม คັນสนามคม ผู้บัญชาการ รร.จปร. (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๑) เป็นประธานคณะกรรมการจัดทำหนังสือ มีพันตรีหญิง วันดี ปาลกะวงค์ ณ อยุธยา รวบรวมภาพและเรื่องจากผู้เขียนและหน่วยงานต่าง ๆ

พระฉายาลักษณ์ในฉลองพระองค์ครูปริญญาตรีบัณฑิต

ก่อนหน้านี้อัน พันธเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้ **ระดับปริญญาตรี** อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ (เกียรตินิยม อันดับหนึ่ง, เหรียญทอง) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๐ **ระดับปริญญาโท** ได้แก่ ๑) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๒๒ และ ๒) อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาบาลีและสันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๔

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษาชั้นศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้ว จึงทรงสมัครเข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์ สกศ. รร.จปร. ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๓ การจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติเล่มนี้จึงมีขึ้นหลังจากทรงรับราชการ รร.จปร. แล้ว ๗ ปี

พระราชกฤษฎีกาในส่วนนำของหนังสือ

เนื้อหาสำคัญ

หนังสือมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับพระราชประวัติทั่วไป การทรงศึกษา การทรงได้รับพระราชทานยศและแต่งตั้งเป็นนายทหารพิเศษประจำหน่วยต่าง ๆ ครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๒๐ การทรงเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการกองทัพบก ใน พ.ศ. ๒๕๒๓ และทรงได้รับพระราชทานยศสูงขึ้นตามลำดับจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๘ การทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ใน พ.ศ. ๒๕๒๙

เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในงานราชการกองทัพบกและหน่วยทหารในสังกัด โดยเฉพาะ รร.จปร. ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๐

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับกองทัพบก ส่วนใหญ่คือ การเสด็จฯ ไปงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานวันราชวัลลภ, พิธีเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๙ นอกจากนี้ เสด็จฯ ทรงเยี่ยมทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๙

พระราชกรณียกิจในราชการ รร.จปร. คือ เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือ ซึ่งกล่าวถึงการทรงเข้ารับราชการเป็นนายทหารประจำการ รร.จปร. ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่ รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ และพระราชกรณียกิจต่าง ๆ จนกระทั่ง รร.จปร. ย้ายที่ตั้งไปบริเวณเขาชะโงก จังหวัดนครนายก ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ และหนังสือกล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่เขาชะโงกจนถึงประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๐

ข้อมูลพระราชกรณียกิจที่ รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก เริ่มตั้งแต่การทรงบรรยายพิเศษในระยะแรกเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ การทรงสมัครเข้ารับราชการ จากนั้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การทรงสอน การเสด็จฯ ทรงนำ นนร. ทัศนศึกษา การทรงสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชนของ นนร. พระองค์ทรงเป็นองค์ก่อตั้งชมรมพัฒนาสังคม ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ การทรงพระราชกฤษฎีกาใน “เสนาศึกษา” นิตยสารของ รร.จปร. การทรงร่วมงานต่าง ๆ ของ รร.จปร. เช่น วันพระราชทานกำเนิด รร.จปร. ๕ สิงหาคม งานที่ระลึกวันคล้ายวันที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงเปิด รร.นายร้อยชั้นมัธยม ๒๖ ธันวาคม การทรงร่วมกิจกรรมของ นนร. เช่น ทรงดนตรีและขับร้องเนื่องในวันปิยมหาราช ๒๓ ตุลาคม และทรงรับเป็นองค์ที่ปรึกษากิจกรรม ใน พ.ศ. ๒๕๒๔ ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีสวนสนามของ นนร. ในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๕

ในระหว่างนี้ มีการก่อสร้าง รร.จปร. แห่งใหม่ บริเวณเขาชะโงก จังหวัดนครนายก และการย้าย รร.จปร. จากที่ตั้งเดิม ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ไป รร.จปร. แห่งใหม่ (พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๙) จึงมีเนื้อหาและภาพพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลานี้ เช่น วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโครงการก่อสร้าง และทรงเยี่ยมราษฎรหมู่บ้านวังปลาจืด ซึ่งเป็นหมู่บ้านของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้าง รร.จปร.

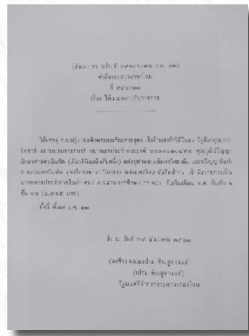
หลังจาก รร.จปร. ย้ายไปที่ตั้งใหม่ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ แล้ว พระราชกรณียกิจประจำไม่ต่างไปจากเดิม คือ ทรงสอน แต่ที่มีพระราชกรณียกิจด้านงานพัฒนาเพิ่มขึ้น คือ การพัฒนาความเป็นอยู่ของกำลังพล โดยเฉพาะด้านการศึกษา

ของบุตรหลาน ตลอดทั้งการดูแลทุกข์สุขของประชาชนรอบ รร.จปร. แห่งใหม่ จึงมีโครงการพระราชดำริเพื่อการ พัฒนาหลายโครงการเกิดขึ้นในห้วงเวลานี้ และยังมีประโยชน์สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ความสำคัญของหนังสือในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์

หนังสือรวบรวมพระราชกรณียกิจระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๐ ซึ่งเป็นห้วง ๖ ปีแรกที่ทรงรับราชการ ในตำแหน่งอาจารย์กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ สกศ.๑ และปีแรกเริ่มของการทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองวิชา ประวัติศาสตร์ สกศ.๑ (ชื่อเรียกตำแหน่งในขณะนั้น) ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงสำคัญของ รร.จปร. คือ การก่อสร้าง และ ย้าย รร.จปร. ไปที่ตั้งแห่งใหม่บริเวณเขาชะโงก จังหวัดนครนายก หนังสือจึงให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับ รร.จปร. ครั้งแรก ๆ ในห้วงเวลานี้ เช่น การทรงบรรยายพิเศษครั้งแรกในวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ และทรงพระดำเนิน ทอดพระเนตร สกศ.๑ สำเนาคำสั่งกระทรวงกลาโหม ให้บรรจุ ร.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี เข้ารับราชการ การลงพระนามรายงานพระองค์เข้ารับราชการในวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ การเสด็จฯ ทรงเป็น ประธานในงานที่ระลึกวันคล้ายวันเสด็จฯ ทรงเปิด รร.นายร้อยชั้นมัธยม ๒๖ ธันวาคม พิธีสวนสนามของ นนร. วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ การทรงขับร้องและทรงดนตรีร่วมวงดนตรีไทยกับกิจกรรมดนตรีไทย (พ.ศ. ๒๕๒๔) พระราชกรณียกิจหลายประการยังทรงปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

คำสั่งกระทรวงกลาโหม
ให้บรรจุ ร.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารีเข้ารับราชการ

ในห้วงเวลาที่กำลังมีโครงการย้ายและก่อสร้าง รร.จปร. แห่งใหม่ หนังสือให้ข้อมูลตั้งแต่ริเริ่มโครงการ (พ.ศ. ๒๕๒๒) พิธีวางศิลาฤกษ์ (พ.ศ. ๒๕๒๔) การก่อสร้าง (พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๙) จนกระทั่งย้ายเข้าที่ตั้งใหม่ ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ และพิธีเปิดในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน แม้หนังสือไม่ได้ให้รายละเอียดมากนัก แต่ภาพและ คำบรรยายฉายให้เห็นเหตุการณ์และบรรยากาศได้ดี

ข้อมูลที่สำคัญยิ่งคือ พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการก่อสร้างและย้าย รร.จปร. ของพระบาทสมเด็จพระบรม ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ได้แก่ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ และพิธีเปิด รร.จปร. วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่ง พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเสด็จทั้งสองโอกาส

หนังสือได้ให้ข้อมูลพระราชกรณียกิจของ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระหว่างการก่อสร้างและการทรงงานต่าง ๆ ก่อนถึงพิธีเปิด รร.จปร. เช่น เสด็จฯ ไปทอดพระเนตร ความก้าวหน้าของการก่อสร้าง รร.จปร. วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ เสด็จฯ ไปงานเลี้ยงอำลา รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๙ เสด็จออกแทนพระองค์ ณ ประตูพระ-วรุณอยู่เจน พระตำหนัก จิตรลดาธารโหลฐาน เพื่อทรงรับพานพุ่มเงินพุ่มทองของผู้บัญชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งนำข้าราชการ และ นนร. ฝ่าฝืน กราบบังคมลาไปที่ตั้งใหม่ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ และทรงพระดำเนินนำข้าราชการ และ นนร. เข้าสู่ที่ตั้งใหม่ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

ห้องทำงาน สกศ. รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก

ทรงสอน อาคารกองวิชาฟิสิกส์ สกศ. รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก

อาคารกองวิชาประวัติศาสตร์
และกองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์
สกศ. รร.จปร. เขาชะโงก

หลังจาก รร.จปร. ย้ายมาที่ตั้งที่แห่งใหม่หนังสือให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในปีแรก เช่น ทรงสอน ทรงนำ นนร. ไปทัศนศึกษาเป็นครั้งแรก วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๙ เมื่อทรงนำ นนร. ชั้นปีที่ ๔ วิชาประวัติศาสตร์ไทย ไปทัศนศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ทรงเป็นหัวหน้ากองวิชาประวัติศาสตร์

นอกจากนั้น ทรงเริ่มงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาของบุตรหลานข้าราชการ รร.จปร. และชุมชนรอบ รร.จปร. เช่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ปัจจุบันคือ โรงเรียนอนุบาลคุณนารี ในพระราชูปถัมภ์ฯ) และการปรับปรุง โรงเรียนวัดสุทธธรรมาราม ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาและตั้งอยู่ในเขต รร.จปร. สำหรับให้บุตรหลานของ ข้าราชการได้เข้าศึกษา

บทความที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในห้วงเวลานี้อย่างละเอียดคือ “สมเด็จพระอาจารย์” ส่วนการศึกษา รร.จปร.” ส่วนพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการทรงสอนและการทรงร่วมกิจกรรมกับ นนร. มีอยู่ในเอกสารหรือบทความอื่น เช่น หนังสือกราบบังคมทูลของประธานกิจกรรมดนตรีไทย รร.จปร. กราบบังคมทูลเชิญทรงรับเป็นองค์ที่ปรึกษา ของกิจกรรมดนตรีไทยฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ และคำกราบบังคมทูลของผู้แทน นนร. ชั้นปีที่ ๕ ในวันโยนกระเป่า วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

นนร. ชั้นปีที่ ๕ (รุ่นที่ ๓๔)
โยนกระเป่าอำลาชีวิตนักเรียนนายร้อย

ภาพเหตุการณ์สำคัญวันหนึ่งในหนังสือคือ วันอำลาชีวิตนักเรียนหรือวันโยนกระเปาะของ นนร. รุ่นที่ ๓๔ (ตพ. ๒๓) วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้นบริเวณพระตำหนักที่ประทับ (A1) และพระราชทานเลี้ยง นนร. ในโอกาสสำเร็จการศึกษาด้วย

เมื่อมองอดีตเมื่อ ๓๖ ปีที่แล้ว วันนี้มีความสำคัญในแง่ที่ว่า นนร. รุ่นที่ ๓๔ เป็นรุ่นแรกที่สำเร็จการศึกษาจาก รร.จปร. แห่งใหม่ เมื่อมองปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๕) จะเห็นความเชื่อมโยง เมื่อ นนร. รุ่นนี้ได้เติบโตเป็นนายทหารผู้ใหญ่กลับมาเป็นผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของ รร.จปร. แล้ว คือ พลโท ปิยพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผบ. รร.จปร. และ พลตรี ศุภชัย ศรีหอม รอง ผบ. รร.จปร. แสดงถึงพัฒนาการของ รร.จปร. ได้อย่างดี

ในหนังสือมีหลักฐานที่สำคัญมากที่แสดงถึงพระราชดำริระยะแรก ๆ นี้ด้วย คือ รวมพระราชนิพนธ์ในคอลัมน์ “ข้างเขาดิน” ทั้งหมดมี ๕ ตอน ลงพิมพ์ในนิตยสาร “เสนาศึกษา” พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๗ (รวม ๕๔ หน้า) เนื้อหาไม่เกี่ยวกับ รร.จปร. แต่ข้อมูลที่ทรงเล่าไว้จากพระประสบการณ์ตรงถือเป็นหลักฐานสำคัญ เนื่องจากให้ความรู้ต่าง ๆ แล้ว ยังแสดงถึงพระราชดำริหรือมุมมองของพระองค์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเป็นมนุษย์ การศึกษา การพัฒนา ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นที่มาของโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ของพระองค์ในเวลาต่อมา

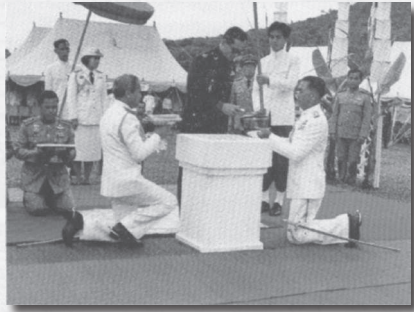
บทพระราชนิพนธ์นี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจใน พ.ศ. ๒๕๒๖ เช่น การตามเสด็จฯ รัชกาลที่ ๙ ไปทรงงานโครงการพัฒนาในจังหวัดนราธิวาสในเดือนสิงหาคม เช่น โครงการศูนย์ศึกษาพัฒนาพิกุลทอง ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งใน พ.ศ. ๒๕๒๔ และกิจการของศูนย์ เป็นต้น และการเสด็จประพาสญี่ปุ่น (๑๐-๒๓ ตุลาคม) ได้ทอดพระเนตรการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น อนุบาล ประถม มัธยม อาชีววะ มหาวิทยาลัย ตลอดจนพิพิธภัณฑ์หลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

หลักฐานสำคัญในหนังสือ

หนังสือมีทั้งหลักฐานชั้นต้น (primary source) และชั้นรอง (secondary source) ทั้งที่เป็นลายลักษณ์และที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร คือภาพ แต่ส่วนใหญ่มีคำบรรยายประกอบ ดังนี้

๑. พระบรมฉายาลักษณ์และพระฉายาลักษณ์

พระบรมฉายาลักษณ์ในหลวงรัชกาลที่๙ เช่น ๑) ทรงวางศิลาฤกษ์ รร.จปร. แห่งใหม่ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ๒) เสด็จฯ ไปงานวันราชวัลลภ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ๓) ทรงเปิด รร.จปร. แห่งใหม่ และทรงปลูกต้นประดู่อังสนา วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ๔) เสด็จฯ ไปทรงตรวจพลสวนสนามในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา (หนังสือไม่ระบุวันจัดพิธีฯ สันนิษฐานว่า วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙) พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ โดยเสด็จทุกครั้ง

รัชกาลที่ ๙ ทรงวางศิลาฤกษ์ก่อสร้าง
รร.จปร. แห่งใหม่ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

รัชกาลที่ ๙ ทรงเปิด รร.จปร. แห่งใหม่
วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

พระฉายาลักษณ์ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น ๑) ทรงบรรยายพิเศษครั้งแรก วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ๒) ทรงลงพระนามรายงาน พระองค์เข้ารับราชการ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ๓) ทรงลงพระนามรับเงินเดือน และพระราชทานเงินเดือน แก่ รร.จปร. เพื่อจัดซื้อหนังสือตำราทางวิชาการแจกจ่ายแก่กองวิชาต่าง ๆ ๔) ทรงทอดพระเนตรความก้าวหน้า ของโครงการก่อสร้าง รร.จปร. แห่งใหม่ วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ ๕) ทรงพระดำเนินพร้อมกับ นนร. เข้าสู่ ที่ตั้งแห่งใหม่ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ๖) พระราชทานเลี้ยงอำลา นนร. ชั้นปีที่ ๕ ในวโยนกระเป่า วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๙ ๗) ทรงเป็นประธานการประชุมเรื่องแผนการศึกษา ณ ห้องเรียนรวมกองวิชากฎหมาย และ สังคมศาสตร์ สกศ.ฯ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ๘) เสด็จฯ ไปงานวันราชวัลลภ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ ๙) ทรงงานเกี่ยวกับมูลนิธิสายใจไทย ๑๐) ทรงพระราชทานประกาศนียบัตรแก่นักเรียนพยาบาลกองทัพบก ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรี รุ่นที่ ๑๖ (๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๖) และรุ่นที่ ๑๘ (๘ พฤษภาคม ๒๕๒๘) ณ หอประชุมกิตติขจร รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก

๒. สำเนาเอกสารสำคัญ เช่น ๑) คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๙๙/๒๓ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ให้บรรจุร้อยเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เข้ารับราชการเป็นนายทหารประจำการ ๒) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งศาสตราจารย์โรงเรียนทหาร ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๙

๓. บทพระราชนิพนธ์ เช่น ๑) รวมพระราชนิพนธ์ในคอลัมน์ “ข้างเขาดิน” ตอนที่ ๑-๕ ซึ่งลงพิมพ์ในนิตยสาร “เสนาศึกษา” พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๗ ๒) เนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งวงมโหรี รร.จปร. บรรเลงเนื่องในวันปียมหาสาร ๒๓ ตุลาคม (พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๙) ๓) ศาสนากับการปกครองระบบประชาธิปไตย ๔) บทความอภิวชิยานิพนธ์ปริญญาเอก ในพระองค์เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้การสอนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, ตุลาคม ๒๕๒๙ ๕) เนื้อเพลง “ดุจบิดามารดร” พร้อมโน้ตเพลง โดยคุณหญิง ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์

๔. คำบรรยายพระราชทานในวิชาต่างๆ ได้แก่ ๑) การพัฒนาชุมชน (๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘) ๒) ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ (๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙) ๓) ประวัติศาสตร์ไทย (๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙)

๕. พระราโชวาทในโอกาสต่างๆ ได้แก่ ๑) พิธีสวนสนามของ นนร. ณ รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ๒) วันเสด็จฯ พร้อมกับ นนร. เข้าสู่ที่ตั้ง และทรงเป็นประธานการสวนสนามของ นนร. ณ รร.จปร. จังหวัดนครนายก วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ๓) พิธีสวนสนามของ นนร. วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

๖. บทร้อยกรอง บทความ และเอกสารอื่น ๆ เช่น ๑) บทอาเศียรวาท ๒) บทความเรื่อง “สมเด็จพระอาจารย์” ส่วนการศึกษา รร.จปร.” ๓) หนังสือกราบบังคมทูลของประธานกิจกรรมดนตรีไทย รร.จปร. กราบบังคมทูลเชิญ

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ทรงรับเป็นองค์ที่ปรึกษาของกิจกรรมดนตรีไทยฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ ๔) คำกราบบังคมทูลของผู้แทน นนร. ชั้นปีที่ ๕ ในวันโยน
กระเป่า วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ๕) บทความเรื่อง “พระราชทานเลี้ยงอำลา นนร. ชั้น ๕ ๖) บทความเรื่อง
“เกิดพระเกียรติพันเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี” ๗) เนื้อเพลง “เฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ” พร้อมโน้ต, “สมเด็จพระปิยชาติ” และ “ลาแล้ว จปร.”

โดยสรุป หนังสือเฉลิมพระเกียรติเล่มนี้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในราชการ
กองทัพบก และพระมหากษัตริย์คุณที่มีต่อกองทัพบก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รร.จปร. ในห้วง ๗ ปีแรกของ
การทรงรับราชการเป็นอาจารย์ รร.จปร. ขณะเดียวกัน พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ช่วยฉายให้เห็นภาพ
การเรียนการสอนของ รร.จปร. และกิจกรรมของ นนร. ตลอดทั้งบรรยากาศของ รร.จปร. ถนนราชดำเนินนอก
ในช่วงปลายก่อนที่จะย้าย และในปีแรกของ รร.จปร. แห่งใหม่ หลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือ
ล้วนเป็นหลักฐานสำคัญแสดงถึงการทรงปฏิบัติราชการอย่างจริงจังและต่อเนื่องและพระมหากษัตริย์คุณ
ที่มีต่อ รร.จปร. อีกทั้งแสดงถึงพัฒนาการสำคัญช่วงหนึ่งของ รร.จปร.

หนังสือเฉลิมพระเกียรติเล่มนี้ได้มาจากห้องสมุด รร.จปร. เท่าที่พบ มีเพียงเล่มเดียว สันปกมีรอยชำรุด
และกระดาษภายในมีรอยเปียกน้ำ อาจจะเนื่องมาจากเป็นหนังสือที่มีอายุ ๓๕ ปีแล้วและมีภาพสำคัญๆ จึงผ่าน
การใช้งานมานานมาก ดังนั้น เพื่ออนุรักษ์หนังสือต้นฉบับและเผยแพร่ในวงกว้าง รร.จปร. ควรจัดทำเป็นหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของ รร.จปร. ต่อไป ตอนต่อไปจะว่าด้วยหนังสือเรื่อง “ทูลกระหม่อม
อาจารย์” (พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔)

เรื่องราวปก :

“ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ในปัจจุบัน และ “ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อย” ในอดีต

เรียบเรียงโดย พันเอก ศรทัตย์ เกิดชนะ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๘)

ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ. ๒๔๖๘)

(ที่มาของพระบรมฉายาลักษณ์ : เสนาศึกษาและแพทยศาสตร์, ๖, ๑(มกราคม ๒๔๖๔), หน้า ก)

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๓)

ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม (พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๖๘)

ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๗)

(ที่มาของพระบรมฉายาลักษณ์ : เสนาศึกษา, ๓๐, ๑(กันยายน-พฤศจิกายน ๒๔๓๖), ปก)

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๔

พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (พ.ศ. ๒๕๕๓-)

“ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า”

วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ นี้ พลเอกหญิง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๗ พรรษา

พระองค์ทรงรับราชการเป็นนายทหารประจำการในตำแหน่งอาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ จนกระทั่งทรงเกษียณอายุราชการในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดระยะเวลา ๓๕ ปี ทรงปฏิบัติพระราชกิจงานับการ แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ทรงสอน ทรงเป็น “สมเด็จพระครู” “สมเด็จพระอาจารย์” “สมเด็จพระอาจารย์” ตามคำที่ข้าราชการและนักเรียนนายร้อยใช้แทนพระนามในห้วง ๑๐ ปีแรก และทรงเป็น “ทูลกระหม่อมอาจารย์” หลังจากนั้นจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น ยังทรงงานบริหาร งานวิชาการ และงานพัฒนาโรงเรียนนายร้อยฯ โดยรวมด้านต่าง ๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงทรงได้รับพระราชทานยศทหาร ตำแหน่งราชการพิเศษในราชการทหาร ทั้งมวลนี้ล้วนแสดงถึงพระปรีชาสามารถ และพระวิริยะอุตสาหะ ตลอดทั้งพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ปัจจุบัน พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งราชการพิเศษและตำแหน่งเกียรติคุณในราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ดังนี้ **นายทหารพิเศษ** ประจำกรมนักเรียนร้อยรักษาพระองค์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๔) **ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า** (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓) และ **ศาสตราจารย์เกียรติคุณ** (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๓)

พระยศทหาร ทรงได้รับพระราชทานพระยศ ร้อยเอกหญิง เรือเอกหญิง เรืออากาศเอกหญิง และ ทรงเป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ นายทหารพิเศษประจำกองทัพอากาศ และนายทหารพิเศษประจำกองทัพอากาศ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

ต่อมาหลังจากทรงรับราชการเป็นนายทหารประจำการในตำแหน่งอาจารย์ส่วนการศึกษาฯ ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ทรงได้รับพระราชทานพระยศพันตรีหญิง นาวาตรีหญิง นาวาอากาศตรีหญิง ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ จากนั้นได้รับโปรดเกล้าฯ เลื่อนพระยศเป็นลำดับ จนกระทั่งได้รับพระราชทานพระยศ พลเอกหญิง พลเรือเอกหญิง พลอากาศเอกหญิง ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

ตำแหน่งวิชาการ ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ (อัตรา พันเอก) ตั้งแต่วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๙ หลังจากนั้น ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ตามพระยศทหารเป็นลำดับจนกระทั่ง

ทรงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ (อัตรา จอมพล) ตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังทรงเกษียณอายุราชการใน พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้ว ทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายตำแหน่ง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ในวิชาประวัติศาสตร์จาก สภาการศึกษาวิชาการทหารใน พ.ศ. ๒๕๖๓

สำหรับตำแหน่งศาสตราจารย์เกียรติคุณนี้ สืบมาจากตำแหน่งศาสตราจารย์ที่ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งระหว่างทรงรับราชการ และยังทรงปฏิบัติพระราชกิจด้านการสอนต่อมาหลังแม่ทรงเกษียณอายุราชการแล้ว ดังนั้น สภาการศึกษาวิชาการทหารจึงมีมติทูลเกล้าฯ ถวายตำแหน่งศาสตราจารย์เกียรติคุณในวิชาประวัติศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ พิธีประกาศพระเกียรติคุณและทูลเกล้าฯ ถวายเกียรติบัตรมีขึ้น เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ในวาระที่พระองค์เสด็จฯ มาทรงเป็นประธานในงานรำลึกวันพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ครอบรอบปีที่ ๑๑๑

ตำแหน่งบริหาร ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และทรงดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒ จนกระทั่งทรงเกษียณอายุราชการ

ตำแหน่งราชการพิเศษในราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นอกจากทรงดำรงตำแหน่งนายทหารพิเศษประจำกรมนักเรียนร้อยรักษาพระองค์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๔ แล้ว ทรงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ นับเป็นเกียรติยศแก่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

หลังจากทรงเกษียณอายุราชการแล้วใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังทรงประกอบพระราชกิจสำคัญ ๆ ในราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าอย่างต่อเนื่อง ไม่แตกต่างจากขณะทรงรับราชการแต่อย่างใด ได้แก่ ทรงเป็นอาจารย์พิเศษในวิชาต่าง ๆ ของกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา ทั้งยังเสด็จฯ ทรงนำนักเรียนนายร้อยที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ ไปทัศนศึกษาทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ทรงเป็นประธานในงานสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เช่น พิธีไหว้ครูและพระราชทานเหรียญรางวัลการศึกษาแก่นักเรียนนายร้อย งานวันพระราชทานกำเนิดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ๕ สิงหาคม และงานระลึกวันเสด็จฯ ทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ๒๖ ธันวาคม

พระตำหน่ง “ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ข้างต้น ทำให้รำลึกถึงตำแหน่ง “ผู้บังคับการพิเศษ” ของโรงเรียนนายร้อยในอดีต

“ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อย” ในอดีต

หนังสือ ตำนานโรงเรียนนายร้อยและกรมยุทธศึกษาทหารบก พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้ข้อมูลว่า เคยมีพระมหากษัตริย์และเจ้านายชั้นเจ้าฟ้าทรงดำรงตำแหน่งเกียรติยศประจำโรงเรียนนายร้อยในตำแหน่งที่เรียกว่า “ผู้บังคับการพิเศษ” รวม ๒ พระองค์ ในห้วงเวลาต่าง ๆ ใน ๒ รัชกาล

สาเหตุที่เรียกตำแหน่ง “ผู้บังคับการพิเศษ” ก็เนื่องมาจากโรงเรียนนายร้อยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๖๘ แยกการบังคับบัญชาเป็น ๒ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ทั้งสองโรงเรียนต่างขึ้นกับโรงเรียนทหารบก (พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๕๒) เมื่อยกเลิกโรงเรียนทหารบก ขึ้นกับกรมยุทธนาธิการทหารบก (พ.ศ. ๒๔๕๒-๒๔๖๘) ตามลำดับ แต่ละโรงเรียนมี “ผู้บังคับการ” เป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชา มีอำนาจเสมอด้วยผู้บังคับการกรม

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๘ โรงเรียนนายร้อยทั้งสองถูกยุบรวมเป็น “กองโรงเรียนนายร้อย” หรือ “โรงเรียนนายร้อยทหารบก” มีพันตรี พระสิทธิเรืองเดชพล (แสง พันธูระภาส) เป็นผู้บังคับการ และยังขึ้นกับ กรมยุทธนาธิการทหารบก ดังนั้น ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาพิเศษของโรงเรียนนายร้อยตลอดห้วงเวลานี้ จึงยังเรียกว่า “ผู้บังคับการพิเศษ” แตกต่างจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในปัจจุบัน ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาในตำแหน่ง “ผู้บัญชาการ” มีอำนาจบังคับบัญชาเสมอด้วยแม่ทัพภาค ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาพิเศษของโรงเรียนจึงเรียกว่า “ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อย

พระจุลจอมเกล้า”

พระนามผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยในอดีต ๒ พระองค์ ใน ๒ รัชกาล มีดังนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖ ปีครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อย ชั้นมัธยม** (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๘) และ **ผู้บังคับการพิเศษกองโรงเรียนนายร้อย** หรือ **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก** (พ.ศ. ๒๔๖๘) ตามลำดับเวลา ดังนี้

วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๒ (ปีปฏิทินปัจจุบัน พ.ศ. ๒๔๖๓) ทรงรับตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม** ทรงดำรงตำแหน่งนี้จนกระทั่งพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ยุบรวมโรงเรียนนายร้อย ชั้นปฐมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเป็น “กองโรงเรียนนายร้อย” เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้วทรงรับตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษกองโรงเรียนนายร้อย** หรือ **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก** จนกระทั่งเสด็จสวรรคตในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘

๒. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗ ปีครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๗)

ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาในรัชกาลที่ ๖ นั้น พระองค์ทรงดำรงตำแหน่ง **ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม** (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๓) และ **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม** (พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๖๘) หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๗ ทรงรับตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก** (พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๗) ตามลำดับเวลา ดังนี้

เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒ รัชกาลที่ ๖ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพันตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ทรงดำรงตำแหน่ง **ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม**

เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชาทรงลาออกจากตำแหน่งผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม เพื่อเสด็จไปทรงรักษาพระองค์ในยุโรปเป็นเวลานาน รัชกาลที่ ๖ จึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม**

ภายหลังจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา เสด็จฯ กลับจากยุโรปในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ยังทรงดำรงตำแหน่งนี้ต่อมา จนกระทั่งเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ เมื่อรัชกาลที่ ๖ ทรงยุบรวมโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมตั้งเป็นกองโรงเรียนนายร้อย หรือโรงเรียนนายร้อยทหารบก และรัชกาลที่ ๖ ทรงรับตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษกองโรงเรียนนายร้อย** หรือ **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก** ตำแหน่งผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมจึงสิ้นสุดลง พร้อมกับตำแหน่งผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม หลังจากรัชกาลที่ ๖ เสด็จสวรรคตในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงรับตำแหน่ง **ผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยทหารบก** เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ (ปีปฏิทินปัจจุบัน พ.ศ. ๒๔๖๙) และดำรงตำแหน่งจนกระทั่งทรงสละราชสมบัติในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ปีปฏิทินปัจจุบัน พ.ศ. ๒๔๗๘)

แหล่งข้อมูลสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม

“พระราชประวัติ พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี.” กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

แหล่งที่มา http://histdept.cma.ac.th/?page_id=577 (18 มีนาคม 2565)

ตำนานโรงเรียนนายร้อยและกรมยุทธศึกษาทหารบก. พระนคร : กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2477.

The Forever War : สงครามในยูเครน

พ.ท.ผศ.ดร. อภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย*

ในมุมมองของชาวไทย เหตุการณ์ซึ่งกำลังเกิดขึ้นในยูเครนขณะนี้อาจเป็นเรื่องไกลตัว และไม่เกี่ยวกับประเทศไทยมากนัก สืบเนื่องจากการที่ความสัมพันธ์ไทย-ยูเครนขาดความใกล้ชิด อีกทั้งฝ่ายไทยอาจไม่ค่อยคุ้นเคยกับยูเครน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปทางตะวันตกของประเทศ และมหาอำนาจรัสเซียทางตะวันออกของประเทศ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในยูเครนทั้งในประวัติศาสตร์และในยุคปัจจุบัน อาจเป็นบทเรียนที่ดีให้แก่ผู้ที่ศึกษาและติดตามพัฒนาการการเมือง สังคม และเศรษฐกิจโดยเฉพาะผลร้ายแรงของการทุจริตในการเมืองและการพัฒนาสังคม

จักรวรรดิไบแซนไทน์ (Byzantine Empire) กับชนเผ่าและอาณาจักรต่าง ๆ ทางตอนเหนือและตะวันออกของทวีปยุโรป

อย่างไรก็ดี หลังจากที่อำนาจทางการค้าและการเมืองของจักรวรรดิไบแซนไทน์ประสบภาวะตกต่ำในช่วงท้ายคริสต์ศตวรรษที่ 11 กอปรกับการรุกรานของชาวมองโกลในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 ส่งผลให้อำนาจของอาณาจักรเคียฟาน รัสเซียตกต่ำไปด้วย ในเวลาต่อมา อาณาจักรเคียฟาน รัสเซียถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรที่แข็งแกร่งกว่า โดยเฉพาะรัสเซีย ทั้งในช่วงยุคจักรวรรดิรัสเซีย และช่วงสหภาพโซเวียต

ประวัติศาสตร์ยูเครน (ฉบับย่อ)

ยูเครนมีประวัติศาสตร์ยาวนาน โดยมีหลักฐานยืนยันทั้งในด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 10 ถึง 11 อาณาจักรเคียฟาน รัสเซีย (Kievan Rus) ซึ่งมีเมืองหลวงตั้งอยู่ ณ กรุงเคียฟ ปัจจุบัน ถือได้ว่า เป็นหนึ่งในอาณาจักรยิ่งใหญ่และทรงพลังมากที่สุดในยุโรป สืบเนื่องจากการที่อาณาจักรเป็นศูนย์กลางเส้นทางการค้าระหว่าง

ยูเครนซึ่งโลกคุ้นเคยในปัจจุบันนี้ เกิดขึ้นจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ยูเครนประกาศอิสรภาพเมื่อ ค.ศ. 1991 ขณะนั้น ยูเครนมีชื่อเสียงเป็น “ถังข้าว” (breadbasket) ของสหภาพโซเวียต โดยมีภาคเกษตรที่เข้มแข็ง และสามารถส่งออกแร่ธาตุสำคัญ เช่น ถ่านหิน ตะกั่วดำ และไทเทเนียม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ ซึ่งทำให้ ยูเครน สามารถเป็นสะพานระหว่างประเทศในยุโรปกับรัสเซียได้ ดังนั้น

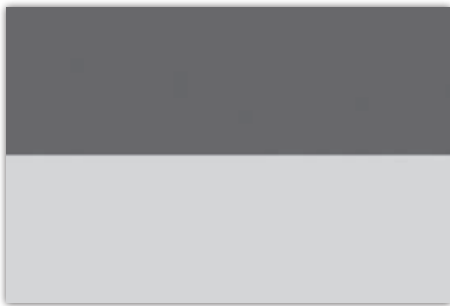
* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กองวิชาประวัติศาสตร์ สกศ. รร.จปร., รร.สอ.ทบ. หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๔๘

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

หลายฝ่ายทั้งในและนอกยูเครนจึงเชื่อว่า ยูเครนมี ศักยภาพสูงสุดในบรรดาประเทศสมาชิกเดิมของ สหภาพโซเวียตในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ นอกจากนี้ เหล่ามหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐฯ รัสเซีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และจีน ได้ร่วมกันลงนามใน บันทึกรุงบูดาเปสต์ว่าด้วยการรับประกันความ มั่นคงของยูเครน เบลารุส และคาซัคสถาน (Budapest Memorandum on Security Assurances) เมื่อ ค.ศ. 1994 ซึ่งรับประกันบูรณภาพ และอธิปไตยของประเทศใหม่เหล่านี้ซึ่งเกิดจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต เพื่อแลกเปลี่ยนกับการกำจัดอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งสหภาพโซเวียตได้ ทิ้งเอาไว้ในประเทศดังกล่าว

ดังนั้น เมื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจดังกล่าวมิได้ เกิดขึ้น และมีหน้าซ้ำกลับจะย่ำแย่ลง โดยระหว่าง ค.ศ. 1991-1999 GDP ของยูเครนลดลงร้อยละ 60 และเมื่อ ค.ศ. 1993 ยูเครนประสบภาวะเงินเฟ้อ ร้อยละ 10,000 และจำเป็นต้องขอเงินกู้จาก IMF ตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 1995 เรื่อยมา ประชาชน ยูเครนจึงมีความ ไม่พอใจมากกับรัฐบาล โดยเฉพาะ เมื่อคำนึงถึงระดับทุจริตในหมู่นักการเมือง และ สังคมยูเครนซึ่งถ่วงการเจริญเติบโตของประเทศ ในทุกด้าน

สินน้ำเงิน (แถบบน) สีเหลือง (แถบล่าง) ถือเป็น สีประจำชาติของยูเครนมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ใน ปัจจุบันชาวยูเครนจะเห็นสีธงชาติเป็น การสะท้อน สภาพพื้นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งเป็น “ยู่งข้าว” ของจักรวรรดิรัสเซีย สหภาพโซเวียต และยุโรปใน

ประวัติศาสตร์และปัจจุบัน

เหตุการณ์สำคัญก่อนหน้าสถานการณ์ ปัจจุบัน คือ ปฏิวัติสีส้ม (Orange Revolution) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2004 - มกราคม ค.ศ. 2005 ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่นายวิกเตอร์ แยนนูโควิช (Viktor Yanukovych) นายกรัฐมนตรียูเครนใน ขณะนั้น ซึ่งมีนโยบายเอื้ออำนวยให้แก่รัสเซีย ประกาศตนเองเป็นผู้ชนะของการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีเมื่อ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 โดยแข่งขันกับนายวิกเตอร์ ยูเซนโก (Viktor Yushchenko) ซึ่งมีนโยบายที่เอียงเข้าหา สหภาพยุโรปมากกว่า การประกาศดังกล่าว ส่งผลให้ชาวยูเครนจำนวนมากไม่พอใจ และมีการ จัดการชุมนุมประท้วงขนาดใหญ่ในกรุงเคียฟ และ เมืองต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม โดยใน เวลาต่อมา ศาลฎีกายูเครนมีมติให้การเลือกตั้ง ประธานาธิบดี ค.ศ. 2004 เป็นโมฆะ และให้จัดการ เลือกตั้งใหม่ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2004 นายวิกเตอร์ ยูเซนโกชนะการเลือกตั้งดังกล่าว โดยได้ร้อยละ 52 ของคะแนนเสียงทั้งหมด ในขณะที่นายแยนนูโควิช ได้เพียงร้อยละ 44 ของคะแนนเสียง จึงรับตำแหน่ง เป็นผู้นำของฝ่ายค้าน

อย่างไรก็ดี รัฐบาลนายยูเซนโกไม่สามารถ ขจัดปัญหาเศรษฐกิจและการทุจริตทั้งหมดจาก ยูเครนได้ นอกจากนี้ การที่นายยูเซนโกมีนโยบาย เอนเอียงเข้าหาสหภาพยุโรปอย่างชัดเจน จึงส่งผล กระทบต่อความสัมพันธ์ยูเครน-รัสเซีย และ เศรษฐกิจยูเครนด้วย เนื่องจากยูเครนพึ่งพา รัสเซียทางด้านเศรษฐกิจพอสมควร ทั้งในด้าน

การส่งออกสินค้า และการนำเข้าสินค้า โดยเฉพาะ ก๊าซซึ่งเป็นเชื้อเพลิงจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรม ยูเครน และการดำรงชีวิตประจำวันของชาว ยูเครนในประเทศซึ่งอาจประสบอุทกภัยน้ำท่วมถึง -20 องศาเซลเซียสในฤดูหนาวได้ นอกจากนี้ รัฐบาลนายยูเซนโกต้องเผชิญหน้ากับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์เมื่อ ค.ศ. 2007-2008 จนต้องขอเงินกู้ 15 พันล้านดอลลาร์ สหรัจจาก IMF อีกครั้งเมื่อ ค.ศ. 2010

ด้วยเหตุนี้ พรรคของนายวิกเตอร์ ยูเซนโก จึงไม่สามารถรักษาตำแหน่งในการเลือกตั้ง ประธานาธิบดี ปี ค.ศ. 2010 โดยนายเยนนูโควิช ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดียูเครนแทน และต่อมาได้ดำเนินนโยบายที่เอนเอียงไปทางรัสเซีย มากกว่ารัฐบาลของนายยูเซนโก อาทิ การลงนามในสนธิสัญญาแลกเปลี่ยนการตั้ง ฐานทัพเรือ รัสเซียในเขตไครเมียกับก๊าซเมื่อ ค.ศ. 2010 และ ประกาศชัดเจนว่า จะไม่นำยูเครนเป็นสมาชิกของ นาโต นอกจากนี้ นายเยนนูโควิชพยายามสกัด พลังทางการเมืองของฝ่ายค้านผ่านระบบตุลาการ โดยเฉพาะในคดีทุจริต ซึ่งนักการเมืองสำคัญที่ได้ ผลกระทบจากมาตรการนี้คือ นางยูเลีย ทิมochenko (Yulia Tymoshenko) อดีตนายกรัฐมนตรีภายใต้ รัฐบาลของนายยูเซนโก และคู่แข่งหลักในการเลือก ตั้งประธานาธิบดี ค.ศ. 2010 โดยศาลได้ตัดสิน จำคุก 7 ปีในข้อหาทุจริตเมื่อ ค.ศ. 2011

การเอนเอียงของยูเครนกลับไปสู่รัสเซียอาจ เป็นหนึ่งในสาเหตุที่ IMF ระงับการปล่อยเงินกู้ให้แก่ ยูเครนเมื่อ ค.ศ. 2011 แต่สาเหตุที่ประกาศคือ ยูเครนไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีในการปฏิรูประบบ เศรษฐกิจยูเครนให้ประหยัด โปร่งใส และเปิดกว้าง ต่อโลกมากขึ้น โดยเฉพาะการกำจัดเงินอุดหนุน ค่าก๊าซ มาตรการดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริโภคก๊าซใน ยูเครนจ่ายค่าก๊าซในราคาที่ถูกเกินความเป็นจริง (จ่ายประมาณร้อยละ 15 ของราคาจริง) ดังนั้น หาก

รัฐบาลยูเครนตัดสินใจที่จะยกเลิกมาตรการนี้อย่าง จริงจังตามคำสั่งของ IMF ราคาก๊าซจะพุ่งสูงขึ้น (คาดว่า ประมาณร้อยละ 40-50 ในเบื้องต้น) และสร้างความไม่พอใจในหมู่ชาวยูเครนซึ่งพึ่งพา ก๊าซมาก ทั้งในชีวิตประจำวัน และในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จนอาจทำให้รัฐบาลไม่สามารถ รักษาตำแหน่งในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้ ขณะ เดียวกันเมื่อ ค.ศ. 2014 ยูเครนประสบการขาดดุล ทางงบประมาณ โดยในปีนั้นจำเป็นต้องจ่าย เจ้าหนี้ประมาณ 25 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดย ยูเครนมีเงินตราสำรองเพียง 12 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐเท่านั้น ดังนั้น เนื่องจากยูเครนขาดการ สนับสนุนด้านงบประมาณจาก IMF แล้ว กอปร กับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่สู้ดีนัก ยูเครน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาเงินทุนจากแหล่ง อื่น ก่อนที่จะผิदनัดการชำระหนี้ และส่งผลให้ เศรษฐกิจยูเครนเข้าสู่ภาวะล้มเหลวอย่างบริบูรณ์

บทบาทสหภาพยุโรปและรัสเซีย

สืบเนื่องจากการที่ยูเครนไม่สามารถกู้เงิน จาก IMF ต่อไปได้ หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ ตั้งไว้ ยูเครนจึงต้องหาเงินทุนอย่างน้อย 27 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐ จากแหล่งอื่นเพื่อชำระหนี้และพยุง เศรษฐกิจต่อไป โดยแหล่งที่มีศักยภาพและใกล้ ตัวมากที่สุดคือ สหภาพยุโรป ยูเครนและสหภาพ ยุโรปมีความสัมพันธ์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ที่พัฒนามาจนสหภาพยุโรปเป็นหนึ่งในคู่ค้าสำคัญ ของยูเครน โดยเมื่อ ค.ศ. 2012 ร้อยละ 24.9 ของ สินค้าส่งออกยูเครนมุ่งสู่ตลาดในสหภาพยุโรป (รอง จากรัสเซีย) ในขณะที่ชาวยูเครน โดยเฉพาะในเขต เมืองหลวงและตะวันตกของประเทศ มีทัศนคติดี ต่อสหภาพยุโรป ด้วยเหตุที่เป็นแหล่งการค้า การ ลงทุน งาน และการศึกษาที่สำคัญ รัฐบาลยูเครน จึงมีแรงจูงใจในการยกระดับความร่วมมือกับ สหภาพยุโรป โดยเฉพาะในการเจรจา Association

Agreement ระหว่างสหภาพยุโรปและยูเครน โดยสหภาพยุโรปให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้าง เสถียรภาพด้านเศรษฐกิจและการเมืองของยูเครน เพื่อปกป้องแหล่งการนำเข้าสำคัญของรัสเซีย และ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะก๊าซ (ซึ่งมาจาก รัสเซีย แต่ท่อก๊าซจำเป็นต้องผ่านยูเครน)

ข้อตกลงดังกล่าวผูกมัดให้ยูเครนมีการ ปฏิรูประเบียบ และกฎหมายระบบการเมืองและ เศรษฐกิจให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับสหภาพ ยุโรป รวมถึงมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และการ รับรองสิทธิของผู้บริโภคด้วย โดยยูเครนจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินเป็นการตอบแทน ในเบื้องต้นสหภาพยุโรปจะให้เงินกู้ 838 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐ และในที่สุดจะสามารถเข้าถึง ทุนของธนาคารเพื่อการลงทุนของยุโรป (European Investment Bank) ซึ่งเป็นธนาคาร ลงทุนหลักของสหภาพยุโรป นอกจากนี้ พลเมืองและผลิตภัณฑ์ยูเครนจะได้สิทธิพิเศษใน การเข้าถึงตลาดของสหภาพยุโรปผ่านการลดหย่อน ภาษีในการทำวีซ่า และมาตรการศุลกากร ขณะ เดียวกัน ข้อตกลงนี้มีข้อผูกมัดทั้งสองฝ่ายในการมุ่ง อนุวัตินโยบายกลาโหม ซึ่งจะบรรจบต่อนโยบาย ความมั่นคงของยุโรปภายใต้สำนักงานป้องกันยุโรป (European Defence Agency) โดยมาตรการ ดังกล่าวอาจนำไปสู่การที่ยูเครนจะได้เป็นสมาชิก สหภาพยุโรป และ/หรือองค์การสนธิสัญญาป้องกัน แอตแลนติกเหนือ / นาโต (North Atlantic Treaty Organization – NATO) ในที่สุด

ถึงแม้ข้อตกลงดังกล่าวจะเป็นการตอบโจทย์ ของชาวยูเครนซึ่งหันหน้าสู่การทำธุรกิจกับสหภาพ ยุโรปและต้องการให้ระบบการเมืองและเศรษฐกิจ ยูเครนโปร่งใสมากขึ้น ฝ่ายการเมืองยูเครนยึดมั่นใน การปฏิรูปดังกล่าวมาก เนื่องจากสหภาพยุโรปได้ ตั้งการปลดปล่อยนางยูเลีย ทิมochenko ให้เป็นหนึ่งใน เจ้าหน้าที่ ลงนามในข้อตกลงด้วย ในขณะที่

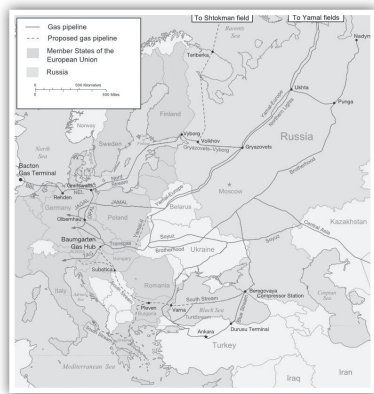
การปฏิรูประบบการเมืองและเศรษฐกิจจะเป็นการ ลดโอกาสการทำรายได้จากการทุจริตแบบเดิม

ขณะเดียวกัน ยูเครนมีประชากรเชื้อสาย รัสเซียอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากด้วย (ประมาณ ร้อยละ 17.2 ของประชากรเมื่อ ค.ศ. 2001) ส่วน มากย้ายมาอาศัยในบริเวณภาคตะวันออกของ ยูเครนและบริเวณคาบสมุทรไครเมียในยุคสหภาพ โซเวียต และไม่ได้ย้ายกลับรัสเซียหลังการล่มสลาย ของสหภาพโซเวียต โดยรวมแล้ว ชุมชนนี้จะนิยม ประกอบธุรกิจกับรัสเซียและประเทศในเครือ สหภาพโซเวียตเก่า และมีความใกล้ชิดกับรัสเซีย ในด้านภาษา และวัฒนธรรมมากกว่าประเทศใน สหภาพยุโรป ดังนั้น ชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียจึง ไม่ให้ความสำคัญต่อสหภาพยุโรปเท่ากับชาวยูเครน ซึ่งอาศัยอยู่ทางตะวันตกและในกรุงเคียฟ

รัสเซียเองก็มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับนโยบาย การเมืองและการต่างประเทศยูเครนมาตลอดด้วย เหตุผลหลักคือ ความมั่นคงของรัสเซีย ทั้งทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ และกลาโหม ในด้านเศรษฐกิจ นั้น ยูเครนเป็นผู้นำเข้าก๊าซสำคัญของรัสเซีย อีกทั้ง เป็นทางผ่านของท่อก๊าซเข้าสู่ประเทศในยุโรป อาทิ เยอรมนี บัลแกเรีย เบลเยียม อิตาลี และสโลวาเกีย ในขณะเดียวกัน รัสเซียและประเทศในสหภาพ โซเวียตเก่าเป็นตลาดส่งออกสำคัญของยูเครน โดย ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ยแล้ว ร้อยละ 60 ของสินค้าส่ง ออกของยูเครนจะมุ่งสู่ตลาดรัสเซีย เบลารุส และ คาซัคสถาน ซึ่งทั้งสามประเทศนี้ ได้รวมตัวกัน เป็นสมาชิกสหภาพศุลกากร (Customs Union) แล้ว ดังนั้น จึงถือได้ว่า ในด้านเศรษฐกิจ ยูเครน มีความสัมพันธ์กับฝ่ายรัสเซียและประเทศในเครือ มากกว่าสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม รัสเซียพยายาม ผลักดันและกดดันให้ยูเครนเข้าเป็นสมาชิกสหภาพ ศุลกากรโดยตลอด ล่าสุด รัสเซียมีมาตรการ ศุลกากรซึ่งกีดกันสินค้ายูเครนในการเข้าถึงตลาด ของสหภาพศุลกากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้จาก

การส่งออกของยูเครนอย่างมาก

แผนที่เส้นทางท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียสู่ยุโรป

ซึ่งมีเส้นทางหลักที่ต้องผ่านยูเครน

ส่วนในด้านกลาโหม นั้น ผลประโยชน์สำคัญของรัสเซียอยู่ที่ฐานทัพเรือในไครเมีย ซึ่งรัฐบาลรัสเซียได้เข้าพื้นที่จากรัฐบาลยูเครน และมีความสำคัญในการเป็นท่าเรือหลักในการเข้าถึงทะเลดำและทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของรัสเซีย จึงถือได้ว่าฐานทัพเรือของรัสเซียในยูเครนเป็นองค์ประกอบสำคัญของความมั่นคงทางตอนใต้ของรัสเซีย นอกจากนี้ รัสเซียยังหวาดระแวงตลอดว่า ยูเครนจะยกระดับความร่วมมือด้านกลาโหมกับยุโรปและสหรัฐฯ โดยเฉพาะผ่านนาโต ซึ่งรัสเซียมองว่า เป็นองค์การที่พยายามขยายจำนวนประเทศสมาชิกอย่างต่อเนื่องและมีบทบาทนอกเหนือจากการปกป้องประเทศในแถบแอตแลนติกเหนือหลังจากนาโตมีบทบาทและปฏิบัติการต่าง ๆ ในคอซอวอ อัฟกานิสถาน ลิเบีย และการจัดการปัญหาโจรสลัดในมหาสมุทรอินเดีย

รัสเซียจึงเห็นความสำคัญของการมีรัฐบาลยูเครนซึ่งเป็นมิตรต่อรัสเซียหรืออย่างน้อยเป็นกลางเพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัสเซีย นอกจากนี้ รัสเซียยังให้ความสำคัญมากต่อการรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียมาตลอดด้วย รัฐบาล

กรุงมอสโกจึงมีความหวังกังวลมากเมื่อยูเครนมีแนวโน้มลงนามใน Association Agreement กับสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในบทว่าด้วยการยกระดับความร่วมมือด้านกลาโหมระหว่างยูเครนกับสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเด็นละเอียดอ่อนสำหรับรัสเซียที่เกรงกลัวการถูกล้อมโดยประเทศซึ่งสนับสนุนนโยบายของประเทศตะวันตก

รัสเซียจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะต้านไม่ให้ยูเครนยกระดับความร่วมมือกับสหภาพยุโรปมากกว่าปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีที่มีความร่วมมือดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อผลประโยชน์รัสเซียในยูเครน รัสเซียจึงเสนอแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ซึ่งหากฝ่ายยูเครนตกลงลงนามในแผนปฏิบัติการนี้ รัสเซียจะมอบเงินกู้ให้ยูเครนจำนวน 15 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ผ่านการซื้อพันธบัตรของรัฐบาลลดค่าก๊าซโดยร้อยละ 33 (จากราคา 430 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1,000 ลูกบาศก์เมตร ลดเหลือ 268 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1,000 ลูกบาศก์เมตร) ซึ่งจะลดค่าใช้จ่ายให้รัฐบาลและอุตสาหกรรมยูเครนอย่างมาก และนำเศรษฐกิจยูเครนกลับสู่ภาวะที่สามารถชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ รัสเซียจะให้สิทธิพิเศษในการส่งออกสินค้าเข้าประเทศสมาชิกสหภาพศุลกากร ส่วนยูเครนเองนั้น มีข้อผูกมัดในการให้รัสเซียสามารถใช้พื้นที่ฐานทัพเรือในไครเมียต่อไป แต่ไม่จำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปการเมืองหรือเศรษฐกิจอย่างไรทั้งสิ้น

ยูเครนเลือกข้าง

ยูเครนจึงติดอยู่ระหว่างผลประโยชน์ของสหภาพยุโรปและรัสเซีย แผนที่จะเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างสองมหาอำนาจ ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายสหภาพยุโรปและรัสเซียต้องการนำยูเครนเข้าสู่วงโคจรของตน แต่ละฝ่ายจึงยืนยันตลอดว่า หากยูเครนลงนามใน Association Agreement แล้ว จะไม่สามารถเข้าร่วมในสหภาพศุลกากรของรัสเซีย เบลารุส

และคาซัคสถานได้ และหากยูเครนเข้าสู่การเป็นสมาชิกสหภาพศุลกากรของรัสเซีย จะไม่สามารถทำ Association Agreement กับสหภาพยุโรปได้ ทั้งนี้ ประชาชนยูเครนส่วนใหญ่ต้องการหันเข้าสู่สหภาพยุโรปซึ่งมีความทันสมัยและโปร่งใสกว่า ขณะเดียวกัน พลเมืองส่วนหนึ่งยังคงต้องการรักษาความสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจกับรัสเซีย

สำหรับผู้นำยูเครน แผนปฏิบัติการของรัสเซียเป็นการตอบโต้ภัยที่ตึกกว่า เนื่องจากเงินกู้ที่ได้รับทันทีจากรัสเซียและในจำนวนมากกว่าที่สหภาพยุโรปเสนอ กอปรกับการลดค่าก๊าซ จะเป็นการช่วยเหลือหนี้เศรษฐกิจยูเครนอย่างเป็นทางการสูงสุดในระยะสั้น และเปิดโอกาสให้มีการทุจริตมากขึ้น เนื่องจากรัสเซียไม่เคร่งครัดเรื่องการตรวจสอบว่า เงินก้อนนี้ในที่สุดจะนำไปใช้เพื่อการใด นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการของรัสเซียไม่มีเงื่อนไขอื่นมากเท่าของข้อตกลงของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งหากยูเครนปฏิบัติตามเงื่อนไขของสหภาพยุโรป จะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองของนายเยนนูโควิช พันคดี และลดโอกาส ในการสามารถทุจริตได้ในอนาคต ดังนั้น เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 2013 รัฐบาลยูเครนประกาศการระงับการเตรียมการลงนามใน Association Agreement กับสหภาพยุโรปชั่วคราว โดยแจ้งว่า จะตั้งใจลงนาม ในโอกาสหลังที่เหมาะสมต่อไป

การตัดสินใจดังกล่าว เป็นจุดเริ่มต้นของการประท้วงขนาดใหญ่ที่จัตุรัสอิสรภาพ (Maidan Nezalezhnosti) กลางกรุงเคียฟ และเมืองต่าง ๆ ในภาคตะวันตกของยูเครน หรือที่เรียกกันต่อมาว่า Euromaidan โดยชาวยูเครนได้รวมคำเรียกร้องของผู้ประท้วงเรื่องการร่วมมือกับยุโรป (Euro) กับคำว่า “จตุรัส” ในภาษายูเครน (Maidan) โดย

เบื้องต้น ผู้ชุมนุมมีข้อเรียกร้องหลัก 3 ข้อ ดังนี้ (1) ตั้งคณะกรรมการเพื่อประสานงานกับสหภาพยุโรป (2) เรียกร้องให้ประธานาธิบดี คณะรัฐมนตรี และรัฐสภาลาออกจากตำแหน่งทั้งหมด เนื่องจากไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนนโยบายการต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนายูเครนได้ และ (3) การหยุดการกระทำรุนแรงในทุกรูปแบบของฝ่ายรัฐต่อผู้ชุมนุม แต่ในที่สุดก็ได้ขยายไปรวมการเรียกร้องความโปร่งใสและประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นด้วย โดยมีการเรียกร้องให้มีการกลับไปใช้รัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 2004 ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญยูเครนได้ประกาศยกเลิกบังคับใช้หลังจากประธานาธิบดีเยนนูโควิชดำรงตำแหน่งไม่นาน โดยผู้ชุมนุมได้เดินขบวนไปรัฐสภาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014 เพื่อเรียกร้องรัฐสภาให้นำรัฐธรรมนูญฉบับเดิมกลับมาใช้ แต่รัฐบาลยูเครนได้จัดกองกำลังตำรวจกันทางไว้ จึงมีการเผชิญหน้าเกิดขึ้น

การเผชิญหน้าดังกล่าวส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 106 คน (รวมเจ้าหน้าที่ตำรวจ 13 นาย) และผู้บาดเจ็บ 1,811 คน (รวมเจ้าหน้าที่ตำรวจ 272 นาย) และมีการจลาจลทั่วกรุงเคียฟเป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน จนวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014 แม้ฝ่ายรัฐบาลกล่าวหาว่า ผู้ชุมนุมได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ (กล่าวคือ สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป) ประธานาธิบดีเยนนูโควิชพยายามประนีประนอมในวินาทีสุดท้าย ผ่านการตกลงกับผู้นำฝ่ายค้านว่า จะปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญยูเครนเพื่อเพิ่มอำนาจให้รัฐสภา รวมถึงจัดการเลือกตั้งก่อนกำหนดในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2014 ด้วย แต่ผู้ชุมนุมไม่พอใจกับการตกลงดังกล่าว และดำเนินการบุกและยึดสถานที่ราชการสำคัญ ได้แก่ รัฐสภา ที่ทำการของประธานาธิบดี ที่ทำการคณะรัฐมนตรี และกระทรวงมหาดไทยยูเครน ประธานาธิบดีเยนนูโควิชจึงตัดสินใจเดินทางออกจากกรุงเคียฟ โดย

แจ้งผู้สื่อข่าวว่า จะเดินทางเพื่อร่วมการประชุมที่เมืองคาร์คอฟ แต่ในที่สุดก็ได้เดินทางไปยังรัสเซีย โดยไม่มีกำหนดการเดินทางกลับ รัฐสภายูเครนจึงดำเนินการถอดถอนประธานาธิบดีแยนนูโควิชเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014 และมอบอำนาจการปกครองให้แก่ฝ่ายค้าน

นโยบายของรัฐบาลใหม่สร้างความหวังเกรงให้แก่ประชาชนเชื้อสายรัสเซียเป็นพิเศษ กฎหมายฉบับแรก ๆ ที่รัฐบาลใหม่เสนอคือกฎหมายว่าด้วยภาษาราชการของยูเครน ซึ่งตัดภาษารัสเซียออกจากการเป็นภาษาราชการ และให้ภาษายูเครนเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว หนึ่งในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ โครเมีย ซึ่งตั้งอยู่ในตะวันออกเฉียงใต้ของยูเครน โดยมีชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียประมาณร้อยละ 65.31 ของประชากรทั้งหมด อีกทั้งยังมีฐานทัพเรือขนาดใหญ่ของกองทัพเรือรัสเซียตั้งอยู่ด้วย ดังนั้น เมื่อรัฐบาลรักษาการของยูเครนมีแนวโน้มหันไปสู่สหภาพยุโรปมากขึ้น อีกทั้งมีนโยบายซึ่งจะลดทอนสิทธิของชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียด้วย ชาวโครเมียจึงมีความไม่พอใจมาก และแสดงออกผ่านการประท้วงขนาดใหญ่ในนครเซวัสโตปอลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014 ขณะเดียวกัน รัสเซียหวังกลับไปทิศทางของรัฐบาลใหม่ของยูเครน ซึ่งถือว่า มาจากการปฏิบัติและไม่ได้มาจากกระบวนการประชาธิปไตย โดยเฉพาะการที่รัฐบาลยูเครนอาจใช้ที่ตั้งฐานทัพเรือในโครเมียเป็นเครื่องมือในการบีบแครงกับรัสเซีย ดังนั้น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติและคนเชื้อชาติรัสเซียในยูเครน รัสเซียจึงสนับสนุนผู้ชุมนุมในโครเมียในทางอ้อม และในที่สุดอย่างเปิดเผยเมื่อ “กองกำลังไม่ทราบสังกัด” เข้ายึดสถานที่ราชการสำคัญต่าง ๆ ในโครเมียรวมถึงรัฐสภาโครเมีย และแต่งตั้งนายเซอร์เก แอคซีโอนอฟ (Sergey Aksyonov) เป็น

ประธานาธิบดีโครเมีย โดยตัดสินใจให้มีการจัดประชามติเพื่อให้ชาวโครเมียเลือกว่า จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซียหรือจะคงอยู่เป็นส่วนหนึ่งของยูเครน

การปฏิบัติการของ “กองกำลังไม่ทราบสังกัด” ที่คาบสมุทรโครเมีย

ผลของประชามติออกมาชัดเจน ร้อยละ 96.77 ของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซีย โดยมีร้อยละ 83 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ลงคะแนน ต่อมา รัสเซียและโครเมียได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการเข้าเป็นสมาชิกสหพันธรัฐรัสเซียของโครเมียเมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 2014 โดยรัฐสภารัสเซียได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาฯ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 2014 ส่งผลให้สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปออกมาตรการคว่ำบาตร โดยเน้นเฉพาะนักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากเห็นว่าประชามติดังกล่าวเกิดขึ้นในบรรยากาศที่มีการบีบบังคับจากรัสเซียทั้งภายในและภายนอกประเทศ และเป็นการฝ่าฝืนหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของโครเมียในการแยกตัวออกจากยูเครนกระตุ้นให้เขตอื่นในยูเครนซึ่งมีชาวยูเครนเชื้อสายรัสเซียอยู่จำนวนมากพยายามเจริญรอยตาม โดยล่าสุด เขตโดเนตสค์ (Donetsk) และเขตลูฮานสค์ (Luhansk) จัดประชามติและประกาศอิสรภาพจากยูเครนแล้ว โดยผลของประชามติออกมาคล้ายคลึงกับของ

ใครเมีย และประเทศตะวันตกไม่ยอมรับผลของ
ประชามติดังกล่าวเช่นกัน

การที่ยูเครนประสบปัญหาภายในข้างต้น
โดยรัสเซียถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ส่งผล
ให้รัฐบาลยูเครนในเวลาต่อมามีนโยบายเอนเอียง
ไปทางประเทศตะวันตกอย่างชัดเจน และพยายาม
ขอความช่วยเหลือจากนาโตอย่างต่อเนื่องซึ่งยิ่ง
ทำให้รัฐบาลกรุงมอสโกเห็นรัฐบาลยูเครนเป็นภัย
คุกคามต่อความมั่นคง รัสเซียเห็นนาโตเป็นภัย
คุกคามอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นองค์การที่ก่อตั้ง
เพื่อดำเนินกติกาสัญญาวอร์ซอ (Warsaw Pact)
ของสหภาพโซเวียต แต่หลังกติกาสัญญาวอร์ซอ
ล่มสลายพร้อมกับสหภาพโซเวียต นาโตกลับยังคง
อยู่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปฏิเสธการ
เข้าเป็นสมาชิกของรัสเซีย รัสเซียจึงไม่สามารถมอง
นาโตเป็นอื่นใดได้นอกจากการเป็นองค์การเพื่อ
กีดกันหรือข่มขู่รัสเซีย ก่อนหน้านี้ นาโตเคยยืนยัน
การรับจอร์เจียและยูเครนเข้าเป็นสมาชิกใน
หลักการเมื่อ ค.ศ. 2008 ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่
รัสเซียอย่างมาก และนำไปสู่สงครามระหว่างรัสเซีย
กับจอร์เจียในปีเดียวกัน รัสเซียประสพชัยชนะ
อย่างรวดเร็วภายใน 12 วัน และชะลอการเข้า
เป็นประเทศสมาชิกนาโตของจอร์เจีย จนปัจจุบัน
จอร์เจียยังไม่สามารถเป็นสมาชิกนาโต และต้อง
เผชิญกับขบวนการกบฏที่รัสเซียสนับสนุนอยู่เบื้อง
หลัง

หากจะเข้าใจจุดยืนรัสเซียคงต้องกลับไป
มองมองวิกฤติชิปนาวาร์คิวบาเมื่อ ค.ศ. 1962 ใน
ตอนนั้น สหภาพโซเวียตได้ส่งชิปนาวาร์นิวเคลียร์
ไปประจำการบนเกาะคิวบาเพื่อรักษาอธิปไตยของ
คิวบาและแลกเปลี่ยนกับการถอนชิปนาวาร์สหรัฐฯ
จากตุรกี รัฐบาลสหรัฐฯ เห็นการประจำการ
ดังกล่าวเป็นภัยคุกคามอย่างชัดเจนและยินดีที่
จะใช้อาวุธนิวเคลียร์หากจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหา

แต่คิวบาเป็นเพียงประเทศเดียว ในขณะที่รัสเซีย
ปัจจุบันแทบจะถูกล้อมรอบด้วยพันธมิตรสหรัฐฯ
ทางตะวันตกมีแต่พันธมิตรนาโต ทางใต้มีจอร์เจีย
ซึ่งยังคงพยายามเข้าเป็นประเทศสมาชิกนาโต
อีกทั้งจีนซึ่งมีความสัมพันธ์ตึงเครียดกับรัสเซียเป็น
ครั้งคราว ทางตะวันออกมีญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ซึ่ง
เป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ ดังนั้น สิ่งที่น่าแปลกใจ
คือ การที่รัสเซียมิได้มีมาตรการตอบโต้ก่อนหน้า

ถึงแม้รัสเซียสามารถบรรลุเป้าประสงค์ใน
การทำสงครามกับจอร์เจีย ปฏิบัติการดังกล่าวส่งผล
ให้รัฐบาลยูเครนต้องเร่งรีบขอความช่วยเหลือ
จากประเทศตะวันตก ซึ่งยิ่งทำให้ยูเครนถูกรัสเซีย
เพ่งเล็ง นักการเมืองรุ่นใหม่ประสบความสำเร็จ
ด้วยการขายฝันให้ประชาชนว่า ยูเครนจะเข้าเป็น
สมาชิกสหภาพยุโรป ถึงแม้ยูเครนขาดคุณสมบัติ
ทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจอย่างชัดเจน และ
นาโตโดยฝ่ายตะวันตกตอบรับและสนับสนุนแบบ
ลอย ๆ แต่ไม่มีมาตรการสำคัญประการใด แต่การ
ตอบรับดังกล่าวสร้างความไม่พอใจอย่างมากใน
กรุงมอสโก รัสเซียจึงเรียกร้องให้รัฐบาลยูเครน
รักษาความเป็นกลาง ซึ่งฝ่ายยูเครนปฏิเสธและเริ่ม
เก็บสะสมอาวุธยุทธภัณฑ์ของนาโตมากขึ้น นำไป
สู่สงครามปัจจุบัน

ไม่ว่าสงครามครั้งนี้จะจบลงอย่างไรก็ตาม
จะมีผลข้างเคียงซึ่งฝ่ายได้รับชัยชนะจะต้องเผชิญ
หน้าต่อไป รัสเซียอาจจะชนะและสามารถสถาปนา
รัฐบาลหุ่นเชิดในยูเครนที่เป็นกลางหรือเอนเอียง
ไปทางรัสเซีย แต่ในที่สุดยังคงต้องเผชิญหน้ากับ
ภัยคุกคามจากนาโตที่ยังคงอยู่และน่าจะมีท่าที
แข็งกร้าวกว่าเดิม ส่วนยูเครนอาจจะชนะสงครามด้วย
การตรึงกองกำลังรัสเซียเพื่อดึงเวลาให้มาตรการ
คว่ำบาตรออกฤทธิ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่มสลายของ
รัฐบาลนายปูติน แต่ชัยชนะดังกล่าวจะไม่สามารถ
จัดการปัญหาพื้นฐานได้ กล่าวคือ ความอ่อนแอ

ภายในของยูเครน และการที่รัฐบาลรัสเซียจะไม่ยอมให้อำนาจการพันธมิตรที่แสดงท่าทีไม่เป็นมิตรอย่างชัดเจนปิดล้อมประเทศ ไม่ว่าจะรัฐบาลดังกล่าวจะมาจากฝ่ายอนุรักษ์นิยมหรือเสรีนิยมก็ตาม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะถึงการล่มสลายหรือสามารถประนีประนอมกันได้ (อาทิ ผ่านการให้รัสเซียเป็นสมาชิกนาโต ซึ่งสหรัฐฯ ไม่น่าจะยอม) สงครามครั้งนี้จะเป็นสงครามตลอดกาลหรือ “Forever War”

สรุป

แม้ในปัจจุบันทิศทางของสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครนยังขาดความชัดเจน แต่ไทยสามารถดึงบทเรียนหลายประการทั้งในด้านการสงครามและความมั่นคง จากบทความนี้เห็นได้ว่า ต้นเหตุของวิกฤตินี้มีใช้ความตึงเครียดระหว่าง

มหาอำนาจเสียทีเดียว แต่แท้จริงแล้วมาจากความอ่อนแอภายในของยูเครน หากรัฐบาลยูเครนในช่วงทศวรรษ 1990-2000 สามารถบริหารจัดการบ้านเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากกว่านี้ ยูเครนคงมีศักยภาพที่จะเป็นสะพานระหว่างประเทศตะวันตกกับรัสเซีย ผ่านการรักษาความเป็นกลางและแสวงหาผลประโยชน์ร่วมจากทั้งสองฝ่าย ถ้ายูเครนใช้นโยบายนี้จะคล้ายมากกับนโยบายการต่างประเทศปัจจุบันของไทยซึ่งพยายามสร้างความสมดุลระหว่างสหรัฐฯ และจีนเป็นหลัก โดยแสวงหาผลประโยชน์ร่วมจากทั้งสองฝ่าย

อ่านเพิ่มเติม

- Eichler, J. (2021). NATO's expansion after the Cold War: Geopolitics and impacts for international security. New York: Springer.
- Mearsheimer, J.J. (2018). The great delusion: Liberal dreams and international realities. New Haven CT: Yale University Press.
- Riasanovsky, N.V. & Steinberg, M.D. (2019). A history of Russia (9th Edition). Oxford: Oxford University Press.
- Sharafutdinova, G. (2020). The red mirror: Putin's leadership and Russia's insecure identity. Oxford: Oxford University Press.
- Wilson, A. (2014). Ukraine crisis: What it means for the West. New Haven CT: Yale University Press.

เปิดโลกความรู้ เทคโนโลยีป้องกันประเทศ

เรื่อง สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศกับการวิจัยและพัฒนา
เทคโนโลยีอวกาศและอากาศยาน (๓๐๓ 1)

บทความจาก สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

ในช่วงที่ผ่านมา สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ หรือ สทป. ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา จรวดและอาวุธนำวิถีภายใต้แผนแม่บทการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคง จำนวน 7 โครงการ แบ่ง ออกเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคง จำนวน 5 โครงการ โครงการจรวดด้านการแก้ไข ปัญหาภัยพิบัติ 1 โครงการ และโครงการด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการศึกษา 1 โครงการ ในที่นี้ผู้เขียนจะแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยในส่วนแรกคือ ฉบับนี้จะกล่าวถึงในส่วนที่เป็นจรวดเพื่อความมั่นคง (ทางทหาร) ใน 3 โครงการแรก สำหรับส่วนที่ 2 ในฉบับถัดไป จะกล่าวถึงโครงการวิจัยและพัฒนาจรวด เพื่อความมั่นคงในอีก 2 โครงการที่เหลือ และโครงการอื่น ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในภาคพลเรือน (Dual-Use Technology : เทคโนโลยีสองทาง) รวมถึงการส่งเสริมเยาวชนให้มีโอกาสเข้าร่วมศึกษาเพิ่มพูน ความรู้ในค่ายวิทยาศาสตร์จรวดประดิษฐ์ ของ สทป. ตามลำดับต่อไป

1. โครงการวิจัยและพัฒนาจรวดหลายลำกล้อง ขนาด 302 มม. แบบไม่นำวิถี ใช้งานทางยุทธการ ระยะยิง 60-180 กม. รหัสย่อ DTI-1

โครงการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคง มีวัตถุประสงค์ เพื่อการวิจัยและพัฒนา ตัวจรวดที่มีขีดความสามารถในการโจมตีเป้าหมาย โดยบรรทุก(Payload) ชนิดต่าง ๆ ตามภารกิจที่ ต้องการ ซึ่งจะมีการศึกษาด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structure) ระบบนำวิถีและติดตาม เป้าหมาย (Guidance & Tracking) ระบบควบคุม (Control) หัวรบ (Warhead) และระบบขับเคลื่อน (Propulsion) ทั้งหมดรวมกันในภาพรวม เพื่อให้มีขีดความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของ กองทัพ อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศตามแนวทางรัฐบาล S-Curve 11 และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของกำลังพลภายในประเทศ

รูปที่ 1 : ระบบจรวดหลายลำกล้องแบบไม่นำวิถี DTI-1

ในปี พ.ศ. 2552 สทป. ได้เริ่มดำเนินการวิจัยระบบจรวดหลายลำกล้องฯ แบบไม่นำวิถี DTI-1 โดยนักวิจัยของ สทป. ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้จากมิตรประเทศ ซึ่งระบบจรวด DTI-1 นับว่าเป็นจุดกำเนิดของการดำเนินการวิจัยและพัฒนาอาวุธจรวดที่มีขนาดใหญ่ และมีระยะยิงไกลที่สุดของไทย คือ 180 กม. โดยได้ส่งมอบให้กองทัพบก (ทบ.) ณ กองพลทหารปืนใหญ่ (พล.ป.) จังหวัดลพบุรี เพื่อนำไปทดลองใช้งานเมื่อปี พ.ศ. 2554 ทั้งนี้ สทป. ได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีจรวดแบบอื่น ๆ ของ สทป. ต่อไป

2. โครงการวิจัยและพัฒนาจรวดหลายลำกล้อง ขนาด 302 มม. แบบนำวิถี ใช้งานทางยุทธการ ระยะยิง 70-150 กม. รหัสย่อ DTI-1G

เนื่องจาก ทบ. มีแนวคิดให้ สทป. พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจรวดแบบ DTI-1 ซึ่งเป็นระบบจรวดแบบไม่นำวิถี ไปเป็นระบบจรวดแบบนำวิถี (DTI-1G) เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการทำลายเป้าหมาย ตามคุณลักษณะและขนาดของเป้าหมายทางทหาร และหลีกเลี่ยงความเสียหายข้างเคียง (Collateral Damage) โดย สทป. ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านจรวดนำวิถี DTI-1G จากมิตรประเทศ พร้อมทั้งได้สร้างโรงปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาเพื่อรองรับการดำเนินงาน 2 แห่ง คือ โรงปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา 1 จ.นครสวรรค์ และโรงปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา 2 จ.ลพบุรี รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนภายในประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ปัจจุบันทางโครงการ ฯ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี โดยร่วมวิจัยพัฒนากับภาคเอกชนเครือข่ายอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ออกแบบวิจัยพัฒนาสร้างระบบ Ground System ประกอบด้วย รถควบคุมบังคับบัญชา รถฐานยิงจรวด รถบรรทุกลูกจรวด (งานออกแบบสร้างที่สำคัญ ได้แก่ การเลือก Chassis, การออกแบบสร้าง Sub-chassis, แท่นยิง, ระบบ Hydraulic ตั้งยิง, ระบบสื่อสาร เว้นระบบ Fire Control System/FCS ที่ยังต้องจัดหาจากมิตรประเทศ) ซึ่งอยู่ระหว่างการทดสอบทดลองและปรับปรุงให้ได้ตามมาตรฐานทางทหาร โดยจะมีการยิงทดสอบครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2565 เพื่อใช้ผลการยิงทดสอบในการขอรับรองมาตรฐานยุทธโธปกรณ์ โดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโธปกรณ์ กองทัพบก (กมย.ทบ.) และจะดำเนินการส่งมอบให้แก่ ทบ. นำเข้าประจำการในลำดับต่อไป

คุณลักษณะหลักทางเทคนิคของ DTI-1G

ระยะยิง	
ระยะยิงไกลสุด	150 กิโลเมตร
ค่าความคลาดเคลื่อน (CEP)	< 40 เมตร
หัวรบ	หัวรบแบบสะเก็ดระเบิด
น้ำหนักมวลรวมของหัวรบ	155 กิโลกรัม
รัศมีการทำลาย	≥70 เมตร
รูปแบบการยิง	กล่องจรวดวางเอียงจากระดับยิงจรวด
เวลาเตรียมการยิง	7 นาที
เวลาถอนตัว	3 นาที
ช่วงเวลายิงเป็นชุด	10 วินาที
จรวดบรรจุต่อคัน	4 นัด
รูปแบบการตั้งยิง	ใช้ระบบหลักอัตโนมัติในการตั้งยิงและกล่องเลี้ยงช่วยเป็นระบบสำรอง

รูปที่ 2 : ระบบจรวดหลายลำกล้องแบบนำวิถี DTI-1G

3. โครงการวิจัยและพัฒนาจรวดหลายลำกล้อง ขนาด 122 มม. แบบไม่นำวิถี ใช้ งานทางยุทธวิธี ระยะยิง 10-40 กม. รหัสย่อ DTI-2

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา สทป. ได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาาระบบจรวดหลายลำกล้อง ขนาด 122 มม. แบบอัตรจักร (DTI-2) เพื่อใช้งานในระดับยุทธวิธี ร่วมกับ ทบ. ได้แก่ ลูกจรวดระยะยิง 10 กม. (ลูกจรวดฝึกแบบลดระยะยิง) ลูกจรวดระยะยิง 40 กม. ลูกจรวดระยะยิง 30 กม. และ

การพัฒนาแท่นยิงจรวดขนาด 122 มม. สำหรับติดตั้งบนรถฐานยิงจรวดหลายลำกล้องแบบ 31 (จลก.31) ของ ทบ. รวมถึงวิจัยพัฒนาระบบโปรแกรมอำนวยความสะดวกยิง ซึ่งลูกจรวดที่ได้วิจัยขึ้นจะนำไปใช้งานกับระบบจรวดหลายลำกล้องแบบ SR4 ที่ ทบ. มีใช้งานและประจำการอยู่ และกับ จลก. 31 ติดตั้งแท่นยิงจรวดหลายลำกล้องขนาด 122 มม. ทั้งนี้ การวิจัยและพัฒนาจรวดหลายลำกล้องขนาด 122 มม. สามารถแบ่งออกได้ 3 ระบบหลัก ซึ่งประกอบด้วย

- ตัวลูกจรวด ซึ่งมีส่วนหัวรบ ส่วนขับเคลื่อนจรวด และชุดหาง
- ระบบรถฐานยิงจรวด ได้แก่ รถฐานยิง ชุดต่อยิงจรวด และระบบควบคุมต่าง ๆ
- โปรแกรมอำนวยความสะดวกยิง คำนวณหาหลักฐานยิงและพิกัดจุดตกของจรวด

ระบบจรวดหลายลำกล้อง DTI-2 ขนาด 122 มม.

ผลงานวิจัยพัฒนา	คุณลักษณะเฉพาะ																								
<p>จรวดหลายลำกล้อง DTI-2 ขนาด 122 มม. ระยะยิง 10 กม. สำหรับการฝึก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชิ้นส่วนจรวด หัวรบ ท่อจรวด Nozzle และดินขับจรวด วิจัยและพัฒนาโดยนักวิจัยของ สทป. - การยิงทดสอบโดย สทป. จำนวนมากกว่า 10 ครั้ง ไม่น้อยกว่า 100 นัด - ผ่านการยิงทดสอบประเมินผลจากคณะกรรมการทดสอบประเมินผลของกองทัพบก ตามขั้นตอนรับรองยุทธโศปกรณ์ 	<table border="1"> <tr> <td>เส้นผ่านศูนย์กลาง</td> <td>122</td> <td>มม.</td> </tr> <tr> <td>ความยาวรวมจรวด</td> <td>2,520</td> <td>มม.</td> </tr> <tr> <td>น้ำหนักจรวด</td> <td>69</td> <td>กก.</td> </tr> <tr> <td>น้ำหนักหัวรบ</td> <td>20</td> <td>กก.</td> </tr> <tr> <td>ชนิดหัวรบ</td> <td colspan="2">ชนิดระเบิด HE/ชนิดควั่น</td> </tr> <tr> <td>ขนาดหัวรบ</td> <td colspan="2">MRV-U หรือ M423</td> </tr> <tr> <td>ระยะยิงไกลสุด</td> <td>≤ 10</td> <td>กม.</td> </tr> </table>	เส้นผ่านศูนย์กลาง	122	มม.	ความยาวรวมจรวด	2,520	มม.	น้ำหนักจรวด	69	กก.	น้ำหนักหัวรบ	20	กก.	ชนิดหัวรบ	ชนิดระเบิด HE/ชนิดควั่น		ขนาดหัวรบ	MRV-U หรือ M423		ระยะยิงไกลสุด	≤ 10	กม.			
เส้นผ่านศูนย์กลาง	122	มม.																							
ความยาวรวมจรวด	2,520	มม.																							
น้ำหนักจรวด	69	กก.																							
น้ำหนักหัวรบ	20	กก.																							
ชนิดหัวรบ	ชนิดระเบิด HE/ชนิดควั่น																								
ขนาดหัวรบ	MRV-U หรือ M423																								
ระยะยิงไกลสุด	≤ 10	กม.																							
<p>จรวดหลายลำกล้อง DTI-2 ขนาด 122 มม. ระยะยิง 40 กม.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผ่านการยิงทดสอบภาคพลวัต ณ รฐท.พง.ทรภ.3 จำนวน 2 ครั้ง ที่ระยะยิง 32 กม. จรวดมีการทำงานเป็นปกติและมีระยะยิงเป็นไปตามการคำนวณ ได้ส่งมอบเข้าสู่ขั้นตอนการรับรองยุทธโศปกรณ์ของกองทัพบก จำนวน 80 นัด 	<table border="1"> <tr> <td>เส้นผ่านศูนย์กลาง</td> <td>122</td> <td>มม.</td> </tr> <tr> <td>ความยาวรวมจรวด</td> <td>2,905</td> <td>มม.</td> </tr> <tr> <td>น้ำหนักจรวด</td> <td>70.7</td> <td>กก.</td> </tr> <tr> <td>น้ำหนักดินขับ</td> <td>26.7</td> <td>กก.</td> </tr> <tr> <td>น้ำหนักหัวรบ</td> <td>20.5</td> <td>กก.</td> </tr> <tr> <td>ชนิดหัวรบ</td> <td colspan="2">HE Steel Ball</td> </tr> <tr> <td>ขนาดหัวรบ</td> <td colspan="2">CS/MC4 หรือ M423</td> </tr> <tr> <td>ระยะยิงไกลสุด</td> <td>≤ 41</td> <td>กม.</td> </tr> </table>	เส้นผ่านศูนย์กลาง	122	มม.	ความยาวรวมจรวด	2,905	มม.	น้ำหนักจรวด	70.7	กก.	น้ำหนักดินขับ	26.7	กก.	น้ำหนักหัวรบ	20.5	กก.	ชนิดหัวรบ	HE Steel Ball		ขนาดหัวรบ	CS/MC4 หรือ M423		ระยะยิงไกลสุด	≤ 41	กม.
เส้นผ่านศูนย์กลาง	122	มม.																							
ความยาวรวมจรวด	2,905	มม.																							
น้ำหนักจรวด	70.7	กก.																							
น้ำหนักดินขับ	26.7	กก.																							
น้ำหนักหัวรบ	20.5	กก.																							
ชนิดหัวรบ	HE Steel Ball																								
ขนาดหัวรบ	CS/MC4 หรือ M423																								
ระยะยิงไกลสุด	≤ 41	กม.																							

ผลงานวิจัยพัฒนา	คุณลักษณะเฉพาะ	
<p>จรวดหลายลำกล้อง DTI-2 ขนาด 122 มม. ระยะยิง 30 กม.</p> <p>อยู่ระหว่างการดำเนินการวิจัยพัฒนา ผ่านการยิงทดสอบภาคพลวัต ที่ระยะ 19 กม. กำหนดส่งมอบจำนวน 40 นัด เพื่อขอรับรองต้นแบบยุทธโศปกรณ์ในปี 65</p>	<p>เส้นผ่านศูนย์กลาง ความยาวรวมจรวด น้ำหนักจรวด น้ำหนักดินขับ น้ำหนักหัวรบ ชนิดหัวรบ ชนวนหัวรบ ระยะยิงไกลสุด</p>	<p>122 มม. 2,756 มม. 67.7 กก. 23.5 กก. 20.5 กก. HE Steel Ball CS/MC4 หรือ M423 ≤ 31 กม.</p>
<p>รถฐานยิงทดสอบจรวด DTI-2</p> 	<p>ชนิดจรวด ระยะยิง จำนวนท่อยิง วิธีการตั้งยิง</p>	<p>รถฐานยิงจรวดแบบล้อยาง 6x4 จรวด DTI-2 ขนาด 122 มม. 5-40 กม. 20-40 ท่อยิง กึ่งอัตโนมัติ ควบคุมแท่นยิงและขาตั้งยิงด้วยระบบไฮดรอลิก ที่ละนัดหรือแบบต่อเนื่อง</p>
<p>จลก.31 ติดตั้งแท่นยิงจรวดหลายลำกล้องขนาด 122 มม. (ปรับปรุงจาก จลก.31 ของ ทบ.เดิม)</p> 	<p>ระบบจรวด ขนาดท่อยิง ระยะยิง ชนิดรถสายพาน ความเร็วสูงสุดบนถนน</p>	<p>จรวด DTI-2 ขนาด 122 มม. ขนาด 20 ท่อยิง 5-40 กม. รถสายพานหุ้มเกราะ T-85 65 กม./ชม.</p>

รูปที่ 3 : ระบบจรวดหลายลำกล้อง ขนาด 122 มม.(DTI-2)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีจรวดร่วมกับภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยหลายแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน ในองค์ความรู้หลากหลายแขนง เช่น การบรรจุดินระเบิดหัวรบ การผลิตหัวรบชนิดควั่น การผลิตดินขยายการระเบิดหัวรบ การดัดแปลง Chassis รถเพื่อรองรับการติดตั้งแท่นยิงจรวดและรถศูนย์อำนวยการยิง การสร้างหัวกระาะและแท่นยิงจรวด และการผลิตชิ้นส่วนจรวดภายในประเทศ และจากการจัดหาหรือรับถ่ายทอดเทคโนโลยีเฉพาะส่วนจากมิตรประเทศ ทำให้ สทป. สามารถพัฒนาขีดความสามารถ (Capability Development) ที่สำคัญดังนี้

1) มีห้องปฏิบัติการออกแบบวิจัยและภาคอุตสาหกรรมพันธมิตร ในการสร้างส่วนยิงจรวดหลายลำกล้องแบบไม่นำวิถี ประกอบด้วย รถฐานยิงจรวด และรถบรรทุกลูกจรวด

2) มีห้องปฏิบัติการออกแบบวิจัยและภาคอุตสาหกรรมพันธมิตรในการสร้างส่วนอำนวยการยิงจรวดหลายลำกล้องแบบไม่นำวิถี ประกอบด้วย รถควบคุมบังคับบัญชา และระบบคอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์อำนวยการยิงจรวด และการเชื่อมต่อระบบวิทยุสื่อสารทางทหาร

3) มีห้องปฏิบัติการออกแบบวิจัย โรงปฏิบัติการและภาคอุตสาหกรรมพันธมิตรในการสร้างลูกจรวดแบบไม่นำวิถี ประกอบด้วย ส่วนหัวรบ ส่วนดินขับจรวด ส่วนควบคุมและนำวิถี และองค์ประกอบของลูกจรวด การประกอบรวมและทดสอบลูกจรวดครบชุด

4) มีผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือทดสอบและประเมินผล ในการทำการยิงทดสอบจรวด ประกอบด้วย ระบบเรดาร์วัดชีพวิถี ระบบกล้องวัดความเร็วสูง เป็นต้น

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ สทป. มีความพร้อมที่จะวิจัยและพัฒนาจรวดและอาวุธนำวิถีที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้นในอนาคต จากง่ายไปหายาก ตามแนวทางของแผนแม่บทการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคง

สำหรับในส่วนที่ 2 ในฉบับหน้าจะกล่าวถึงโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคงอีก 2 โครงการ และโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดดัดแปรสภาพอากาศ (Weather Modification Rocket: WMR) กับ โครงการค่ายวิทยาศาสตร์จรวดประดิษฐ์ ของ สทป. ในลำดับต่อไป

แผ่นดินไทยทุกทัม้เรื่องแล้ว (ตอน ๖)

ศ.กสิลาแลง

ประเพณีมีที่มาอย่างไร

ประเพณีวัฒนธรรมคือสิ่งที่ตั้งงามโดยยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมาแต่โบราณ ซึ่งคนรุ่นก่อนได้คิดค้นสร้างสรรค์เอาไว้เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็นเป็นสุข ประเพณีแม้จะมีไข่เป้าหมายของชีวิต แต่ก็ยังประดับประดาให้สิ่งดี ๆ ยังอยู่ได้ในสังคม

โบราณว่าเอาไว้ เมื่อพุทธะหายไก็จะเหลือคุณธรรมอยู่ แต่ถ้าคุณธรรมหายไก็ยังเหลือประเพณีอยู่ แต่ถ้าประเพณีหายไก็ยังเหลือกฎหมาย สุดท้ายกฎหมายก็ยังไม่อยู่ก็จะเป็นบพทลงโทษ

ประเพณีนั้นมึประโยชน์แน่ แต่คนทีอยู่ในสังคมต้องรู้และเข้าใจในคุณค่าของตัวประเพณีแล้วน้อมนำมาปฏิบัติ ความดีทั้งหลายก็จะได้คงอยู่กับสังคมตลอดไป

หลักกาลามสูตร พระสูตรแก้ความสงสัย

มีพระสูตรในพระพุทศศาสนาอยู่พระสูตรหนึ่งคือ กาลามสูตร แสดงถึงความเชื่อทีถูกต้องทีพระพุทศองค์ทรงสั่งสอนชาวกาลามะให้พิจารณา

“ดูก่อนชาวกาลามะทั้งหลาย พวกท่านอย่าได้ถือ โดยฟังตามกันมา โดยสืบทอดกันมา โดยตื่นข่าวลือ โดยอ้างตำรา โดยนึกเดาเอง โดยคาดคะเน โดยตริคตามอาการ โดยชอบใจว่าต้องตามลัทธิของตน โดยเชื่อว่าผู้พูดควรเชื่อได้ โดยนับถือว่าท่านเป็นครูของเรา”

ดูก่อนชาวกาลามะทั้งหลาย

เมื่อใดท่านรู้ได้ด้วยตนเองว่าธรรมเหล่านี้เป็นอนุสรมิโทษนักปราชญ์ติเตียน เมื่อทำแล้วย่อมไม่เกิดประโยชน์เป็นทุกข์ท่านควรละเสีย ธรรมเหล่านั้นเป็นกุศล ไม่มีโทษนักปราชญ์สรรเสริญ เมื่อทำแล้วย่อมเกิดประโยชน์และสุขท่านควรเข้าถึงธรรมเหล่านั้นอยู่”

นี่เป็นพระสูตรทีสำคัญพระสูตรหนึ่ง ทีเราควรนำมาเป็นข้อคิดพิจารณาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหรือการดำเนินชีวิต

๑. การละเล่น

ในสังคมไทยเรามีประเพณีการละเล่นอยู่มากมาย และในการละเล่นนั้นมักจะแฝงปรัชญาเอาไว้ให้เราได้ศึกษากัน เช่น แมงมุมอ้อย

ในสมัยเด็ก ๆ จะเห็นเล่นกันอยู่เป็นประจำ แต่ก็ไม่ค่อยเข้าใจ จนเมื่อได้รับฟังการบรรยายจากองวัฒนธรรมจึงได้ถึงบางอ้อ

เขาสรุปให้ฟังว่า การทีพ่อแม่แตกแยกกันหรือแยกกันอยู่ มันทำให้พวกบรรดาลูก ๆ ไม่รู้ว่าจะไปอยู่กับใคร กินน้ำบ่อหิน บินไปก็บินมา กินน้ำบ่อทราย ก็ย้ายไป ก็ย้ายมา กินน้ำบ่อโคก ก็โยกไปโยกมา ในเนื้อหาแสดงถึงความไม่มีความสุขของลูก ๆ ทุกคน

ยังมีการละเล่นอีกมากมายทียังไม่ค่อยมีคนนำมาตีแผ่ให้เกิดความเข้าใจ และประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้บางทีอาจเลือนหายไก็ก็ได้

๒. การไหว้ครู หญ้าแพรก/ข้าวตอก/ดอกมะเขือ

ประเพณีที่สำคัญอันหนึ่งของสังคมบ้านเรา คือ ประเพณีการไหว้ครู

ในการไหว้ครูเป็นการแสดงเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ทำให้เรามีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ ในการที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ

ในพิธีไหว้ครูของนักเรียนที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ อาจจะมีสิ่งที่ผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างตามประเพณีสังคมนั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่ใจความแล้วยังมีความคล้ายคลึงกัน หลัก ๆ แล้วก็ต้องมีหญ้าแพรก ข้าวตอก ดอกมะเขือ บางแห่งอาจไม่มีดอกมะเขือ เลยใช้ดอกเข็มแทน หญ้าแพรกก็หายากขึ้นทุกที ข้าวตอกก็ไม่ต้องพุดถึง คนรุ่นหลัง ๆ เลยขาดความเข้าใจในภูมิปัญญาไทยโบราณที่มีคตินิยมแฝงอยู่ในพิธีไหว้ครูนั่นเอง

ที่นี้เรามาแปลความหมายของ ๓ สิ่งนี้ขึ้นมาไหว้ครู

๑. หญ้าแพรก มีความหมายถึง ขยายพันธุ์ง่าย และเป็นหญ้าสีเหลือง ๆ ไม่คัน ไม่ทำร้ายใคร ลูกศิษย์ที่มีการศึกษาดีก็จะขยายความรู้นั้นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น แล้วไม่เอาความรู้นั้นไปทำร้ายคนอื่นเขา

๒. ข้าวตอก มีความหมายถึง คุณครูได้เคี้ยวข้าวให้ความรู้สติปัญญา จนนักเรียนมีความเข้าใจแตกฉานในศาสตร์นั้น ๆ เหมือนข้าวธรรมดาพอเคี้ยวเต็มทีก็จะผลิบานเป็นข้าวตอกสีขาว

๓. ดอกมะเขือ หมายถึง ความอ่อนน้อม ถ่อมตนดอกมะเขือเป็นดอกไม้ชนิดเดียวที่พอออกดอกแล้วจะโน้มดอกลงดิน อันเป็นการแสดงความเคารพนบถนอบต่อผู้มีพระคุณนั่นเอง

๓. การทำบุญเลี้ยงพระ...อาหารกาย/อาหารใจ

ในสมัยโบราณนั้นเวลาจะทำบุญก็จะนิมนต์พระมาที่บ้านรวมกันหลาย ๆ ครอบครัว จัดหาอาหารมาถวายพระร่วมกัน เมื่อพระมาถึงก็ถวายภัตตาหารให้พระได้ฉัน หลังจากที่พระฉันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็จะเทศน์ให้บรรดาญาติโยมที่มาอยู่ในที่นั้นได้ฟังกัน ส่วนมากก็เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิต การนำธรรมะมาใช้ในชีวิตนั่นเอง ชาวบ้านให้อาหารกาย แต่พระให้อาหารใจต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นับเป็นประเพณีที่ดีงามมาแต่โบราณกาล ที่เราต้องสืบสานต่อไป

๔. การทำบุญเข้าพรรษา

ในสมัยก่อน พระสงฆ์จะเดินธุดงค์ไปตามป่าเขาลำเนาไพร ไม่มีการหยุดพักอยู่ที่ไหนนาน ๆ จนกระทั่งมีเรื่องร้องเรียนไปถึงพระพุทธเจ้าถึงความเสียหายอันเกิดจากการที่พระเดินย่ำเข้าไปในนาข้าว ทำให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นในฤดูฝนช่วงเวลาเข้าพรรษาเป็นเวลา ๓ เดือน พระพุทธองค์จึงกำหนดให้พระสงฆ์อยู่จำวัดไม่ต้องไปค้างที่อื่น เพื่อให้ชาวไร่ชาวนาได้เก็บเกี่ยวพืชผลได้เต็มที่ จึงกลายมาเป็นประเพณีของการเข้าพรรษาจนทุกวันนี้ สำหรับพิธีการก็มีการแห่เทียนเข้าพรรษา คือ ในสมัยก่อนไม่มีไฟฟ้าใช้ เทียนจึงมีความสำคัญในการให้แสงสว่าง แต่ประเพณีในปัจจุบันก็เปลี่ยนไปมาก บางที่เราอาจลืมจุดมุ่งหมายเดิมไปแล้วก็ได้ เพราะเดี๋ยวนี้เทียนก็มีความสำคัญน้อยลง เพราะเรามีไฟฟ้าใช้กันแทบทุกวัดแล้ว แต่ประเพณีของการอยู่จำวัดก็ยังคงเหมือนเดิม

๕. ผ้าป่า

พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้นยังขาดแคลนเครื่องปัจจัย โดยเฉพาะผ้าไตรจีวร พระพุทธองค์ก็ทรงกำหนดว่าการได้มาซึ่งผ้าจีวรนั้นควรจะมา

จากป่าจากศพ ก็ได้ การได้มาจากป่า ก็คือ ผ้าที่ เขาทิ้งแล้วนำมาล้างน้ำตากให้แห้งแล้วย้อมสี นำ มาใช้ได้เท่าที่จำเป็น ในสมัยก่อนโน้นคงหาผ้า ยากมาก ต่อมาในปัจจุบันจึงกลายเป็นประเพณี ทอดผ้าป่ากันในทุกวันนี่ มีสิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ใน การทอดผ้าป่านั้นเขาจะมีกระป๋องบรรจุข้าวสาร และเอากิ่งไม้อาจเป็นกิ่งมะขามเอาใบออกให้ หมดเหลือแต่กิ่งปักลงบนข้าวสารแล้วเอาผ้า ขนหนูสีเหลืองทำเป็นรูปชะนีห้อยโหนอยู่แสดง ความเป็นป่า แล้วก็มัดผ้าจิวรผืนหนึ่งวางอยู่บนกิ่ง ไม้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นผ้าที่เอามาจากป่าใน สมัยก่อนนั่นเอง

๖. การทอดกฐิน

เหตุการณ์ ต่อมาเมื่อคนไปขออนุญาต พระพุทธรองค์ถวายผ้ากฐิน พระพุทธรองค์ทรง อนุญาตให้ทำได้ช่วงออกพรรษาไปแล้วภายใน ๑ เดือน ซึ่งเป็นประเพณีต่อจากทอดผ้าป่าเป็น ทอดกฐินเพื่อจัดหาผ้าให้พระสงฆ์นั่นเอง

๗. ผ้าบังสุกุล

ผ้าบังสุกุล หรือผ้าเปื้อนฝุ่น หรือผ้าที่เอา มาจากศพ นอกจากผ้าป่า, ผ้ากฐินแล้วยังมีอีก ชนิดหนึ่งก็คือ ผ้าห่อศพที่เขาหมดความต้องการ แล้ว นำมาล้างน้ำย้อมสีใหม่ก็ใช้ได้เช่นเดียวกัน

มาในปัจจุบันผ้าห่อศพจึงเรียกกันว่า ผ้า บังสุกุล ประเพณีนี้เราจะเห็นกันเวลาไปงานเผาศพ เมื่อศพ ขึ้นเมรุเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพก็จะ เชิญแขกผู้มีเกียรติทอดผ้าบังสุกุลกัน หลังจาก ทอดแล้วจึงจะมาถึงพิธีเผาศพกันจริง ๆ

ทั้ง ๓ ผ้าที่กล่าวมาแล้วเป็นวิธีหาผ้ามาห่ม ภาย ในสมัยก่อนที่หาได้ยากยิ่งนัก มาปัจจุบันผ้า หาง่ายแต่หากคนปฏิบัติตามธรรมะที่ตีสยามยากขึ้น ทุกที แต่ประเพณีนี้ยังอยู่ต่อไป

๘. สงกรานต์...เวลาเช้า...เวลา กลางวัน...เวลาเย็น...เราคืออยู่ที่ไหน

ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีเก่าแก่ ของไทยเราที่แฝงเอาไว้ด้วยปรัชญาน่าสนใจ กล่าวคือ ช่วงเดือนเมษายน อากาศจะร้อนอบอ้าว และยังเป็นช่วงที่ชาวไร่ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวในนา เรียบร้อยแล้ว ช่วงสงกรานต์จึงเป็นช่วงที่เหมาะสม สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ จึงมีการละเล่นเพื่อความ สนุกสนาน เช่น มอญซ่อนผ้า แข่งวัว วันสงกรานต์ นั้นก็คือวันที่มีการเปลี่ยนราศี ในทางสังคมบ้าน เราสมัยก่อนถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย วัน สงกรานต์นั้นประกอบด้วย วันมหาสงกรานต์ วันเนา และวันเถลิงศก คำว่าสงกรานต์ แปลว่า การเคลื่อนย้าย

ในวันสงกรานต์ ประเพณีของไทยเรา สมัยก่อนหลังจากเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้วในวัน นี้บรรดาลูกหลานทั้งหลายก็จะพากันไปขอพร จากผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ก็จะนำเสื้อผ้า ใหม่ ๆ ไปอาบน้ำแล้วเปลี่ยนให้ท่าน ท่าน ก็จะให้พรลูกหลานกลับมา ถือว่าเป็นมงคล อย่างยิ่ง

ส่วนในตำนานก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ สงกรานต์เอาไว้ว่า ท้าวกบิลพรหมทำพินันกับ ธรรมบาลกุมารว่า ถ้าตอบปัญหา ๓ ข้อได้จะยอม ให้ตัดศีรษะ แต่ถ้าตอบไม่ได้ธรรมบาลกุมารก็จะ ถูกตัดศีรษะเช่นเดียวกัน

ปัญหามีอยู่ว่า เช้าเราคืออยู่ที่ไหน กลางวัน เราคืออยู่ที่ไหน เวลาเย็นเราคืออยู่ที่ไหน

ธรรมบาลกุมารคิดอย่างไรก็คิดไม่ออก จน ใกล้เคียง เขาไปได้ยินนกอินทรีคุยกัน เผอิญธรรม บาลกุมารฟังภาษานกก็รู้เรื่องก็เลยได้คำตอบ นำมา ตอบท้าวกบิลพรหม

คำตอบคือ

เช้าเราคืออยู่ที่หน้า คนเรตื่นมาต้องล้างหน้า กลางวันเราคืออยู่ที่อก ตกบ่ายอากาศร้อน

คนก็จะเอาน้ำลูบอก

เวลาเย็น ราชืออยู่ที่เท้า คนเราก่อนนอนต้องล้างเท้าทุกคน

ท้าวกบิลพรหมต้องถูกตัดศีรษะ แต่มีข้อแม้ว่าศีรษะของท้าวกบิลพรหมนั้นจะตกลงถึงพื้นดินไม่ได้ ไพบรณลัยกัลป์จะไหม้โลก จึงต้องให้ธิดาทั้ง ๗ ของท้าวกบิลพรหมมาถือพานทองรองรับไปเก็บไว้ที่ภูเขา พระสุเมรุ โดยผลัดกันทำหน้าที่นี้ ฉะนั้นนางสงกรานต์จึงต้องเปลี่ยนหมุนเวียนกันทุกปีมาคอยนำศีรษะท้าวกบิลพรหมมารดน้ำทุกปี ความจริงมีอุปมาอุปมัยแฝงอยู่คือ ศีรษะของท้าวกบิลพรหมก็คือพรหมวิหาร ๔ นั่นเอง คนเราขาดพรหมวิหารไม่ได้หากขาดเมื่อใดโลกก็จะวินาศเมื่อนั้น

๙. การแต่งงาน

การแต่งงานก็เป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งในสังคมบ้านเรา เป็นการก่อร่างสร้างตัวของผู้คนในสังคม เป็นการเริ่มต้นชีวิตคู่ ฉะนั้นคนโบราณจึงได้จัดประเพณีการแต่งงานนี้ขึ้นมาเป็นปริศนาหลายประการ

กล้วย อ้อย ตอนยกขันหมาก มีความหมายดังนี้

กล้วย คือการขยายเผ่าพันธุ์ **ส่วนอ้อย** นั้นหมายถึงความซื่อตรงต่อกัน ลำต้นอ้อยจะตรงส่วนโคนอ้อยจะหวาน ส่วนปลายจะจี๊ดจางลงไปตามลำดับ แต่อ้อยก็ยังมีตรงอยู่

ต่อมา**การรดน้ำสังข์** จะมีมงคลสวมศีรษะ บ่าวสาวพนมมือแล้วใช้สังข์รดน้ำ มงคลคือสิ่งดีงามที่เชื่อมจิตใจของทั้งสองให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนน้ำที่อยู่ในหอยสังข์มีความหมายที่ตัวสังข์ในศาสนาพราหมณ์คือมีคัมภีร์ตกมาจากฟ้าแล้วเข้าไปอยู่ในสังข์ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ น้ำที่ออกมาจากสังข์หรือที่เรียกว่าหลังน้ำสังข์ จึงทำให้เชื่อกันว่า จะนำมาซึ่งความเป็นมงคล ส่วนน้ำเป็น

ความชุ่มฉ่ำ รวมตัวไม่แตกแยกกัน ปรับตัวเข้าหากันได้

ประเพณีของไทยเราส่วนใหญ่มีปริศนาธรรมซ่อนอยู่มาก เพื่อเตือนสติคนในสังคมนั้น นับเป็นภูมิปัญญาโบราณที่ล้ำลึกจริง ๆ

๑๐. งานศพ

มีคำปริศนาถามว่า อะไรเอ๋ย ๔ คนหา ๓ คนแท้ ๑ คนนั่งแคร่ ๒ คนตามมา คำตอบก็คือคนเรานั้นเอง

๔ คนหา ก็คือ ชาติ ดิน น้ำ ลม ไฟ

๓ คนแท้ ก็คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

๑ คนนั่งแคร่ ก็คือ ตัวเรานั้นเอง

๒ คนตามมา ก็คือ ความดี กับ ความชั่ว

ศพทั่ว ๆ ไปจะมีการมัตตราสัง เป็น ๓ เปาะ มีความหมายว่า คนเรามีห่วงอยู่ ๓ ห่วง คือ

ห่วง ยศลาบรรดาศักดิ์

ห่วง ทรัพย์สินเงินทอง

ห่วง ลูกเมียหรือคนรัก

เงินปากผี เป็นกุศโลบายของคนโบราณ ที่อยากจะเตือนสติคนที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกว่า อย่าแก่งแย่งกันนักเลย เพราะตายไปแล้วเงิน ๑ บาทที่อยู่ในปากผีพอเผาเสร็จแล้วก็ยังเอาไปไม่ได้เลย

สรุปแล้วในพิธีงานศพมีปริศนาธรรมซ่อนอยู่หลายตอน แม้กระทั่งก่อนที่จะเอาศพขึ้นไปไว้บนเมรุก็ยังมีให้นำศพเวียนย้อนศร ๓ รอบ ถ้างานบวชจะเวียนรอบโบสถ์ตามเข็มนาฬิกา ๓ รอบ แต่งานศพจะเวียนทวนเข็มนาฬิกา ๓ รอบ ซึ่งหมายถึงในชีวิตจริงเราต้องอยู่อย่างทวนกระแสโลกให้ได้

๑๑. สวรรค์-นรก...สวรรค์ในอก นรกในใจ

นรกสวรรค์ในทางศาสนาพุทธบอกเอาไว้

๓ ประการ

๑. สวรรค์ในอก นรกในใจ คือเกิดจากจิตใจดีงามสบายหรือร้อนรนนั่นเอง

๒. สวรรค์-นรกบนโลกเรานี้ ที่เห็นกันอยู่ทุกวัน สวรรค์ก็คือบ้านที่มีความสุข นรกก็คือบ้านที่มีแต่เรื่องหรือคนที่ติดคุกติดตะราง

๓. สวรรค์นรกหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว สวรรค์มี ๖ ชั้น ส่วนนรกใหญ่ๆ ก็มี ๘ ชุม แต่ละชุมยังแยกย่อยออกไปอีกมากมาย สวรรค์นรกหลังจากตายไปแล้วก็มีในพระไตรปิฎกให้เราได้ศึกษากัน เชื้อเอาไว้อ่อนแหละดี หากไม่เชื่อ ถ้าเกิดมีจริงกลับตัวไม่ทันเสียแล้วจะหาว่าไม่เตือน

...ภาษาดาใจ...

๑๒. ตะเภาเดียวกัน

คนจีนในสมัยก่อนโน้นจะชอบเรือผืนหมอนใบลงเรือสำเภาเข้ามาเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ประเทศไทย เมื่อวาระสิ้นลมมรสุมพัดเข้าฝั่ง ผู้คนก็รู้ว่าถึงเวลาที่เรือสำเภา (ต่อมาเพี้ยนเป็นตะเภา) คนจีนก็อพยพเข้ามาเสี่ยงโชคในเมืองไทยแต่ละคนก็จะชอบเอาอุปกรณ์การสร้างตัวเอามาด้วย เช่น ไก่พันธุ์ดี ไก่ตะเภา รวมทั้งเมล็ดพันธุ์ผักทั้งหลายแหล่และพวกแกะสลักสิงโตหิน ทุกสิ่งเหล่านี้เป็นภาษาพูดที่เรียกว่า “มันก็ไอ้ตะเภาเดียวกันนั่นแหละ” คือในเรือสำเภาแต่ละลำก็มีของเหมือน ๆ กันจึงเป็นที่มาของคำว่า “ตะเภาเดียวกัน”

๑๓. วิก – ลิเก

คำว่าวิกในที่นี้เป็นการเพี้ยนมาจากภาษาอังกฤษคือคำว่า “WEEK” ที่แปลว่าสัปดาห์นั่นเอง ลิเกสมัยเก่าเขาจะเล่นกันเป็นเรื่อง ๆ ละหลายๆ วัน ชาวบ้านก็จะพูดว่าวิกนี้ (WEEK นี้) เล่นเรื่องจันทโครพบ้าง เรื่องสังข์ทองบ้างนี่ก็จึง

เป็นที่มาของคำว่า วิก (WEEK)

๑๔. บางกอก BANGKOK มาจากบางเกาะ (น้อย-ใหญ่)

อดีตภาคกลางของประเทศไทยเราส่วนใหญ่จะเรียกชุมชนใหญ่ของชาวบ้านว่า “บาง” เช่น บางชื่อ บางชอน และบางกะปิ

หากลองแม่น้ำเจ้าพระยาลงมาฝั่งซ้ายมือ จะเห็นคลองเทเวศร์ไปออกคลองมหานาคแล้วผ่านทะเลสาบพานหัวลำโพงปลายทางคือ แม่น้ำเจ้าพระยา คนรุ่นเก่าเรียกอาณาบริเวณนี้ว่า “เกาะใหญ่” เมื่อเป็นชุมชนก็เรียกว่า บางเกาะใหญ่ ส่วนอีกเกาะหนึ่งหากลองแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งขวามือจะเห็นโรงพยาบาลศิริราช อยู่ปากคลองหนึ่งเรียกชื่อว่า “คลองบางเกาะน้อย” ผ่านวัดอรุณราชวรารามชาวบ้านเรียกบางเกาะน้อย

กาลเวลาผ่านไปคำว่า “บางเกาะ” ก็เพี้ยนมาเป็น บางกอก คนต่างชาติเขียนบางเกาะ เป็น BANGKOK ภาษาอังกฤษไม่มีสระเอะ ก็ใช้ KOK แทนจนกระทั่งทุกวันนี้

๑๕. ที่มาของคำว่า สบู่

สินค้ายุโรป ชื่อ SOAP ที่แปลว่าสบู่ ได้ถูกนำเข้าไปขายในประเทศญี่ปุ่นและคนญี่ปุ่นก็เรียกโซป (SOAP) ว่าโซป – ปุ (SOA – PU)

เวลาที่ญี่ปุ่นมาขายสินค้าในไทยจึงเรียกตามสำเนียงตนเองว่า โซป – ปุ แต่คนไทยก็เรียกเพี้ยนไปว่า “สบู่” เป็นอันว่าสบู่ก็เพี้ยนมาจากภาษาญี่ปุ่นที่เรียกว่า โซป- ปุ หรือเรียกว่า SOAP ของฝรั่งนั่นเอง

๑๖. ไกลปิ่นเที่ยง

ปิ่นเที่ยงเป็นสัญญาณที่ใช้ยิงเพื่อบอกเวลาให้รู้ว่าครึ่งวันแล้ว ข้าราชการที่ทำงานก็หยุดครึ่งวันพักเที่ยงจัดการกับอาหารมื้อกลางวัน

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการยิงปืนตอนเที่ยง คือ กองทัพอากาศ กำหนดเวลายิงคือตอนพระอาทิตย์ตรงหัวเวลาเที่ยง

การยิงปืนเที่ยงถูกยกเลิกไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เพราะเห็นว่าได้ประโยชน์น้อย เสียค่าใช้จ่ายยิงปืนเบียดเบียนเวลาราชการของทหารเรือ ปัจจุบันคำว่าไกลปืนเที่ยงหมายถึงคนที่อยู่ห่างไกลความเจริญนั่นเอง

๑๗. ทำไม...

กลางวันเรียก ชั่วโมง

กลางคืนเรียก ชั่วโมง

หลังเที่ยงคืนเรียก ติ

คำว่า โมง, ชั่วโมง และ ติ นั้นเป็นภาษาตลาด

- ในสมัยก่อนนั้นเวลา ๖ โมงเช้าถึง ๑๑ โมง ทางราชการจะตีฆ้อง เสียงฆ้องดัง มงๆๆ เพี้ยนเป็น โมง

- เมื่อพ้น ๖ โมงเย็นไปแล้วเวลากลางวันสิ้นสุดลงแล้วก็เปลี่ยนเป็นตีกลอง เสียงจะดังเป็น ตุ่มๆๆ ต่อมาก็เพี้ยนเป็น ชั่วโมง

- เมื่อหลังเที่ยงคืนหยุดตีฆ้องและกลอง แยกยามจะตีแผ่นโลหะ ติ ๒, ๓, ๔ ครั้ง ก็ตามช่วงเวลาจนถึง ติ ก็จะหยุด ต่อมาหลัง ๖ ชั่วโมงไปแล้ว จึงเรียกว่า ติ ๑, ๒, ๓ .....

๑๘. ไอ้ ๕๐๐ (Mr. Five Hundred)

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ หลังจากเสด็จฯ กลับจากประพาสยุโรปแล้วก็ทรงดำริจัดตั้งกรม กอง ทบวงขึ้น แต่คนไทยยังไม่มีความรู้พอที่จะปฏิบัติภารกิจเช่นนี้ได้ เช่น การรถไฟ ตำรวจ ทหาร ไฟฟ้า

จึงได้จ้างฝรั่งที่มีความชำนาญแต่ละแขนงเข้ามาทำงานพวกนี้ โดยได้ค่าจ้างรายเดือนเริ่มต้นจาก ๕๐๐ บาท

คนไทยอย่างเก่งในสมัยนั้นก็แค่ ๒๐ บาทเท่านั้น ความแตกต่างกันนี้ก็ทำให้คนไทยหมั่นไส้ก็เลยขอค่าพวกฝรั่งว่า “ไอ้พวก ๕๐๐ บาท” ต่อมาคำว่าบาทหายไปเหลือแค่ “ไอ้ ๕๐๐” มาจนทุกวันนี้

๑๙. หัวลำโพง

หัวลำโพงสมัยก่อนเป็นท้องทุ่งที่เขียวขุ่มมีหญ้างาม ผูกวัวชอบมากินหญ้าแล้วเกิดความคึกคะนองกันมาก สุขภาพดีวิ่งไล่กันด้วยความคึกคะนอง ทุ่งนี้จึงเรียกว่าทุ่งวัวลำพองต่อมาเมื่อสร้างสถานีรถไฟขึ้นชื่อแรกก็เรียกว่า สถานีรถไฟทุ่งวัวลำพอง นาน ๆ ไป ภาษาพูดก็เพี้ยนไปเป็นสถานีรถไฟหัวลำโพงจนกระทั่ง ถึงปัจจุบัน

๒๐. เหตุที่แขนซ้ายใช้ไว้ทุกข์

ประเพณีของชาวยุโรปเชื่อว่าหากจะทำพิธีเกี่ยวกับความรัก ความผูกพันทางใจ ถือว่ามีมือซ้ายจะมีความหมายมากกว่ามือขวาเพราะอยู่ใกล้หัวใจมากกว่า หัวใจคือสัญลักษณ์ของความรัก แหวนหมั้น แหวนแต่งงานใส่ข้างซ้าย

เมื่อมีความทุกข์ ความเศร้าก็ยิ่งใช้แขนซ้ายเป็นที่แสดงเอกลักษณ์ของการสูญเสียต่อคนที่ตนรัก จนกลายเป็นประเพณีการไว้ทุกข์โดยการนำผ้าสีดำมาพันบนแขนเสื้อข้างซ้ายเริ่มต้นจากประเทศอังกฤษ

๒๑. ลอดช่องสิงคโปร์แต่สิงคโปร์ไม่มีลอดช่อง

จากปลายถนนราชวงศ์และถนนเยาวราชตรงบริเวณที่เรียกว่าสามแยก เลย์โรงพยาบาลนครเทียนแก้วเทียนน้ำแฉสายหนึ่งอีกสายหนึ่งถนนนิเวศ (เจริญกรุง) เมื่อก่อนจะถึงตัวสามแยกอันเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลนครนิเวศเดียน จะมีโรงพยาบาลนครตระกุล “เฉลิม” ชื่อโรงหนังเฉลิมบุรี

ตั้งอยู่สามแยกพอดิ รายรอบไปด้วยร้านค้า ตรง
ประตูทางเข้าโรงพยาบาลจะมีร้านขาย “ลอด
ช่อง” แล้วเจ้าลอดช่องเจ้านี้แหละครับที่อร่อย
หอมหวานโด่งดังไปทั่ว มีคนนิยมกันมากเขาจึง
เรียกว่า “ลอดช่องสิงคโปร์” ก็เพราะว่าเป็นชื่อโรง
หนังสิงคโปร์นั่นเองก่อนที่จะเปลี่ยนชื่อมาเป็นโรง
หนังเฉลิมบุรีศรี สิงคโปร์ไม่มีลอดช่อง มีก็แต่ใน
เมืองไทยของเราเองดังจนเรียกตามชื่อโรงหนัง
สมัยก่อนนั่นเอง

๒๒. ทำเตี๋ยน

ทำเตี๋ยน เป็นทำเลที่อยู่ติดกับแม่น้ำ
เจ้าพระยา คนจีนเข้ามาค้าขายพร้อมกับสำภา
จึงเป็นแหล่งชุมชนที่คนจีนอยู่กันหนาแน่นมาก
และสาเหตุที่เราเรียกว่า ทำเตี๋ยน นั่นก็เพราะเกิด
ไฟไหม้ครั้งใหญ่สมัยรัชกาลที่ ๔ ไฟเผาผลาญผู้คน
และบ้านช่องเรียบหมด เหลือแต่ซากเสาโศเด่

วันนั้นตรงกับเดือนเมษายน ตกถึงเวลา
ยามเศษเกิดเพลิงลุกไหม้ที่โรงของพระองค์เจ้า
มหาหงส์ ตรงนั้นมีเหย้าเรือน กระท่อมห้องหอ
รกรุงรังมากทางเดินก็แคบ ขณะไฟไหม้ไม่มีใคร
ช่วยดับไฟมิ้วพะวงห่วงข้าวของทรัพย์สินสมบัติของ
ตัวเอง

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ตรงนั้นจึงเรียกว่า
ทำเตี๋ยนคือ ถูกไฟไหม้จนเตี๋ยนไม่ได้เกิดจากยักษ์
วัดโพธิ์กับยักษ์วัดแจ้งตักกันแต่ประการใดทั้งสิ้น

๒๓. ที่มาของคำว่า ทูเรศ

สมัยรัชกาลที่ ๕ มีบริษัทห้างร้านของฝรั่ง
เข้ามาเปิดกิจการกันมาก บริษัทเหล่านี้จึงจ้างคน
ไทยเข้ามาเป็นพนักงานของบริษัท คนไทยก็คือ
คนไทยทำอะไรตามใจชอบ มาแบบไทย ไปอย่าง
ฝรั่ง

เวลามาทำงานตอนเช้า ๐๘.๐๐ น. พี่ไทยก็
มาถึงที่ทำงาน ๐๘.๓๐ บ้าง ๐๙.๐๐ น.บ้าง ปัญหา
นี้นายห้างชักเริ่มไม่พอใจ พอหลาย ๆ ครั้งเข้า
เขาจึงบ่นว่า “คุณมาทำงานช้ามาก” หรือ ภาษา
อังกฤษว่า “You’re too late to work” พอได้
ยินคำว่า “Too late” แปลว่ามาสายบ่อย ๆ
เข้าคำพูดก็เพี้ยนเป็นคำว่า ทูเรศ จนเป็น ทูเรศ จน
กระทั่งทุกวันนี้ ฝรั่งต่อว่าคนไทยมาสายว่า “Too
late” แต่คนไทยหมายถึงคำด่าและเหยียดหยัน

๒๔. ข้าวต้มก๊วย มาจากข้าวต้มพวย

ข้าวต้มก๊วย แต่เดิมที่เรียกว่า “ข้าวต้มพวย”
ที่ต้องพวยเพราะใช้ตะเกียบพวยข้าวต้มซึ่งมีทั้งเนื้อ
เมล็ดข้าวและน้ำข้าวต้มพร้อม ๆ กัน ร้านข้าวต้ม
ประเภทนี้จะเป็นประเภทรถเข็นเคลื่อนที่ บนรถ
ก็ตั้งหม้อข้าว และกับข้าวจำพวกไข่เค็ม ผักกาดดอง
หมูย่าง เต้าหู้ หมูพะโล้

สนนราคาในอดีต ข้าวต้มราคาถ้วยละ ๑
สตางค์ ไข่เค็มก็ซีกละสตางค์เท่านี้ก็อิ่มพอทำงาน
ได้ทั้งวัน ข้าวต้มพวยเป็นอาหารสำหรับผู้ยากไร้
เพราะนอกจากเป็นอาหารที่ไม่ต้องพิถีพิถันแล้ว
ราคาของมันก็ถูกมากประหยัดมาก

ต่อมาคนจีนที่เรียกว่า “ก๊วย” ซึ่งก็หมายถึง
ถึงคนที่ใช้แรงงานมีความแข็งแรง รับส่งผู้คนด้วย
รถลาก (รถเจ๊ก) ก็ถูกเอ้าแก่เลี้ยงด้วยข้าวต้ม ต้ม
ปนกับมันเทศมีกับแกลุ่มคือ ก้อนกรวดผัดกับ
เกลือ เมื่อดูตลกแล้วพวยข้าวต้มตามก็บ้านคาย
เมื่ตรวดเอาไผ่ผัดเกลือในมือต่อไป อันนี้แหละ
ข้าวต้มก๊วยตัวจริง ต่างจากข้าวต้มพวย ก็คือ ข้าวต้ม
พวยจะมีผัดผักบั้ง ต้มจับฉ่าย เต้าหู้ยี้ แต่ปัจจุบัน
ข้าวต้มก๊วยที่เรารับประทานกันอยู่ก็คือข้าวต้มพวย
นั่นเอง

ตำนาน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ต่อจากเล่มที่ ๘๘ ตอน ๑

โดย..พรกมล สุนทรนันท์

ตอนอวสาน

ย้อนไปในช่วงที่สินดำรงตำแหน่งหลวงยกกระบัตรเมืองตาก คุณพลอย คุณยายของสิน ได้เสียชีวิตลง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความรักของสินกับ อัสพรสุกกอม หลังจากงานศพเสร็จสิ้น นกเอี้ยง, ไหฮอง, เจ้าพระยาจักรี, พระเจ้าอุทุมพร ซึ่งบวชเป็นพระอยู่ ได้ตกลงกัน ให้สินกับอัสพรแต่งงานกัน

อัสพรเป็นเด็กสาวที่สวยจัดและคมเข้ม ตามแบบสาวแขก เนื่องจากมารดาของเธอ เป็นพระธิดาองค์เดียวขององค์รัชทายาท เมืองประเทศราชของสยามประเทศ ทางคาบสมุทรลพบุรีตอนใต้ ที่ได้พาพระชายาและพระธิดาองค์เดียว ลี้ภัยจากการถูกตามล่าเพื่อปลงพระชนม์ เข้ามาในแผ่นดินไทย ที่พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้มีพระราชโองการให้ เจ้าฟ้าอุทุมพรนำกองกำลังทหารลงไปช่วย โดยมิบัญชาให้สิน ซึ่งขณะนั้นเป็นเพียงมหาดเล็กฝึกหัดในพระองค์ ติดตามเจ้าฟ้าอุทุมพรไปด้วยเพื่อเป็นการฝึกหัด ซึ่งเป็นการออกหัวเมืองครั้งแรกของสิน

การเดินทางไปปฏิบัติภารกิจครั้งนี้ไม่สามารถช่วยเหลือองค์รัชทายาทและพระชายาไว้ได้ เพราะทีมไล่ล่าได้ตามมาสังหารถึงแผ่นดินไทยเสียก่อน แต่ยังมีโชคที่สามารถช่วยเหลือพระธิดาวัย ๑๙ ปี ขององค์รัชทายาทไว้ได้ และพระธิดาองค์นี้ ต่อมาคือพระชายาวังหลังของเจ้าฟ้าอุทุมพร มีพระธิดาด้วยกัน ๑

พระองค์ นามอัสพร สิ้นกับอัสพร มีความใกล้ชิดผูกพันกันมาตั้งแต่ต้น ในฐานะอาภักชลาน มารดาของอัสพร สิ้นพระชนม์ตอนเธออายุ ๔ ขวบ

หลังจากเจ้าฟ้าอุทุมพรเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร และมีเหตุต้องสละราชสมบัติให้แก่อสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ แล้วทรงเสด็จออกผนวชโดยมอบอัสพร ธิดาวัย ๑๑ ปี ให้ไปอยู่ในความดูแลของแม่กเอี้ยง มารดาของสิน เพราะสินเป็นผู้ที่พระองค์ทรงไว้วางพระทัยฝากฝังฝากใช้ได้ดีที่สุดในทุกเรื่อง อีกทั้งสินยังเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับมารดาของอัสพร และห่วงใยใกล้ชิดกับอัสพรมาตั้งแต่แรกเกิด

ตลอดเวลาที่อัสพรเข้ามาอยู่ในการดูแลของครอบครัวสิน เธอได้รับความรักความอบอุ่นดีเยี่ยมจากทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะแม่กเอี้ยงและสินที่ทั้งรักทั้งสงสารเธอจับใจ เพราะในชีวิตเธอไม่เคยเหลือใครเลย แม่กเอี้ยงเลี้ยงดูเธอ เช่นเดียวกับที่เลี้ยงดูสินในวัยเด็ก ส่วนสินนั้นเมื่อว่างจากงานราชการก็จะเอาใจใส่ใกล้ชิดเธอ และฝึกวิทยายุทธทุกอย่างที่สินมี ให้กับเธอ ไม่ว่าจะหมัดมวย ศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ รวมทั้งป็นมาหน้าไม้ และยังสอนการขี่ม้าให้เธอ จนเธอมีความสามารถเชี่ยวชาญในเชิงรบตามสิน

สินและอัสพร ได้ถักทอความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างยาวนาน จนกลายเป็นความรักฉันทุ่กรักโดยไม่รู้ตัว

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ความรักของทั้งคู่ได้พัฒนาลึกซึ้งขึ้นเรื่อย ๆ ภายใต้การดูแลของแม่ก้อย และได้กลายเป็นความรักความผูกพัน ที่ทั้งคู่ไม่อาจถอนตัว ในที่สุดทั้งคู่ได้สมรสกันในขณะที่สินอายุ ๒๘ ปี อัปสร อายุ ๑๕ ปี หลังจากสมรส สินได้พาอัปสร ไปอยู่ด้วยกันที่บ้านพักหลวงยกกระบัตร์เมืองตาก อัปสรได้ทำหน้าที่เป็นภรรยาตามแบบหญิงไทยที่แม่ก้อยได้ฝึกสอนไว้

ในยามที่สินออกไปทำงาน อัปสรอยู่บ้าน ก็จะไปซื้อของอะไรต่าง ๆ เหมือนที่เคยทำตอนอยู่อยุธยา อารูธอะไรที่มีอยู่ในบ้าน อัปสรจะเอามาซื้อ เมื่อสินเลิกงานมา หากไม่มีเรื่องราชการใดเป็นพิเศษ หรือไม่มีชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือ สินและชด ผู้เป็นครูฝึกของสินตั้งแต่วัยเด็ก ที่ติดตามมาด้วยจะพาอัปสรขี่ม้าเล่น และปะมือฝึกซ้อมวิทยายุทธ์กันเสมอ สินและชดต่างยอมรับว่าอัปสร เก่งมาก เก่งเหมือนชาย หรือยิ่งกว่าชาย อย่างไม่น่าเชื่อ อัปสรมีพรสวรรค์ทางด้านนี้ ประหนึ่งฟ้าส่งเธอมาเป็นนักรบ

แม้ว่าหลวงยกกระบัตร์เมืองตาก (สิน) จะมีภรรยาแล้ว แต่ความสัมพันธ์กับชาวบ้านและหน้าที่การงานไม่เคยขาดตกบกพร่อง ทั้งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน ทั้งช่วยราชการงานของเจ้าเมืองตาก และออกให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน ไม่ว่าจะเรื่องการค้าหรือกฎหมาย และการบ้านการเมืองต่าง ๆ หากมีชาวบ้านเดือดร้อนเข้ามาหา ไม่ว่าจะเป็นเวลางานหรือเวลาส่วนตัว สินจะไม่เกี่ยง และเร่งให้การช่วยเหลือทันที...

เรื่องไหนที่สินช่วยได้ด้วยตัวเองก็จะทำทันที แต่หากเรื่องไหน เกินกำลัง สินก็จะดำเนินการในขั้นต่อไป เพื่อให้ผู้เดือดร้อนได้รับการแก้ไข จัดได้ว่า ๒๔ ชั่วโมงหรือ ๑ วัน ของหลวงยกกระบัตร์เมืองตาก (สิน) เป็นของแผ่นดินสาธารณชน ด้านเรื่องส่วนตัวนั้น ก็ใช้กันในเวลาที่ไม่มีงาน แม้กระทั่งเบี้ยหวัดเงินเดือน ที่หลวงยกกระบัตร์เมืองตาก (สิน) ได้รับ ก็ยังต้องนำไปใช้ในเรื่องของศาสนาและทำบุญ ทั้งช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน

สินเจริญรอยความดีงาม ตามคุณตาคุณยาย และมารดาได้อย่างเพียบพร้อม ครอบครัวของ สินยังมั่งคั่งมั่นคงอยู่เหมือนเดิม เพราะไผ่อง ดำเนินการ

ค้าแทนคุณตา และนำเงินเข้ามาให้ครอบครัวได้อย่างมั่งคั่งเหมือนเดิม

อัปสรตั้งครุภักดิ์ สินก็ทำงานอย่างทุ่มเทตามปกติ วันหยุดสินจะพาอัปสรออกตระเวนทำบุญตามสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งสร้างหรือสมทบทุนสร้างศาสนสถาน หากพบชาวบ้านที่เดือดร้อนยากไร้จะให้การช่วยเหลืออย่างไม่รอช้า

ต้นพุทธศักราช ๒๓๐๖

เมื่อเจ้าเมืองตากถึงแก่กรรม ด้วยเมืองตากเป็นเมืองหน้าด่านและเมืองยุทธศาสตร์สำคัญ พระเจ้าเอกทัศจึงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง หลวงยกกระบัตร์เมืองตาก (สิน) ขึ้นเป็นเจ้าเมืองตาก ปกครองเมืองตาก ผู้คนทั่วไปเรียกว่า “พระยาตากสิน” ในขณะเดียวกัน ก็ทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้นายทองด้วงเป็นหลวงยกกระบัตร์เมืองราชบุรี นายบุญมาเป็นนายสุตจินตามหาดเล็กหุ้มแพร หลังจากสินรับตำแหน่งเจ้าเมืองตากไม่นาน อัปสร คลอดบุตรชาย หน้าตาเหมือนพ่อ พระยาตากสินและแม่ก้อยที่มาอยู่เมืองตากด้วยตอนอัปสรท้องแก่ จึงได้ตั้งชื่อให้ว่า “จ้อย” ที่ภาษาจีน แปลว่า น้ำ เพราะช่วงที่อัปสรคลอดเป็นหน้าฝน และก่อนคลอด ๓ วันฝนตกตลอดจนน้ำนองหน้าบ้าน

จากการปฏิบัติหน้าที่เจ้าเมืองตาก ทำให้สินได้พบกับพระเชียงเงิน เจ้าเมืองเชียงเงิน และ ไผ่อง (ต่อมาคือหลวงพรหมเสนา) ซึ่งทั้ง ๒ เป็นญาติกัน และต่างชื่นชมในตัวพระยาตาก (สิน)

ต่อมามีข่าวว่าสถานการณ์ขอบชายแดนทางตอนเหนือและตอนใต้ไม่ค่อยจะสู้ดี ไผ่อง ได้ส่ง เมฆ กับ สิงห์ และ น้ำ สหายรักทั้ง ๓ ของสิน มาคอยดูแลช่วยเหลือที่เมืองตาก ส่วนการค้าที่อยุธยา ไผ่อง ปล่อยให้ช่วยตนเองคนเดียว

พระยาตาก จึงให้ ชด, เมฆ, สิงห์ และน้ำ มีหน้าที่สอดส่องดูแลความเรียบร้อย และรายงานปัญหาต่าง ๆ แก่พระยาตาก ทั้ง ๔ คนปฏิบัติหน้าที่อย่างขยันขันแข็ง เป็นผลดีต่อเจ้าเมืองตากยิ่ง

เมืองตากได้จัดให้มีพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ที่วัดใหญ่ เจ้าเมืองตาก (สิน) ได้จัดให้มีมวย มาร่วมฉลองด้วย จ้อย หรือ นายทองดี ชาวเมืองพิชัย ได้

เข้าไปเปรียบมวยกับครุฑหัว ซึ่งเป็นครุฑมวยฝีมือดีและมีอิทธิพลของเมืองตาก จ้อยใช้ความว่องไว ใช้หมัดใช้ศอก และเตะเข้าที่ขากระดูก จนครุฑหัวสลบไป พระยาตาก (สิน) ชอบใจมาก จึงรับ จ้อย เข้าเป็นคนสนิท และให้เข้ามาอยู่ในบ้านเจ้าเมืองตาก อีกคน จึงทำให้พระยาตาก (สิน) มีคนสนิท ๕ คน ผนึกกำลังเป็น ๕ ทหารเสือพระยาตาก..

พระยาตาก (สิน) ได้ตั้งค่ายมวยและลานฝึกซ้อมศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ ที่บริเวณบ้านพัก ห่างจากราชการ ก็จะมาร่วมกันฝึกซ้อมเสมอ ต่างคนต่างถ่ายทอดวิชายุทธ์ให้กัน อัปสรนั้นก็ไม่เคยห่าง ห่างจากการดูลูก ก็จะมาร่วมซ้อมเสมอ อัปสรมักจะแต่งตัวเป็นชาย ออกว่าราชการและตรวจงานกับพระยาตาก และ ๕ ทหารเสือเสมอพระยาตาก (สิน) มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านและพระสงฆ์ รวมทั้งวัดวาอารามดีมาก ผ่านไปทางไหนเมื่อเจอวัด ก็จะแวะเข้าไปกราบและร่วมทำบุญเสมอ หลายๆ ครั้งได้ออกเงินสร้าง หรือ สมทบสร้างศาสนสถานที่สำคัญต่าง ๆ ให้แก่วัด...

ปลายพุทธศักราช ๒๓๐๖

เมื่อพระเจ้ามังระเสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงดำริต้องการจะยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ให้แตกสลาย สืบเนื่องมาจากพระองค์ได้เคยเสด็จตามพระเจ้าอลองพญา ผู้เป็นพระบิดา ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. ๒๓๐๓ แต่ตีไม่สำเร็จได้ยกทัพกลับพม่าไปเสียก่อน เพราะพระเจ้าอลองพญาได้รับอุบัติเหตุในสงคราม แม้ว่าการรบในครั้งนั้น จะไม่สำเร็จ แต่ก็ทำให้พระเจ้ามังระมีประสบการณ์ในการรบกับกรุงศรีอยุธยา ทรงเห็นจุดอ่อน-จุดแข็ง จึงต้องการสืบทอดเจตนาของพระบิดาในการตีกรุงศรีอยุธยา และด้วยสาเหตุทางการทหารและการเมืองที่สำคัญอีกบางประการ จึงทำให้พระเจ้ามังระ เตรียมการทำสงครามกับกรุงศรีอยุธยา ไว้เป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมาย คือ ตีกรุงศรีอยุธยาให้แตกสลาย ปล้นเอาเสบียงอาหารและทรัพย์สิน รวมทั้งกวาดต้อนกำลังคนไทยไปใช้งานในพม่า ซึ่งจะเป็นการตัดไม้ให้กรุงศรีอยุธยาเป็นที่พึ่งของผู้ที่ก่อการกบฏต่อพม่าอีกทางหนึ่งด้วย

ปลายพุทธศักราช ๒๓๐๗

เนเมียวสีหบดี กับ มังฆานธธา สองแม่ทัพใหญ่ ของพม่า นำทหารกว่า ๗๐,๐๐๐ นาย ยกทัพมาเข้าตีกรุงศรีอยุธยา โดยได้แบ่งกำลังออกเป็น ๒ ด้าน เข้าตีกระหนาบ ทั้งทางเหนือและทางใต้

ทางใต้ มอบให้ มังฆานธธา คุมกำลังพล ๓๐,๐๐๐ นาย ยกกองทัพมาทางเมืองทวาย โดยมีเมฆะระโบเป็นนายทัพหน้าคุมกองกำลัง

ทางเหนือ มอบให้เนเมียวสีหบดี คุมกำลังพล ๔๐,๐๐๐ นาย ยกกองทัพเข้ามาทางเหนือ โดยมีฉับกุงโบ เป็นนายทัพหน้าคุมกองกำลัง

ทัพทั้งสองได้ตีลงมาเรื่อย ๆ หมายจะให้ถึงกรุงศรีอยุธยา พร้อม ๆ กัน โจมตีไปประกาศไปว่า ถ้าเข้าตีที่ใดแล้วต่อสู้ ถ้าพม่าตีได้ ให้เก็บบริวารทรัพย์ จับผู้คนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ชายหญิงที่รอดตาย เอาไปเป็นเชลยส่งไปเมืองพม่า บ้านเรือนและสิ่งของใดที่พม่าไม่ต้องการก็เผาทำลายให้สิ้น ถ้าที่ใดผู้คนอ่อนน้อมยอมเข้าเป็นพวกตน ให้ทำสัตย์แล้วก็ไม่ทำร้าย แต่จะเอาสิ่งของที่ต้องการ และเรียกผู้คนมาใช้งานเป็นบ่าวไพร่ให้แก่ทหารพม่า ราษฎรตามท้องที่ร่ายทาง ที่กองทัพพม่าผ่าน เมื่อได้ยินประกาศของพม่า ต่างก็หลบหนีเข้าป่าหรือเข้าหาพม่าแต่โดยดี

ทางด้านเหนือ มีแต่พระยาตากเท่านั้น ที่นำเหล่าทหารเสือทั้ง ๕ คน และไพร่พลรวมทั้งชาวบ้าน ออกต่อสู้ โดยมีอัปสร แต่งกายเป็นทหารหนุ่ม ติดอาวุธประจำกาย รบเคียงข้างพระยาตาก และทหารเสือทั้ง ๕ คน อย่างถึงเลือดถึงเนื้อ

พระเจ้าเอกทัศเกรงว่าจะรักษากรุงศรีอยุธยาไว้ไม่ได้ จึงมีพระบรมราชโองการเรียก พระยาตาก นำกำลังเข้าป้องกันพระนครศรีอยุธยา

พระยาตากรวบรวมไพร่พลได้ประมาณ ๒๐๐ นาย แล้วนำกองกำลังมุ่งหน้าสู่อยุธยา เริ่มต้นของการออกเดินทาง ได้ปะทะและสู้รบกับกองกำลังทหารพม่าตามจุดต่าง ๆ มาเป็นระยะ ๆ กองกำลังของพระยาตากได้รับชัย และผ่านมาได้ตลอด ระหว่างทาง ได้พบกับกองกำลังของพระเชียงเงิน และใหญ่ ที่ขุมเตรียมหลบหนีกองทัพพม่า ด้วยทั้งสองรู้จักดีศัพท์ และชื่นชม

พระยาตาก เป็นการส่วนตัวจึงขอนำกองกำลังเข้าร่วมกับพระยาตาก ฝ่าย**เนเมียว สีหบดี** ได้เคลื่อนกองทัพไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีผู้ใดออกมาต่อสู้

อรุณรุ่งที่กรุงศรีอยุธยา พระยาตากกราบบังคมทูลรายงานต่อพระเจ้าเอกทัศและรับคำบัญชา พร้อมเสนอแต่งตั้งทหารเสือทั้ง ๗ และ อัสสร เพื่อเข้าสู่สมรภูมิการป้องกันพระนคร ดังนี้ **ขต** : หลวงพิบูลรักษา, **เมฆ** : หลวงอภัยภักดี, **สิงห์** : หลวงนเรศพิทักษ์, **น้ำ** : หลวงพุทธ, **จ้อย** : หลวงพิชัย, พระเชียงเงิน : พระเชียงเงิน, **ใหญ่** : หลวงพรหมเสนา และ**อัสสร** : ทหารคู่บารมี

พระยาตากจัดตั้งค่าย เพื่อป้องกันพระนครเสร็จ ได้นำกองทัพออกไปสกัดกั้น ทပ်ของมังมหานรธาที่กำลังเคลื่อนทัพมายึดถึงเมืองเพชรบุรี กองทัพพระยาตาก บุกโจมตีอย่างหนัก จนกองทัพมังมหานรธาแตกพ่าย ถอยไปตั้งหลักที่ด่านสิงขร ครั้งนี้จึงรักษาเมืองเพชรบุรีไว้ได้

ต้นพุทธศักราช ๒๓๐๘

กองทัพของเนเมียวสีหบดีได้มาหยุดพักอยู่เมืองวิเศษชัยชาญ จนนำไปสู่การเกิดศึกบางระจันที่ชาวบ้านมากกว่า ๔๐๐ คน สมัครสมานสามัคคี รวมพลังกันต่อสู้กับทหารพม่า

กลางพุทธศักราช ๒๓๐๘

กองทัพของมังมหานรธา บุกเข้ามาโจมตีใหม่ โดยที่กองทัพใด ๆ ของฝ่ายไทย ไม่สามารถต้านทานไว้ได้ **มังมหานรธา** เคลื่อนทัพโจมตีเรื่อย ๆ มา มุ่งหน้าสู่กรุงศรีอยุธยาฯ...

ปลายปีพุทธศักราช ๒๓๐๘

ในขณะที่ศึกทางเหนือและทางใต้กำลังหนัก เจ้าเมืองกำแพงเพชรได้ถึงแก่กรรม พระเจ้าเอกทัศมีพระบรมราชโองการให้พระยาตากดำรงตำแหน่งพระยาวชิรปราการ ควบคู่กับตำแหน่ง พระยาตาก แต่ผู้คนยังเรียกติดปากว่า พระยาตาก

ปลายพุทธศักราช ๒๓๐๘

มังมหานรธา นำกองทัพอันเกรียงไกรรุกรมเข้ามายังกรุงศรีอยุธยา แต่ทัพทางเหนือของ**เนเมียว สีหบดี** ยังมาไม่ถึง เพราะติดศึกบางระจัน จึงตั้งทัพรอ อยู่ทางด้านทิศตะวันตก

ต้นพุทธศักราช ๒๓๐๙

เนเมียวสีหบดี ได้เคลื่อนทัพถึงกรุงศรีอยุธยา และได้ตั้งทัพอยู่ที่ค่ายโพธิ์สามต้น กองทัพทั้ง ๒ ของพม่า ผนีกำลังกันเคลื่อนขบวนโอบล้อมกรุงศรีอยุธยา เพื่อจะปิดล้อมให้ได้

กุมภาพันธ์ ๒๓๐๙

พม่าปิดล้อมกรุงศรีอยุธยาได้ ในระยะห่าง ๆ ฝ่ายกรุงศรีอยุธยา ไม่ได้นิ่งนอนใจ ส่งกองทัพออกไปสกัดกั้น เพื่อไม่ให้กองทัพพม่า เข้าประชิดกรุงศรีฯ ได้มากกว่านี้ แต่ก็ไม่สามารถต้านกองทัพอันเกรียงไกร ทั้งกำลังพลและอาวุธของพม่าได้ ประกอบกับกองทัพของกรุงศรีฯ เสี่ยงอาวุธไม่เพียงพอ เนื่องจากพระเจ้าเอกทัศ ใช้อุทสาตรากรรบบแบบตั้งรับ ถ่วงเวลาให้ถึงฤดูน้ำหลาก ซึ่งน้ำจะท่วมขัง เพื่อให้พม่าถอยทัพกลับไปเองเหมือนศึกคราวก่อน ๆ จึงเก็บเสบียง อาวุธส่วนมาก ไว้ป้องกันภายในพระนคร

กองทัพพม่ารู้แผนอันดีเงินของพระเจ้าเอกทัศ จึงเตรียมการพร้อมรองรับแผนนี้ และเร่งแผดเจดีย์ กองทัพกรุงศรีฯ พ่ายแพ้ถอยร่นกลับพระนคร ทหารกรุงศรีฯ ตายและบาดเจ็บเกลื่อนกลาด พระเจ้าเอกทัศเห็นที่ไม่ได้การ เกรงจะรักษาพระนครเอาไว้ไม่ได้ จึงมีคำสั่ง ให้กองกำลังทหารออกไปตั้งค่ายนอกกำแพงพระนครไว้ทั้ง ๔ ทิศ เพื่อป้องกันพม่าเข้ามาประชิด

ทิศเหนือ ที่วัดพระเมรุ และ ที่เพนียด

ทิศใต้ ที่บ้านสวนพลู, วัดพุทธทาสวรรย์

ทิศตะวันตก ที่วัดไชยวัฒนาราม

ทิศตะวันออก ที่วัดเกาะแก้ว, วัดมณฑป, วัดพิชัย ซึ่งค่ายวัดพิชัย ทางด้านทิศตะวันออกนี้ พระยาวชิรปราการ (พระยาตาก) เป็นผู้บังคับบัญชา ทหารกรุงศรีอยุธยาทั้ง ๔ ค่าย ต่างต่อสู้ป้องกัน และขับไล่พม่า ส่วนทหารพม่าก็บุกรุกเพื่อจะเข้ามาทำลายพระนครให้จงได้ ทหารทั้งสองฝ่ายจึงปะทะสู้รบกันแบบสุดฤทธิ์ บาดเจ็บ ล้มตาย เสียชีวิตกันมากมาย ในแต่ละวัน

ที่ค่ายวัดพิชัย...

พระยาตากนำ ๗ ทหารเสือ นายทหารคู่บารมี พร้อมเหล่าทหารกล้าออกสู้รบสุดใจกลางวัน ต่อสู้

ป้องกันพระนคร ตกกลางคืน พากันออกปล้นกองทัพอพม่า ยึดเสบียงอาหาร อาวุธ และ ช้าง ม้า เพื่อตัดกำลังพม่าให้แก่กรุงศรีอยุธยา

ในขณะที่ทหารสู้รบเลือดท่วมกาย ขุนนาง ในราชสำนัก กลับหลงอำนาจ แดกความสามัคคี แย่งชิงความเป็นใหญ่ ใช้อำนาจไม่ถูกทาง ท้าพระยาตาก จะชนะมาก็หลายครั้ง ขออาวุธและกำลังสนับสนุนจากพระนคร ก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือ ท้าพระยาตากต้องสู้ศึกด้วยความยากลำบาก สูญเสียกำลังพลไปมากมาย พร้อมกับทหารเสียคู่กาย ๒ นาย

กันยายน ๒๓๐๙

ใกล้ถึงฤดูน้ำหลาก เเสบียงอาหารในพระนครเริ่มขาดแคลน ผู้คนในพระนครก็มีมาก แต่พม่าปิดล้อมพระนครไว้หมด ไม่มีทางจะลำเลียงเสบียงอาหารเข้ามาได้ แต่พระเจ้าเอกทัศก็ยังมั่นใจว่า ชัยชนะจะเป็นของกรุงศรีอยุธยา เมื่อน้ำหลากมา

ตุลาคม - ธันวาคม ๒๓๐๙

พม่าปิดล้อมกรุงศรีอยุธยา ได้ ๙ เดือน ฤดูน้ำหลากก็มาถึง พม่าไม่ได้ถอยทัพกลับ เหมือนที่พระเจ้าเอกทัศคิดไว้ แต่ขนย้ายค่ายทหารและฐานทัพ ไปพักรอน้ำลด ในที่ที่เหมาะสม

ฤดูน้ำหลากผ่านไป กรุงศรีฯ ขาดเสบียงอาหารอย่างหนัก ในขณะที่กองทัพพม่าเร่งบุกเข้าประชิดพระนคร ฝ่ายกรุงศรีอยุธยาก็ส่งกองทัพออกไปสกัดกั้น แต่ก็หายับยั้งได้ไม่ พม่ายึดค่ายสำคัญ ๆ ของกรุงศรีอยุธยาไว้ได้เกือบหมด และ บุกเข้ามาประชิดติดกำแพงพระนครได้สำเร็จ โดย พอยึดค่ายได้ก็ปลุกhorb เพื่อยิงถล่มพระนคร

ต้นพุทธศักราช ๒๓๑๐

ณ ค่ายวัดพิชัย

ในขณะที่กองทัพพม่ายังบุกยึดค่ายทหารที่เหลือของกรุงศรีอยุธยาอย่างไม่ลดละ ค่ายวัดพิชัยของพระยาตาก ก็เป็นหนึ่งในค่ายที่เหลือที่พม่ายังยึดไม่ได้ พม่าทำการยึดค่ายไป พร้อมกับระดมยิงปืนใหญ่เข้าไปในพระนครอย่างไม่ขาดสาย เสียงดังกึกก้องไปทั่วราชอาณาจักร ไฟเริ่มลุกไหม้ เปลวไฟลุกโชนขึ้นในพระนคร พระยาตาก แสนเศร้าสลด สถานการณ์บีบคั้น

หัวใจ ขึ้นสู่ไปก็ไม่มีทางชนะ จึงสั่งให้กองทัพถอยกลับไปตั้งหลักที่ค่ายวัดพิชัย พระยาตากมองไปเห็นไฟไหม้ตั้งแต่ท่าทราย ติดตามไปถึงสะพานช้าง คลองข้าวเปลือก แล้วข้ามมาติดป่ามะพร้าว และลามาออกไปเรื่อย ๆ จนถึงวัดราชบูรณะ วัดฉัตรทอง ไหม้กุฏิวิหารและบ้านเรือนประชาชน จนเปลวไฟกลืนปลวกไฟที่ลุกไหม้ก็ยังไม่ดับ กรุงศรีอยุธยาเกินแก้ไขเสียเวลา พระยาตากตัดสินใจจะนำกองทัพตีฝ่าวงล้อมพม่า เพื่อหนีไปตั้งหลัก จึงรวบรวมไพร่พลไทย-จีนได้ ๕๐๐ - ๖๐๐ นาย

เพลาลอบค้า

พระยาตากนำทัพเคลื่อนออกจากวัดพิชัย โดยเฉียบพลัน หวังไม่ให้ทหารพม่าทันตั้งหลัก และมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก แต่ก็ไม่พ้นสายตาทหารพม่า ท้าพระยาตากจึงถูกทัพพม่าไล่ล่า แต่ทัพพระยาตากเอาชนะพม่ามาได้ตลอด

๒๙ มีนาคม ๒๓๑๐

ทัพพระยาตากเดินทางมาถึงเมืองระยอง เจ้าเมือง ให้การต้อนรับและยอมสวามิภักดิ์ด้วยดี พระยาตาก จึงตั้งทัพ เพื่อเตรียมการกลับไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืน ที่เมืองระยอง ผู้คนจึงพร้อมใจยกพระยาตาก ขึ้นเป็น “ผู้นำการกอบกู้แผ่นดิน” และเรียกขานกันว่า “เจ้าตาก” ตั้งแต่นั้นมา

๗ เมษายน ๒๓๑๐

กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย

พม่าตีหักเข้ากรุงศรีอยุธยาได้ เริ่มเผาเมืองทั้งเมือง บรรดาหัวเมืองใหญ่ๆ ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสงครามมากนัก เมื่อทราบข่าว ต่างได้ตั้งตนเป็นใหญ่ ไม่มีใครยอมใคร แบ่งเป็นก๊ก ๆ ถึง ๕ ก๊ก ไม่สามารถรวมเป็นหนึ่งเดียวได้ เจ้าเมืองจันทบุรีเป็น ๑ ใน ๕ ที่คิดตั้งตนเป็นใหญ่ โดยไม่ได้ปรึกษากับเจ้าเมืองอื่นให้เข้าร่วม ขบวนการกู้ชาติของเจ้าตาก แม้แต่น้อย...

เจ้าตากจึงนำทัพจากระยอง มุ่งเข้าสู่เมืองจันทบุรี หมายถึงการรบและยึดเมืองจันทบุรีไว้สร้างฐานกำลังเพื่อกอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืนมา “๑๔ มิถุนายน ๒๓๑๐ เจ้าตากใช้ยุทธศาสตร์ ทบหม้อข้าวหม้อแกง” ยึดเมืองจันทบุรี ได้สำเร็จ

เจ้าตาก ใช้เมืองจันทบุรี เป็นที่สร้างกองทัพ กู้ชาติ ภายใน ๓ เดือน ทุกอย่างถูกเตรียมพร้อม กำลังพล ๕, ๐๐๐ นาย เรือรบ ๑๐๐ ลำ เสบียงอาวุธ ช่าง ม้า ครบถ้วนเพียงพอ

ตุลาคม ๒๓๑๐

สิ้นฤดูมรสุม เจ้าตากและทหารคูใจพร้อม ทหารเสือทั้ง ๕ และไพร่พล ๕,๐๐๐ นาย เคลื่อน ขบวนกองทัพเรือ ออกจากเมืองจันทบุรี มุ่งหน้ากลับ กรุงศรีอยุธยา เพื่อทวงแผ่นดินคืนจากพม่า

จุดแรกที่กองทัพเจ้าตากยึดคืนได้สำเร็จ คือ เมืองธนบุรี โดยปราบนายทองอิน ตัวแทนพม่า ที่ ได้รับการแต่งตั้งให้ดูแลเมืองธนบุรีอย่างราบคาบ จากนั้นเคลื่อนทัพต่อไปยังกรุงศรีอยุธยา ยึดค่าย โพธิ์สามต้น สังหารสุกี้พระนายกอง ที่อยู่ควบคุม เมืองไทย และจัดการปราบปรามทหารพม่าเบ็ดเสร็จ เด็ดขาด พร้อมขับไล่ทหารพม่าที่เหลือออกจากกรุง ศรีอยุธยา

เจ้าตากได้ปลดปล่อยคนไทยที่ถูกกักขังเป็น เชลยอยู่ที่ค่ายแห่งนี้ ให้เป็นอิสระ และได้นำทรัพย์สิน ซึ่งสุกี้พระนายกองเก็บสะสมไว้ ที่ยังไม่ได้ส่งไปให้พม่า มาแจกจ่ายให้เชลยคนไทยเหล่านี้ไปตั้งตัว และบำรุง ขวัญเหล่าทหาร รวมทั้ง นำไปบริจาคและแจกจ่ายให้ แก่ราษฎรที่ยากไร้จากภัยสงครามเป็นการเบื้องต้น

จากนั้น เจ้าตากสั่งทหารช่วยกันตามหา พระศพของพระเจ้าเอกทัศน์ จนพบ และนำมา ประกอบพิธีทางศาสนาตามราชประเพณี

๖ พฤศจิกายน ๒๓๑๐

เจ้าตาก ประกาศอิสรภาพคืนเอกราชให้ ชาติไทย

๒๘ ธันวาคม ๒๓๑๐

บรรดาข้าราชการและเหล่าขุนนาง พร้อมทั้ง เหล่าทหารเสือ ทหารกล้าผู้ร่วมสมรภูมिरบ ได้ทูลเชิญ เจ้าตาก เสด็จขึ้นครองราชย์

“เจ้าตาก” ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระ มหากษัตริย์ ทรงพระนามว่า...พระศรีสรรเพชญ์

หรือ สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ หรือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสิน ต่อมาคือ... สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว พระองค์ทรง สถาปนา อัสสร สตรีคูบารมี ผู้ที่เป็นทั้งคู่รักคู่รบ เป็น อัครมเหสีคู่บัลลังก์

พระองค์ทรงเห็นว่า...กรุงศรีอยุธยา ได้รับความเสียหายมาก ยากที่จะบูรณะซ่อมแซมให้ใช้การ ได้ จึงทรงสร้างเมืองขึ้นมาใหม่ ที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และทรงสถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ ทรง พระราชทานนามว่า ..

กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร หรือ กรุงธนบุรี

พระบรมมหาราชวังกรุงธนบุรี พระองค์ทรง สร้างด้วยงบประมาณส่วนตัวของพระองค์และอัครมเหสีอัสสร ที่ได้รับมรดกมาจากบรรพบุรุษ แม้ว่าพระองค์จะทรง ใช้ทรัพย์เหล่านี้ไปกับการสงครามและการบำรุงทหาร ในการกู้ชาติไม่น้อย แต่ก็ยังทรงมีทรัพย์เหลือมากพอ ที่ จะสร้างพระมหาราชวังให้ใหญ่โต แต่พระองค์ไม่ทรง ทำเช่นนั้น เพราะทรงเห็นบ้านเมืองเสียหาย ประชาชน ยากไร้ เพราะทำมาหากินไม่ได้ จากการภัยสงครามที่ มีอย่างยาวนาน...

พระองค์จึงทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง กรุงธนบุรี แบบสมถะเรียบง่ายและประหยัด เพื่อที่จะ นำเงินไปช่วยเหลือและซื้อข้าวของที่จำเป็น แจกจ่าย ให้แก่ราษฎร เพื่อบรรเทา และประคับประคองชีวิต ไปจนกว่า จะทำมาหากินกันได้ตามปกติ...

จบบริบูรณ์

ไฟรัก ไฟสงคราม

ต่อจากเล่มที่ ๘๘ ตอน ๑

บัญชา ชวาศิลป์

ดึกสงัด...

ผ่านภพนั่งอยู่เพียงลำพังในความมืดบนเฉลียงหน้าห้องนอนไฟทุกดวงในบ้านถูกปิดโดยเจตนา ราวสะท้อนภาพด้านมืดของจิตใจ แผนสงครามของบ้านเมืองถูกทิ้งไว้ยังที่ทำงานไม่น่ากลับมาครุ่นคิด เหมือนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ในความมืดแผนสงครามส่วนตัวถูกร่างขึ้นเงียบ ๆ และไม่คิดจะเอ่ยปากขอคำปรึกษาจากใคร ทุกอย่างเป็นความลับที่รับรู้เพียงลำพัง และเมื่อทุกอย่างลงตัวเขาก็พร้อมจะตัดสินใจประกาศสงครามนี้ด้วยตัวเอง

ในสงครามของบ้านเมืองเขาเป็นเพียงส่วนหนึ่งแห่งกระบวนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา แต่สำหรับสงครามส่วนตัวครั้งนี้เขาจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกอย่าง

ในช่องว่างหนึ่งของความคิด จิตใจก็หวนรำลึกไปถึงเรื่องราวของตัวเอง เรื่องของความรัก ซึ่งถึงตอนนี้ต้องเกี่ยวพันและได้รับผลกระทบจากสงครามส่วนตัวที่เริ่มก่อขึ้นในใจแล้ว และดูท่าว่าจะหลีกเลี่ยงผลที่จะติดตามมาไม่ได้

เริ่มด้วยเรื่องของเขากับนับดาว...

ประโยค ไม่มีชายฉกรรจ์แล้วนะลูก...ภาพมาเป็นลูกพ่อลูกแม่แทนนะ...จากปากของมารดาชายชาญ เพื่อนรักหวนกลับมาดังก้องในจิตใจอีกครั้งหนึ่ง

ผ่านภพหวนรำลึกไปถึงความสัมพันธ์กับครอบครัวอภิบาลภูวดลกับตัวเขาที่มีมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นนักเรียนนายร้อย เนื่องจากเขาเป็นเด็กต่างจังหวัดที่ไม่มีญาติในกรุงเทพฯ เลย ดังนั้น ช่วงเวลาวันหยุดที่โรงเรียนปล่อยให้พักเขาจึงไม่มีที่ไป แต่ก็ได้รับความกรุณาจากพ่อและแม่ของชายชาญเพื่อนที่สนิทที่สุดนี้เองให้ความอนุเคราะห์ตลอดระยะเวลา ๕ ปี ของชีวิตนักเรียนนายร้อย จนกระทั่งเมื่อเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกก็ยังได้รับความกรุณาไม่เปลี่ยนแปลง ความสนิทสนมที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาอันยาวนานจึงเสมือนว่าเขาเป็นลูกชายคนหนึ่งของครอบครัว

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

กับนับดาวที่เห็นกันมาแต่เล็กแต่น้อย ความสัมพันธ์ในลักษณะพี่ชาย-น้องสาวในระยะหลัง ๆ ก็เป็นที่รับรู้กันทั้งพ่อแม่ว่าต่างมีใจให้กันเหลือเพียงจังหวะเวลาที่ลงตัวเท่านั้น

ผ่านภพยอมรับกับตัวเองมานานแล้วว่ามีความรู้สึกพิเศษกับนับดาวซึ่งไม่เคยมีกับหญิงอื่น แม้จะยังไม่เคยเอ่ยปากบอกรัก และคงอีกไม่นานที่วาจาจะเอ่ย กระทั่งได้พบกับหญิงสาวอีกคนหนึ่ง อาทิทยา ที่ไม่เพียง พึงพอใจจากการได้คบหาใกล้ชิดเท่านั้น แต่กับเรื่องราวปริศนาในอดีตที่ดูเหมือนทุกอย่างจะลงตัวมาที่หญิงสาวใบหน้าหวานเศร้าผู้นี้ เขาจึงได้ตระหนักกับตนเองว่า อยากรู้ที่เรียกว่าความรัก

นึกดีใจที่ตัวเองยังไม่เคยเอ่ยคำว่ารักกับนับดาว

จากวันที่ได้คำตอบกับตัวเองว่าอะไรคือความรัก ผ่านภพก็เหมือนยืนอยู่บนทางสองแพร่ง อาทิทยาคือหญิงที่เขารัก แต่จะหาทางออกอย่างไรกับนับดาวซึ่งมีความสัมพันธ์กันมายาวนานและเชื่อมโยงไปยังเพื่อนรักและพ่อแม่ที่เอาใจความเคารพไม่ต่างจากพ่อแม่ของตนเองอีกด้วย

จนกระทั่งชายชาญจากไป...

ไม่มีชาญแล้วนะลูก...ภพมาเป็นลูกพ่อลูกแม่แทนนะ...

ทั้งสงครามส่วนตัว ทั้งสงครามหัวใจ ผ่านภพคิดไม่ตก

กับ อาทิทยาที่ศาลาริมน้ำในบ้านสวนเมื่อไม่กี่วันก่อนหน้านี้หลังได้รับการยืนยันจากภพถ่าย...

ผ่านภพนั่งอยู่เพียงลำพังกับ อาทิทยา หญิงสาวสังเกตเห็นถึงความเศร้าเสียใจที่ยังคงเกาะกุมชายคนรักอยู่ เธอพยายามหาทางที่จะช่วยแบ่งบรรเทาความทุกข์ แต่เมื่อเห็นแววตาที่แฝงแววครุ่นคิดก็ไม่กล้าเอ่ยปาก ปลอบให้เขาจมอยู่ในความทุกข์นั้นต่อไป เท่าทำได้ก็คือเอาใจช่วย เรื่องราวหลากหลายที่เคยสรรหามาพูดคุยคล้ายตีบตัน

“ทิติยายังติดต่อกับคุณธณินอยู่หรือเปล่าครับ” คำถามโพล่งขึ้นทำลายความเงียบอย่างไม่มีปีไม่มีขลุ่ย อาทิทยาชะงักไปครู่หนึ่งด้วยไม่คิดว่าจะได้ยินคำถามเช่นนี้ เมื่อรวบรวมสมาธิได้จึงกล่าวตอบพยายามบังคับให้น้ำเสียงเป็นปกติ

“ก็ยังเขียนจดหมายถึงกันบ้างค่ะ...” ให้คำตอบแล้วก็รู้สึกดีใจที่อย่างน้อยก็ได้โกหก แม้จะไม่ได้พูดความจริงทั้งหมดก็ตาม

“ทำไมหรือคะ” หญิงสาวถามกลับ

ชายหนุ่มเจ็บไปครู่หนึ่งแล้วรีบกลบเกลื่อน ในใจรู้สึกผิดหวังกับคำตอบเมื่อนึกไปถึงรายงานและภาพถ่ายจากคลินิกที่จังหวัดตรงกับเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านเลยไปเมื่อไม่นานนี้

สงครามส่วนตัวเริ่มเข้ามาเกี่ยวพันกับเรื่องของหัวใจมากยิ่งขึ้น

“ถ้ามีโอกาส ผมอยากพบกับเขาเป็นการส่วนตัวครับ อยากพูดคุยด้วยเพื่อว่าจะมีแนวทางอะไรในการแก้ปัญหา”

“ไม่ทราบซีคะ...” หญิงสาวตอบแบ่งรับแบ่งสู้ ในใจยังคิดอะไรไม่ออกกับคำถามและคำร้องขอของคนรัก

“ไม่เป็นไรครับ...ไม่จริงจิงอะไรนักหรอก คิดไว้เล่น ๆ เท่านั้นเองเพราะตอนนี้บรรยากาศทางการ

เมืองก็ดีขึ้นมากแล้ว หลายเขตงานเริ่มมีการเจรจากับทางฝ่ายเจ้าหน้าที่มากขึ้น นักศึกษาปัญญาชนก็ออกจากป่ากันมากมาย เพื่อว่าจะมีทางออกให้กับคุณธรรมและเพื่อน ๆ ของเขาบ้าง” กล่าวด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ แต่ในใจนั้นมีความมุ่งมั่นชัดเจน

เจียบไปครูหนึ่ง ผ่านภพก็เปลี่ยนเรื่องสนทนา

สงครามส่วนตัวของผ่านภพดำเนินต่อไปตามแผนการที่วางไว้...

บทที่ ๑๒ การระส่ำระสายจากกฎบรรทัด

หลังจากรัฐบาลประกาศคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๓ เรื่อง การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓ อันเป็นการรุกทางการเมืองครั้งใหญ่อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สร้างผลสะท้อนอย่างรุนแรงต่อขบวนการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เมื่อรัฐบาลได้เปลี่ยนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการปราบปรามเพียงอย่างเดียวมาที่การมุ่งจัดตั้งอินทรีสงครามที่สร้างความไม่เป็นธรรมในสังคมและความไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างเอาจริงเอาจัง พี่น้องผู้รักชาติรักประชาธิปไตยต่างหลังไหลกันออกจากป่าคืนสู่เมืองในรูปแบบของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยอย่างมากมาย

ในขณะเดียวกัน กองทัพแห่งชาติก็เปิดฉากการรุกทางทหารทั่วทุกภาคของประเทศ รวมทั้งภาคใต้เพื่อยุติสงครามโดยเร็ว

“...ทิตยาครับ ถึงตอนนี้ผมมีความเชื่ออย่างจริงจังแล้วว่าแนวทางการปฏิวัติด้วยกำลังอาวุธของพรรคฯ ไม่เป็นสิ่งจำเป็นอีกต่อไปแล้วสำหรับประเทศเรา

คุณคงจำได้ว่า การตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของพวกเรานั้นไม่ได้เกิดจากความตั้งใจแต่อย่างใด แต่สถานการณ์ที่บีบคั้นกดดันจากรัฐบาลในยุคนั้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมต่างหากที่บังคับให้เราต้องหนีตายแล้วเข้าพึ่งพรรคฯ เพราะไม่มีทางเลือกอื่น พวกเราคนหนุ่มสาวต้องการเพียงความเป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองเท่านั้น เราแทบไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่า จริง ๆ แล้วคอมมิวนิสต์คืออะไร...”

หญิงสาวลดกระดาศเขียนจดหมายขมุขมุขมอมในมือลง จิตใจย้อนรำลึกไปถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาซึ่งเป็นจริงตามนั้น

“คำสั่ง ๖๖/๒๓ ที่ออกมาในขั้นแรกนั้น พวกเราต่างพากันวิเคราะห์ว่าเป็นเพียงกลลวงอันล้าลึกของฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น เป็นไปได้อย่างไรที่อยู่ที่ดี ๆ พวกเผด็จการจะยอมละทิ้งอำนาจด้วยความสมัครใจ เรื่องเช่นนี้ไม่เคยปรากฏมาก่อนในโลก มีแต่อำนาจของประชาชนผู้รักชาติรักประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะขับไล่พวกเขาออกไป

แต่มาถึงตอนนี้พวกเราต้องยอมรับกันว่า รัฐบาลมีความจริงจังที่จะแก้ปัญหาเผด็จการและสร้างประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ซึ่งนี่ก็คือความต้องการที่แท้จริงของพวกเรา ดังนั้นพวกเราส่วนใหญ่จึงมีความเห็นตรงกันว่า แนวทางหลังเลือดของพรรคฯ ไม่มีความจำเป็นอีกแล้วในการ

เปลี่ยนแปลงสังคมไทย

ในภาคใต้ แม้ขณะนี้กองทัพภาคที่ ๔ จะกดดันทางการทหารต่อพวกเราอย่างหนัก แต่นั่นไม่ใช่ปัจจัยหลักต่อการตัดสินใจของเรา ทปท.ภาคใต้แตกต่างจาก ทปท.ภาคเหนือและอีสานตรงที่เราไม่ได้พึ่งพาการสนับสนุนทางด้านยุทธปัจจัยและอาวุธจากนอกประเทศและแม้แต่จากศูนย์การนำ เราสร้างกองทัพของเราขึ้นมาและยืนหยัดอยู่บนลำแข้งของเราเอง อาศัยแรงสนับสนุนจากประชาชนเป็นหลัก อาวุธก็ดีเอาจากศัตรูจนมีกำลังกล้าแข็งเช่นทุกวันนี้ ดังนั้น หากจะต้องต่อสู้ด้วยอาวุธต่อไป เราก็จะยังสามารถยืนหยัดอยู่ได้ เพียงแต่อาจต้องปรับยุทธวิธีบางประการเท่านั้น

แต่พวกเรามีความเห็นที่ เมื่อมีหนทางการแก้ปัญหาของชาติด้วยแนวทางสันติตามที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้แล้ว การต่อสู้ด้วยอาวุธของประชาชนก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป

พวกเราจำนวนไม่น้อยจึงตัดสินใจละทิ้งขบวนการปฏิวัติที่ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปแล้ว รวมทั้งตัวผมด้วย และทั้งหมดนี้เราได้แสดงจุดยืนและเหตุผลอย่างเปิดเผยชัดเจนต่อพรรคฯ ซึ่งก็ไม่ได้รับการขัดขวางแต่อย่างใด

จากนี้ เลือดและน้ำตาคงกลายเป็นประวัติศาสตร์แห่งความทรงจำของพวกเราเท่านั้น...”

อาทิตยวางจดหมายในมือลงบนตัก ถอนหายใจยาว สุขใจที่บ้านเมืองมีทางออกซึ่งไม่ต้องเจ็บต้องตายเพราะความคิดที่ไม่ตรงกันอีกแล้ว รวมทั้งจะได้พบกับเหล่าเพื่อนมิตรร่วมชะตากรรมอีกครั้ง โดยเฉพาะธรณีนี่จะไม่อยู่ในฐานะคนรักอีกต่อไป

บัดนี้ในหัวใจของเธอ ธรณีนี่เป็นเพียงแค่เพื่อนเท่านั้น...แต่จะบอกกับเขาอย่างไรดี

นิกแล้วก็สะท้อนใจ เห็นภาพของธรณีนี่ที่คืนสู่เมืองหวังได้รับการต้อนรับจากหญิงคนรัก แต่กลับพบความเปลี่ยนแปลง

จะบอกเขาอย่างไรดี...หญิงสาวรู้สึกตึบตันจนอยากร้องไห้

“จากนี้ไปเพื่อน ๆ ทั้งสหายนักศึกษาและสหายชาวไร่ชาวนาคงทยอยกันออกจากป่า เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย แต่สำหรับผมคงต้องรออีกสักกระยะหนึ่งเนื่องด้วยยังมีพันธะทางใจบางประการที่จะต้องรับผิดชอบสะสาง”

อ่านถึงตอนนี้หญิงสาวก็เปลี่ยนอิริยาบถจากทำนองสบาย ๆ เป็นนั่งตัวตรงให้ความสนใจกับจดหมายในมือเต็มที่

“ในฐานะที่ผมมีส่วนสำคัญในการนำพี่น้องในบังคับบัญชาออกต่อสู้มาตลอดเกือบ ๔ ปีที่ผ่านมา ทุกคนต้องเสียสละอนาคตของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหายชาวนาชาวไร่ พวกเขาจะทำมาหากินอะไร จะมีบ้านที่ไหนซุกหัวนอน จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไรเมื่อกลับคืนสู่สังคม และที่น่าเห็นใจมากยิ่งขึ้นไปอีกก็คือลูกหลานพ่อแม่ที่ช่วยตัวเองไม่ได้ของสหายที่เสียสละไปแล้ว นี่คือนี่สิ่งที่ผมเรียกว่าพันธะทางใจ

ทั้งหมดนี้ผมไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้ ดังนั้นขณะนี้พวกผมที่ยังคงตัดสินใจอยู่ร่วมกับ ทปท. ต่อไป ทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธแล้ว คือช่วยกันระดมทุนส่วนหนึ่งเพื่อมอบให้สหายที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการเริ่มชีวิตใหม่ รวมทั้งเพื่อจัดตั้งเป็นมูลนิธินำดอกผล

มาเป็นทุนสำหรับดูแลคนเฒ่าคนแก่และลูก ๆ ของสหายที่เสียสละไปแล้ว เพื่อให้คนเหล่านี้สามารถ
ประคับประคองชีวิตต่อไปได้ เด็ก ๆ ก็จะได้มีหลักประกันทางการศึกษา โครงการนี้ของเราได้รับความ
ความเห็นชอบจากสหายและองค์กรนำและได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมของเราเป็นอย่างดี
จนสามารถรวบรวมเงินทุนได้และจำนวนพอสมควรแล้ว

แม้ผมอยากกลับบ้านใจจะขาด อยากกราบพ่อแม่และได้ยินคำต้อนรับให้ศิลาให้พร และ
ที่สำคัญพอ ๆ กันก็คือได้ไปพบกับคุณผู้อยู่ในหัวใจของผมเสมอ แต่ด้วยพันธะทางใจที่เล่าให้ฟังไปแล้ว
ผมก็จำเป็นต้องหักใจรอ

ทิตยาครู้สึกได้ในหัวใจว่า แม้เราจะอยู่ห่างกัน แต่หัวใจของผมไม่เคยแยกห่างจากคุณแม่แต่น้อย
หัวใจที่กล่าวคำอื่นไม่เป็นนอกจากคำว่ารักและรัก

รอผมอีกไม่นานครับ”

ผ่านภพจริงจึงกับการเปิดฉากรุกใหญ่ทางทหารต่อทุกฐานที่ตั้งของ พคท. ตามนโยบายของ
รัฐบาลและกองทัพ เขาทุ่มเทตัวเองให้กับการวางแผนและอำนวยความสะดวกเป็นส่วนสำคัญของสายงาน
ยุทธการใน ความรับผิดชอบอย่างเต็มกำลังความสามารถมากยิ่งขึ้นไปอีก สาเหตุนั้นมาจาก ๒ ประการ
ประการแรก เขาเชื่อมั่นตามแนวทางของกองทัพว่า การรุกทางการเมืองจะได้ผลต้องรุก
ทางการทหารควบคู่ไปด้วย เพื่อนำไปสู่การยุติสงคราม...นั่นเป็นเรื่องของสงครามส่วนรวม

แต่เหตุผลประการที่สองเป็นเรื่องของสงครามส่วนตัวระหว่างเขากับนักศึกษาหัวหน้า ทพท.
คนนั้น คนที่ลั่นไกสังหารเพื่อนรักของเขา

นึกถึงชายชาญเพื่อนรัก นึกถึงนับดาว...

“กาแพคะ...พีภพ” นับดาวบอกกับผ่านภพซึ่งนั่งรออยู่ที่แก้อีสนามริมแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณ
ที่เคยเป็นที่ตั้งของบ้านน้อยริมน้ำแห่งความทรงจำหลังนั้น

“ขอบคุณครับ” ลูกขี้ขี้ยืนแล้วรับแก้วกาแพหอมกรุ่นจากหญิงสาวแล้วทั้งคู่ก็นั่งลง ต่างฝ่าย
ต่างเงิบไปครู่หนึ่ง ผ่านภพทำท่าคล้ายครุ่นคิดติดพันอยู่กับเรื่องสำคัญบางอย่าง จนกระทั่งหญิงสาว
กล่าวขึ้นก่อน

“ประชุมเสร็จแล้วกลับได้เลยหรือคะ”

“ครับ...ตอนนี้กำลังเยอะ แต่อำทิตย์หน้าก็ต้องเข้าประชุมอีก...”

“ปักซีได้ตอนนี้รับกันหนักนะคะ เป็นข่าวไม่เว้นแต่ละวัน” หญิงสาวกล่าวด้วยน้ำเสียงเป็นห่วง
“พีภพระมัดระวังตัวด้วยนะคะ อย่าประมาท...” น้ำเสียงขาดหายเพราะถูกกลบด้วยเสียงสะอื้นแล้ว
กล่าวต่อ

“ดาวไม่มีใครอีกแล้วคะ...” หยาดน้ำใสเอ่อล้นดวงตาคู่งาม

เข้าใจและเห็นใจเธออย่างถึงที่สุด ผ่านภพค่อย ๆ เอื้อมไปกุมมือหญิงสาวไว้ถ่ายทอดความ
เห็นใจไปสู่ นับดาวรู้สึกผ่อนคลายและอบอุ่นจากสัมผัสของชายหนุ่มที่เธอแอบมอบหัวใจให้มานาน
แสนนานแล้ว ปีบมือตอบรับขอบคุณ สายตาสองหนุ่มสาวประสานแนบแน่น แล้วผ่านภพก็ตัดสินใจ
หลังจากได้ใช้เวลาใคร่ครวญเรื่องนี้อย่างจริงจังติดต่อกันมาตลอดเวลาหลังการสูญเสียเพื่อนรัก

“คุณดาวครับ...” เสียงกระซิบนุ่มนวล “แต่งงานกับพี่นะครับ...”

ไม่มีคำบอกรัก มีแต่คำขอแต่งงาน

ก่อนตัดสินใจเอ่ยปากขอแต่งงานกับนับดาว ผ่านภพคิดทบทวนไปมาครั้งแล้วครั้งเล่า
ซึ้งน้ำหนักระหว่างความรักกับความรับผิดชอบ

ความรักคืออาทิตยา

ความรับผิดชอบคือนับดาว

กับความรักหากไม่สมหวัง ชีวิตของเขาก็คงจะยังดำรงอยู่ได้ เพราะแต่ไหนแต่ไรมาก็ไม่เคย
รักใคร แม้จะได้รับคุณค่าของความรักจากอาทิตยา แต่ถ้าจำเป็นเขาก็คงตัดใจมีชีวิตที่ปราศจากรัก
ต่อไปได้ เก็บความรักไว้ในส่วนลึกของหัวใจและหวังว่าสักวันหนึ่งคงลืมเลือน

ส่วนทางด้านอาทิตยานั้นหากไม่มีเขา เธอก็ยังคงมีธรณิน

ชื่อธรณินทำให้เขาเจ็บแปลบ ในเรื่องของความรักเขาไม่รู้สึกริดใจอะไรนักกับเด็กหนุ่มที่เป็น
เสมือนคู่แข่ง แม้จะมีปริศนาที่ยังตอบไม่ได้กับการพบกันของเขาและเธอที่ร้างเมื่อไม่นานมานี้ แต่ที่
สับสนคิดไม่ตกก็คือธรณินเป็นศัตรูในสงครามส่วนตัวของเขา ศัตรูที่อาจมาแทนที่เขาได้ในหัวใจของ
อาทิตยา แล้วเรื่องมันจะลงเอยกันอย่างไร

ถึงที่สุดเมื่อคิดไม่ตกก็บอกกับตัวเองว่า ทิ้งเอาไว่ก่อน ปล่อยให้มันเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ยังไม่รู้ว่าจะ
ของมันจะลงเอยอย่างไร

แต่กับความรับผิดชอบทุกอย่างชัดเจนด้วยเหตุผล ผ่านภพรู้อยู่เต็มอกว่านับดาวรู้สึกอย่างไร
กับตัวเขา ทุกอย่างแจ่มชัดปราศจากข้อสงสัย

เคยได้ยินอยู่บ้างและไม่คิดว่าจะเจอด้วยตัวเองเรื่องทางเลือกอันแสนยากระหว่างรักคน
ที่รักเราหรือ รักคนที่เรารัก

แต่เขาก็ไม่ต้องใช้เวลาขบคิดปัญหานี้มากนักเมื่อนึกถึงคำพูดของมารดาเพื่อนรักในวันไปรับศพ
ที่สนามบินกองทัพอากาศดอนเมือง

มาเป็นลูกแม่ล่ะ...

เก็บความรักที่มีต่ออาทิตยาไว้ในกันบังแห่งความทรงจำ แล้วตัดสินใจขอแต่งงานกับนับดาว
เป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย ยอมแบกรับความเจ็บปวดไว้แต่เพียงผู้เดียว

แล้วจะบอกกับอาทิตยาว่าอย่างไรดี นี่ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ยังคิดไม่ตก ต้องทิ้งเอาไว่ก่อน

(อ่านต่อฉบับต่อไป)

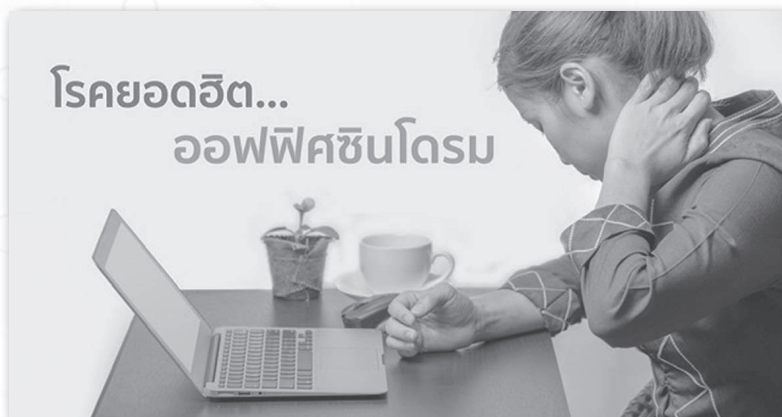

โรคยอดฮิตออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome)

เรียบเรียงโดย พ.อ.พ. ยรรยงค์ อับสุวรรณ
ผู้อำนวยการกองแพทย์ สำนักงานสนับสนุน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพอากาศ

“ออฟฟิศซินโดรม (OFFICE SYNDROME)” เป็นกลุ่มอาการที่เกิดจากการทำงานลักษณะเดิมด้วยท่าทางเดิม ๆ ท่าทางที่ไม่เหมาะสมหรือใช้กล้ามเนื้อมัดเดิมซ้ำ ๆ ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานหลายชั่วโมงต่อวัน หรือสภาพแวดล้อมที่ทำงานไม่เหมาะสม เช่น การนั่งทำงานหลังแข็งตลอดทั้งวัน ไม่มีการขยับเขยื้อนเคลื่อนไหวร่างกาย จนส่งผลกระทบต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ รวมถึงระบบต่าง ๆ เช่น ระบบย่อยอาหาร การมองเห็น เป็นต้น ซึ่งมักพบได้บ่อยในกลุ่มคนทำงานในออฟฟิศ จึงเรียกกลุ่มอาการที่เกิดจากลักษณะดังกล่าวว่า “ออฟฟิศซินโดรม” ซึ่งสาเหตุมักเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก ๆ คือ

1. อิริยาบถในการนั่งทำงานไม่เหมาะสม เช่น นั่งเก้าอี้ไม่เต็มก้น ไม่พิงพนักเก้าอี้ นั่งหลังค่อม ท่อไหล่ ยื่นหน้าเข้าใกล้หน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน ๆ โดยไม่ขยับเปลี่ยนท่าทางขณะทำงาน
2. สภาพแวดล้อมที่ทำงานไม่เหมาะสม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หน้าจอคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับความสูงที่ไม่พอดีกับโครงสร้างร่างกายผู้ทำงาน เก้าอี้ไม่มีพนักพิงและที่วางแขน แสงสว่างในบริเวณที่ทำงานไม่เพียงพอ
3. ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะเครียดสะสมจากภาวะกดดันในการทำงาน การพักผ่อนไม่เพียงพอ ภาวะพร่องทางโภชนาการ เช่น วิตามินบี วิตามินซี โฟลิก แคลเซียม ธาตุเหล็ก เป็นต้น โรคประจำตัวบางอย่าง เช่น ภาวะไทรอยด์ ฮอร์โมนต่ำ หรือการขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ใครที่น่าสงสัยว่ามีอาการโรคปวดกล้ามเนื้อจากการทำงาน

- ผู้ที่ต้องทำงานลักษณะเดิมต่อเนื่อง อย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อวัน เช่น นั่งทำงานกับคอมพิวเตอร์ต่อเนื่อง ไม่ได้ลุกไปไหน หรือนั่งทำบัญชีเร่งด่วนตอนปลายเดือน
- ผู้ที่มีอาการปวดบริเวณไหล่ ต้นคอ สะบัก หลัง บางครั้งมีอาการปวดร้าวขึ้นศีรษะ หรือร้าวลงแขนขณะนั่งทำงานอยู่ ต้องขยับเปลี่ยนท่าทางจึงจะดีขึ้น
- อาการปวดสัมพันธ์กับช่วงที่ต้องทำงาน แต่พอช่วงวันหยุดอาการปวดไม่เป็นมาก
- ผู้ที่ไม่ได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีเวลาว่างออกกำลังกาย

อาการของกลุ่มโรคออฟฟิศซินโดรม (OFFICE SYNDROME)

ส่วนใหญ่เริ่มเกิดจาก ปัญหาของกล้ามเนื้อ โดยเริ่มจากอาการปวดกล้ามเนื้อในลักษณะปวดเมื่อย ตึงเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น คอ บ่า ไหล่ สะบัก หลังส่วนบน หรือส่วนล่าง หากปล่อยไว้ อาจกลายเป็นกลุ่มโรคปวดกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อพังผืดเรื้อรัง (Myofascial Pain Syndrome) คือ อาจมีอาการปวดร้าวไปบริเวณใกล้เคียงหรือชาลงมาที่แขนร่วมด้วยได้โดยระดับความรุนแรงจะมีอาการปวดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการสะสมอาการของโรคนี้อาจปวดในลักษณะพอรำคาญจนถึงปวดรุนแรง ทรมานจนส่งผลกระทบต่อการทำงานในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้อาจมีอาการของระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น วูบ เย็น ขนลุก เหงื่อ หนาว หรือเหวี่ยงออกจากบริเวณที่ปวดร้าวได้ บางคนอาจมีอาการตาพร่ามัว มึนศีรษะและหูอื้อ รวมถึงบางคนอาจมีอาการปวดศีรษะร้าวไปถึงตามีลักษณะคล้ายปวดศีรษะไมเกรนได้

ปัญหาต่อมาของอาการของโรคออฟฟิศซินโดรม คือ **ปัญหาของเส้นเอ็น** เช่น โรคเอ็นหัวไหล่ อักเสบ เอ็นข้อศอกอักเสบ เอ็นนิ้วโป้งหรือข้อมืออักเสบ และโรคนิ้วล็อก ซึ่งมักเกิดจากการอยู่ในท่าทางการจับหรือกระดกข้อมือและนิ้วคลิกเม้าส์บ่อยต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ปัญหาสุดท้ายพบได้ คือ ปัญหาเส้นประสาทถูกกดทับ เช่น โรคพังผืดกดทับเส้นประสาทบริเวณข้อมือ (Carpal Tunnel Syndrome) ออฟฟิศซินโดรมหากเป็นต่อเนื่องเรื้อรังไม่ได้รับการรักษา อาจเพิ่มความเสี่ยงการเกิดโรคหมอนรองกระดูกคอเสื่อมกดทับเส้นประสาท หรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคอ้วน รวมถึงภาวะซึมเศร้า อันเนื่องมาจากความเครียดสะสม และบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมในการทำงาน

ออฟฟิศซินโดรม (OFFICE SYNDROME) เป็นกลุ่มของโรคที่เกิดจากลักษณะการทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น การนั่งโต๊ะทำงานต่อเนื่องหลายชั่วโมง ไม่ได้ขยับลุกไปไหน บางคนต้องนั่งหน้าจอคอมพิวเตอร์เกือบตลอดเวลา ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวมของร่างกายหลายระบบ เช่น มีปัญหาปวดกล้ามเนื้อเนื่องจากการนั่งทำงานนาน อาการชาที่มือเนื่องจากการกดทับเส้นประสาทที่มือ ปวดเสียดท้องจากการทานอาหารไม่ตรงเวลา สมรรถภาพของร่างกายลดลงเนื่องจากไม่มีเวลาออกกำลังกาย ตัวอย่างกลุ่มอาการของโรคที่พบในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นโรคทางกระดูก และกล้ามเนื้อ ได้แก่ กลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและพังผืด (Myofascial Pain Syndrome) ปวดหลังจากท่าทางไม่เหมาะสม (Postural Back Pain) เส้นประสาทที่ข้อมือถูกกดทับ (Carpal Tunnel Syndrome) นิ้วล็อก (Trigger Finger) นอกจากนี้ระบบอื่นของร่างกายอาจได้รับผลกระทบจากการนั่งทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เช่น โรคแผลในกระเพาะอาหารและกรดไหลย้อน ปวดศีรษะจากความเครียด ภาวะอ้วน เป็นต้น หลายคนอาจจะสงสัยว่า งานในออฟฟิศโดยส่วนใหญ่เป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรง ไม่ต้องไปยกของหนัก นั่งทำงานในห้องแอร์ ปัญหาเรื่องปวดกล้ามเนื้อน่าจะมึนน้อย แต่จริง ๆ แล้วอาการปวดกล้ามเนื้อของคนทำงานในออฟฟิศเกิดจากการที่ไม่มีการเปลี่ยนอิริยาบถ ต้องอยู่ในท่าเดิมเกือบตลอดเวลา หรือการนั่งทำงานในท่าทางที่ไม่เหมาะสม ส่งผลกระทบต่อให้กล้ามเนื้อเกิดการหดเกร็งค้างท่าเดิม

และบางส่วนถูกยึดค้าง เมื่อเวลาผ่านไปหลายเดือนโดยไม่ได้รับการแก้ไข กล้ามเนื้อบางส่วนจะขมวดเป็นก้อนตึง และทำให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อได้

การรักษาโรคปวดกล้ามเนื้อจากการทำงาน (Treatment of OFFICE SYNDROME)

หากเป็นแบบไม่รุนแรงอาการเป็นเฉพาะตอนทำงาน วิธีแก้ไขที่ง่ายที่สุด คือ การออกกำลังกาย การปรับสภาพที่ทำงาน และการปรับพฤติกรรมการทำงานแต่หากอาการปวดรุนแรงมากขึ้นหรืออาการปวดเกิดขึ้นแม้แต่ตอนที่ไม่ได้ทำงาน นอกจากการรักษาโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อาจจำเป็นต้องรักษาโดยการใช้ยาบรรเทาอาการ การฝังเข็มรักษาแบบแพทย์แผนจีนเพื่อปรับสมดุลของเส้นลมปราณในการรักษาเนื่องจากศาสตร์แพทย์แผนจีนกล่าวว่าอาการปวดทุกจุดในร่างกายเกิดจากการไม่สมดุลของลมปราณหรือลมปราณเดินทางติดขัดตามแนวเส้นลมปราณจึงเกิดอาการปวด เมื่อฝังเข็มปรับสมดุลของตามแนวเส้นลมปราณให้ลมปราณเดินทางไปได้ปกติแล้วอาการปวดจะหายไปได้ หรือใช้วิธีการรักษากายภาพบำบัดแบบแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อลดอาการปวด เช่น การทำอัลตราซาวด์ลดปวด (Ultrasound diathermy) การใช้เลเซอร์ลดปวด (Laser therapy) การใช้ไฟฟ้าบำบัดลดปวด (Electrotherapy) การใช้คลื่นกระแทก (Shockwave therapy) การรักษาจุดกระตุ้นปวดโดยใช้เข็ม (Trigger point release) นอกจากนี้แพทย์และนักกายภาพบำบัดจะให้การประเมิน แนะนำเกี่ยวกับการออกกำลังกายบำบัดและการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง หากยังมีอาการปวดมากแพทย์อาจพิจารณาทำการรักษาจุดกระตุ้นปวดโดยใช้เข็มหรือฉีดยาเข้าจุดกระตุ้นปวดเพื่อให้จุดกล้ามเนื้อที่ขมวดเกร็งคลายตัวออก

การรักษาตามอาการ (Symptomatic Treatment) กล่าวคือ การกินยาลดปวดเพื่อช่วยบรรเทาอาการ เช่น ยาลดปวดต้านการอักเสบกลุ่มที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAIDs) ยาคลายกล้ามเนื้อ (Muscle relaxant) เป็นต้น หากอาการไม่ดีขึ้น แนะนำให้พบแพทย์เพื่อทำการรักษาเสริมประกอบด้วย การฝังเข็มรักษาและกายภาพบำบัดต่อไป เนื่องด้วยออฟฟิศซินโดรมเป็นกลุ่มอาการที่เกี่ยวข้องกับระบบกล้ามเนื้อและกระดูกเป็นหลัก การประเมินโครงสร้างร่างกายและการปรับร่างกายให้เกิดความสมดุล รวมถึงช่วย

ลดความเสี่ยงของโรคอื่น ๆ ที่อาจเกิดตามมาได้ในระยะยาว การลดปวดกล้ามเนื้อ ทำได้โดย การยืดกล้ามเนื้อที่มีอาการปวด การนวด การทำกายภาพบำบัดด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น Ultrasound therapy, Shockwave therapy เป็นต้น การฝังเข็มแบบตะวันตกเพื่อคลายปมกล้ามเนื้อที่ทำให้มีอาการปวด หรือการฉีดยาไปยังจุดกล้ามเนื้อที่มีอาการปวด เป็นต้น ร่วมกับการออกกำลังกายเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น

- ทำงานในอิริยาบถที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเวลานั่ง เริ่มจากการนั่งให้ถูกวิธี โดยการนั่งตัวตรง นั่งเต็มก้น หลังพิงพนักเก้าอี้ พยายามอย่าก้มคอ ปรับระดับความสูงของเก้าอี้ให้พอดีกับโต๊ะ ให้สามารถนั่งทำงานในท่าที่สบาย ปรับหน้าจคอมพิวเตอร์ให้อยู่ในระดับสายตา
- รับประทานอาหารให้ตรงเวลาและครบ 5 หมู่
- ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการออกกำลังกายแบบแอโรบิก และการเสริมสร้างความแข็งแรงและความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ
- พักผ่อนให้เพียงพอ
- ลดความเครียดจากการทำงานที่หนักเกินไป ใช้เวลาทำงานกับเวลาพักผ่อนให้สมดุลกัน มีการผ่อนคลายในระหว่างการทำงาน เช่น การพักสายตาหลังจากทำงานหน้าจคอมพิวเตอร์ เป็นระยะเวลานาน เช่น การมองออกไปไกล ๆ และเปลี่ยนอิริยาบถ ไม่อยู่ท่าทางเดิม ๆ เพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้ออย่างน้อยทุก ๆ 1 ชั่วโมง และยืดเหยียดกล้ามเนื้อ โดยการบริหารต้นคอ สะบัก ไหล่ หลัง และขา

จากประสบการณ์การรักษาผู้ป่วยกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรมมักจะมีอาการเป็น ๆ หาย ๆ เหมือนจะรักษาไม่หายขาด กล่าวคือ เมื่อมีอาการปวด ผู้ป่วยก็จะมาพบแพทย์รักษาและทำกายภาพจนอาการปวดลดลง กลับไปทำงานได้ตามปกติ แล้วก็จะกลับมามีอาการเหมือนเดิมใหม่อีกครั้งวนไปวนมาอยู่แบบนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมขึ้น ทำให้มีอาการกลับมาเป็นซ้ำอีก ในขณะเดียวกัน หากผู้ป่วยได้รับการรักษาจนอาการปวดหายไปแล้ว ร่วมกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนเองให้เหมาะสมก็จะหายขาดไม่กลับมาเป็นซ้ำอีก สรุปว่า กลุ่มโรคปวดกล้ามเนื้อจากการทำงานหรือ “ออฟฟิศซินโดรม(OFFICE SYNDROME)” สามารถป้องกันได้ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม ปรับสภาพการทำงาน และการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ลองใช้เวลากับตัวเองสักนิด หันกลับมาสำรวจอาการผิดปกติของร่างกายหันมาใส่ใจดูแลตัวเอง หากเริ่มมีอาการปวดเมื่อยแม้จะยังไม่มาก ไม่ร้ายแรง แต่หากปล่อยไว้นาน อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ การป้องกันออฟฟิศซินโดรมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพื่อที่จะได้พร้อมสู้กับงานอย่างสุขภาพที่ดีต่อไป

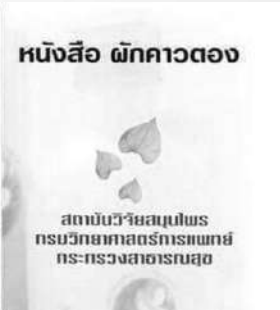

พลคาว

ผักพื้นบ้าน มากกว่าการเป็นอาหาร ๗ จากล้านนาสู่สมุนไพรพลโลก???

พ.อ.หญิง ภาณุ.พท. กานต์ธีวันธร วิทยากรณ์ / ประจำ รว.จปร. ชรก.รพ.ร.จปร.

ตอนที่ ๒

สรุปรายงานการวิจัยฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของสมุนไพรพลคาว

๑. สมุนไพรพลคาวกับภูมิคุ้มกัน (Immunologic function) เป็นเรื่องที่น่าสนใจและแปลกใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะแนวโน้มพบว่า เสริมภูมิคุ้มกันบกพร่อง ขณะเดียวกันก็ลดภูมิคุ้มกันในผู้ที่มีภูมิคุ้มกันไวเกิน ร่างกายจะมีภูมิคุ้มกันโรค หรือ มีความต้านทานโรคไม่ให้เกิดหรือสิ่งแปลกปลอมเข้ามาในร่างกาย สมุนไพรพลคาวช่วยบำบัดอาการไอ จาม อักเสบ หอบหืด โรคหัดเรื้อรัง โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ โรคไขข้อหลังอักเสบ โรคหนังแข็ง โรคกล้ามเนื้ออักเสบ ภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง (AIDS) โรคเอดส์ ผู้ป่วยมะเร็งหรือผู้ได้รับสารกดภูมิคุ้มกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะวิจัยของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการศึกษาฤทธิ์ของพลคาวต่อเซลล์ในระบบภูมิคุ้มกันของคนในหลอดทดลองพบว่า สามารถกระตุ้นการแบ่งตัวของเซลล์เม็ดเลือดขาวได้ และได้ทำการศึกษาฤทธิ์ของพลคาวแคปซูลและยาตำรับสมุนไพรงวงตาลแคปซูล ซึ่งมีพลคาวเป็นองค์ประกอบ ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม พบว่า ช่วยเพิ่มการแบ่งตัวของเซลล์เม็ดเลือดขาวของคนปกติในหลอดทดลองได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่า สารสกัดจากพลคาวสามารถลดการเกิดภูมิแพ้อย่างรุนแรงในเม็ดเลือดขาวมาสต์เซลล์ (Mast cell-mediated anaphylactic reactions) ซึ่งการวิจัยนี้บอกว่า อาจจะนำไปใช้พัฒนาเป็นยารักษาโรคหอบหืด และภูมิแพ้ในทางเดินหายใจได้

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีงานวิจัยสาระสำคัญใน พลุความีผลลดการแพ้ โดยลดการหลั่ง IgE ในเม็ดเลือดขาว ที่ทำให้เกิดการแพ้ คือ เบโซฟิล (Basophil) และมีการค้นพบเพิ่มเติมอีกว่า สารสำคัญในพลุความีผลลดการแพ้ภูมิแพ้ โดยการหลั่ง IgE ในเม็ดเลือดขาว ที่ทำให้เกิดการแพ้ คือ มาสต์เซลล์ (Mast cell)

จากข้อมูลของสถาบันวิจัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในปี ๒๕๔๘ ได้ระบุว่าปัจจุบันมีการจดสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกันของพลุควา ไม่น้อยกว่า ๑๗ ฉบับ สรุประโยชน์ได้ ๓ เรื่องใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. รักษาภาวะภูมิแพ้ภูมิไวเกินเช่น หอบหืด ภูมิแพ้ผิวหนังชนิด Atopic eczema และ Atopic dermatitis, เยื่อบุตาอักเสบจากภูมิแพ้ (Allergic conjunctivitis), หวัดจากภูมิแพ้ (Allergic rhinitis), การแพ้อาหาร (Food allergy) กลุ่มอาการที่มีสารภูมิแพ้ไอจีอีสูง (Hyper IgE syndrome) หรือ ภูมิต้านทานต่อเนื้อเยื่อตนเอง ได้แก่ โรครูมาตอยด์ (Rheumatoid arthritis)

๒. รักษาภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง โดยเป็นส่วนผสมหนึ่งในตัวยารักษาผู้ป่วยเอดส์และผู้ป่วยมะเร็งหรือผู้ได้รับสารกดภูมิคุ้มกัน

๓. เสริมภูมิต้านทานให้แก่ร่างกาย

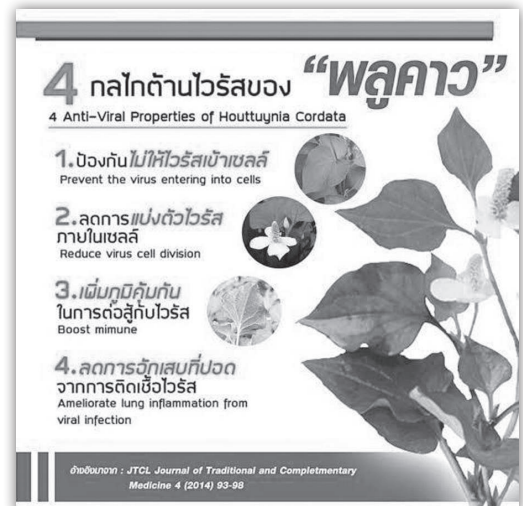
๒. สมุนไพรพลุควากับโรคมะเร็ง

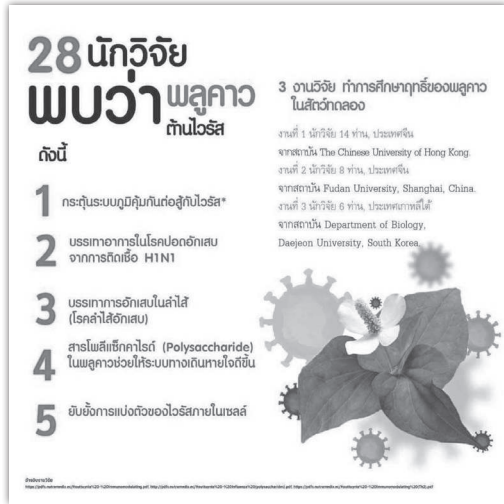
๒.๑ ฤทธิ์การทำลายเซลล์มะเร็ง ๕ ชนิด ในหลอดทดลอง คือ เซลล์มะเร็งปอด (Human Alveolar Adenocarcinoma) เซลล์มะเร็งรังไข่ (Human Ovarian Adenocarcinoma) มะเร็งเม็ดเลือดขาว เนื้องอกที่เป็นเนื้อร้ายในสมอง (XF-498 : Glioblastoma) เซลล์มะเร็งลำไส้ (Human Colon Adenocarcinoma)

๒.๒ ฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดขาว (Leukemia Cell Lines)

๒.๓ ฤทธิ์ในการทำลายเซลล์มะเร็งอื่น ๆ ในประเทศจีน มีการใช้สมุนไพรพลุควาเป็นตำรับยาในการรักษาเซลล์มะเร็งทางเดินอาหาร มะเร็งทางเดินหายใจ เนื้องอกในรังไข่ (Oophoroma) มะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งกระเพาะอาหาร เซลล์มะเร็งสมอง (Human CNS Carcinoma) เซลล์มะเร็งลำไส้ (Human Colon Adenocarcinoma) และยังพบว่า มีฤทธิ์ทำลายเซลล์มะเร็งอื่น ๆ ได้อีก นอกจากนี้ยังใช้เป็นส่วนประกอบในตำรายาสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็ง เพื่อเพิ่มภูมิต้านทานแก่ร่างกาย และรักษาอาการข้างเคียงที่เกิดจากใช้รังสีรักษาและเคมีบำบัด

หนังสือผักคาวตองของสถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข มีการรายงานถึงสรรพคุณของผักคาวตอง หรือ พลุควา และวารสาร The ASEAN Journal of Radiology ได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการนำพลุควาไปให้ผู้ป่วยมะเร็งรับประทาน พบว่า ๙๐% ของผู้ป่วยโรคมะเร็งมีสุขภาพดีขึ้น ซึ่งต่อมามีการค้นพบว่าสารที่มีฤทธิ์ของพลุควา คือ สารกลุ่มฟลาโวนอยด์และอัลคาลอยด์ มีคุณสมบัติช่วยกระตุ้นภูมิคุ้มกัน ทำลายเซลล์มะเร็งและเนื้องอกยับยั้งการแพร่กระจายของเชื้อมะเร็งและเนื้องอกทำลายเชื้อไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา รักษาแผลลือเสียว

ขับปัสสาวะและขับสารพิษ

๓. สมุนไพรพลุคาวกับไวรัส (Antiviral activity) โรคที่เกิดจากไวรัส แบ่งเป็นการติดเชื้อ ๓ แบบ คือ

๓.๑ โรคที่เกิดจากไวรัสที่มีอาการเฉียบพลัน เช่น ไข้ทรพิษ, หัด, หัดเยอรมัน, หวัด, ตาอักเสบ เป็นต้น

๓.๒ โรคที่เกิดจากไวรัสที่มีอาการเป็น ๆ หาย ๆ เช่น เริม, งูสวัด เป็นต้น

๓.๓ โรคที่เกิดจากไวรัสที่มีอาการเรื้อรัง เช่น HIV, โรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น

สมุนไพรพลุคาวสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัส Poliovirus and Coxsackieviruses โรคที่เกิดจากไวรัสในไก่ โรคหลอดลมอักเสบชนิดเฉียบพลัน และชนิดเรื้อรัง เช่น หวัด ไข้หวัดนก คางทูม ต่อมทอนซิลอักเสบ และปอดอักเสบในเด็ก ในการศึกษาวิจัยพบว่า สารออกฤทธิ์ทางยาที่พบในพลุคาวสามารถยับยั้งเชื้อไวรัสได้หลากหลายชนิด เช่น เชื้อไวรัส (HSV-1) ซึ่งเป็นสาเหตุโรครีเม, เชื้อไวรัส Influenza virus ซึ่งเป็นสาเหตุโรคไข้หวัดใหญ่, เชื้อไวรัส (HIV-1) เป็นสาเหตุของโรคเอดส์ และยังสามารถยับยั้งเชื้อไวรัสในตระกูลโคโรนาที่ก่อให้เกิดทั้งโรคซาร์ (SARS-CoV) และโรคโควิด-๑๙ เป็นต้น

โดยพบว่าสารสกัดจากพลุคาวเข้าไปยับยั้งเอนไซม์ที่ไวรัสใช้ในการแบ่งตัวเพื่อเพิ่มจำนวนเซลล์ และรวมทั้งยับยั้งไม่ให้ไวรัสเข้าสู่เซลล์ร่างกายคนเราได้อย่างง่าย ๆ จึงยากต่อการติดเชื้อ งานวิจัยในระดับสากลรวมทั้งในประเทศจีนยืนยันผลการศึกษาวิจัยตรงกันว่าสารสกัดจากพลุคาวสามารถยับยั้งการแบ่งตัวและเพิ่มจำนวนของเชื้อไวรัสที่ก่อโรคโควิด-๑๙ ได้ โดยเข้าไปยับยั้งเอนไซม์ที่ชื่อว่า 3C-like protease (3CLpro) และ RNA dependent RNA polymerase ซึ่งเป็นเอนไซม์ที่สำคัญ ถ้าไวรัสไม่มีเอนไซม์เหล่านี้ก็จะแบ่งตัวไม่ได้ สุดท้ายก็จะตาย นอกจากนี้เชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคโควิด-๑๙ ทำให้เซลล์ในระบบภูมิคุ้มกันที่สำคัญที่ชื่อว่า T cell ลดต่ำลงได้ทำให้ภูมิคุ้มกันลดลง จากการศึกษาวิจัยพบว่า สารสกัดพลุคาวสามารถเพิ่มระดับของเซลล์ภูมิคุ้มกัน T cell ได้ เช่น การเพิ่มขึ้นของ CD4+ และ CD8+

ปัจจุบันในประเทศจีนมีการใช้พลุคาวเป็นส่วนผสมในตำรับยารักษาโรคที่เกิดจากไวรัสโดยมีการจดสิทธิบัตรไว้หลายรายการ เช่น ตำรับยารักษาการติดเชื้อจาก Cytomegalovirus ในคน เป็นส่วนผสมยา

ต้านไวรัสไข้หวัดใหญ่ (Influenza virus) เป็นส่วนผสมสำหรับยาน้ำ สำหรับลดไข้

รักษาหลอดลมอักเสบฉับพลันหรือเรื้อรัง เป็นส่วนประกอบในตำรับยารักษาโรคติดเชื้อเฉียบพลัน เช่น ใช้หัตถ์ใหญ่และการติดเชื้อทางเดินหายใจ

๔. สมุนไพรพุลควากับการต้านอนุมูลอิสระและการต้านการอักเสบ

พุลความีสาระสำคัญที่มีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด น่าจะเป็นด้วยกลไกของการต้านอนุมูลอิสระป้องกันการทำลายเซลล์ในร่างกาย ทำให้มีผลต่าง ๆ ตามมาดังนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีงานวิจัยว่าสารสกัดจากพุลควาในรูปแบบของการฉีดมีฤทธิ์ต้านการอักเสบได้ เป็นการวิจัยในหนูทดลอง ที่ทำให้เยื่อหุ้มปอดอักเสบด้วยการฉีดสารเคมีที่ระคายเคือง คือ คาราจีแนน (Carrageenan) เข้าไปทำให้ระคายเคืองต่อเยื่อหุ้มปอด ในปีเดียวกันมีงานวิจัยทำนองคล้ายกัน พบว่าด้วยกลไกต้านอนุมูลอิสระ สารสกัดจากพุลควาสามารถลดการเกิดเนื้อเยื่อพังผืดในปอดของหนูทดลอง (Pulmonary fibrosis) ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดการอักเสบ โดยยาบลิโอมัยซิน ได้อีกเช่นกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีงานวิจัยว่า สารสกัดจากพุลควาช่วยปกป้องไตเสื่อมในหนูทดลองที่เป็นเบาหวาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีงานวิจัยว่า พุลควาเป็นหนึ่งในสมุนไพร ๕ ชนิด ที่มีความสามารถในการต้าน

อนุมูลอิสระสูงที่สุดจากสมุนไพรไทย ๓๐ ชนิด ที่มีใช้ในตำรายารักษาโรคเบาหวาน

๕. สมุนไพรพุลควากับแบคทีเรีย

สมุนไพรพุลควาสามารถป้องกัน อาการท้องเดิน ท้องเสีย ทางเดินปัสสาวะอักเสบ การติดเชื้อทางเดินหายใจ ฝี โรคทางเดินอาหาร โรคปริทันต์ โรคในระบบสืบพันธุ์ โรคติดเชื้อในช่องปาก สิว โรคผิวหนัง

๖. สมุนไพรพุลควากับเชื้อรา

สมุนไพรพุลควาสามารถรักษา กลาก เกื้อน สังกัง ฮ่องกงฟุต สะเก็ดเงิน ปอดอักเสบ และเยื่อหุ้มสมองอักเสบที่เกิดจากเชื้อรา (Cryptococcus Neoformans)

๗. สมุนไพรพุลควากับลดการอักเสบแก้ปวด

จากการทดลองในหนูทดลอง น้ำมันสกัดจากพุลควาให้ผลในการลดการอักเสบและลดอาการปวด เทียบเท่ากับยาแก้ปวดกลุ่ม Non-Steroidal Anti-inflammatory Drugs (NSAIDs) เช่น แอสไพริน และ

ไอบูโพรเฟน เพราะโครงสร้างทางเคมีของพุลควาสามารถรักษาเซลล์อักเสบลดอาการบวมของเนื้อเยื่อได้ จึงสามารถลดปวดที่เกิดจากการบวมของเนื้อเยื่อจนไปกดทับเส้นประสาท เช่น ปวดศีรษะ

หรือ อาการปวดกล้ามเนื้อจากการอักเสบ และยังช่วยลดอัตราการงอกของเนื้อเยื่อที่เกิดจากการอักเสบได้ เช่น ริดสีดวงและเนื้องอก

๘. สมุนไพรพลูควากับโรคอื่น ๆ

พลูควาสามารถใช้ในผู้ป่วยโรค เบาหวาน ตับอักเสบ ตับแข็ง ไตอักเสบ เนื้อปอดพองลม ปวดขัดเบา ลดไข้ ขจัดสารพิษ เยื่อจมูกอักเสบ โรคผิวหนัง โรคติดเชื้อต่าง ๆ ต้านไวรัสไข้หวัดใหญ่ ต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด โปร่งจมูกอักเสบ ควบคุมระบบการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันได้เร็วขึ้น “พลูควา” นอกจากจะใช้ได้ดีในผู้ป่วยโรคมะเร็งแล้วยังพบว่าสามารถใช้ได้ผลในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน อัมพาต รักษาแผลเรื้อรัง ซึ่งสามารถใช้ทาแผลได้ และผลในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรคภัยต่าง ๆ จะช่วยในการกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกาย ซึ่งผลการทดลองในห้องปฏิบัติการพบว่าสามารถทำลายเชื้อ HIV-1 (โรคเอดส์) เชื้อรา และแบคทีเรียหลายชนิดได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ (Diuretic activity) ขยายหลอดเลือดและขับปัสสาวะ

จากงานวิจัย สีแดงที่อยู่ใต้พลูควาเป็นตัวชี้วัดว่ามี **แก๊สสาร** ซึ่งเป็นสารเฮลต์แบคทีเรีย มีจุลินทรีย์และแลคโตบาซิลลัสสายพันธุ์หนึ่งที่สามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันในร่างกายของมนุษย์ให้ทำงานได้ดีขึ้น

ทั้งยังสามารถไปยับยั้งการเจริญเติบโตและต้านทานเนื้องอก (Anti-tumor) และช่วยต้านอนุมูลอิสระในร่างกายได้ดี สารนั้นคือ จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ (Probiotics) ที่มีโครงสร้างผนังเซลล์เป็นน้ำตาลเชิงซ้อนชนิดเบต้ากลูแคน

การนำสารเคมีในผักพลูควาไปประยุกต์ใช้

จากผลงานวิจัยของทีมงานอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า สารฟลาโวนอยด์ที่อยู่ในพลูควา ช่วยกำหนดระบบนิเวศวิทยาในขบวนการหมักแบบชีวภาพ จะทำให้ได้จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ (Probiotics) ช่วยปรับสมดุลของร่างกาย กลุ่มแลคโตบาซิลลัสหรือยีสต์ ที่มีโครงสร้างผนังเซลล์เป็นน้ำตาลเชิงซ้อนชนิดเบต้ากลูแคน ซึ่งสามารถกระตุ้นไขกระดูกให้ผลิตเซลล์ต้นกำเนิดได้ ทดลองการทดสอบในห้องปฏิบัติการพบว่า โพลีนิวคลีโอไทด์แลคโตบาซิลลัส สามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันในหนูทดลองได้ใน ๑๐ วัน สามารถฆ่าเชื้อก่อโรคได้หลายชนิด เช่น Burkholderia pseudomallei, Shigella flexneri, Salmonella group B, Staphylococcus aureus และ Group A Streptococci ได้ดีมาก ผลจากการทดลองในผู้ติดเชื้อ HIV ก็ยังสามารถทำให้คุณภาพชีวิตผู้ป่วยดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้การใช้

บทสรุป พลุควา สมุนไพรเสริมภูมิคุ้มกันชั้นยอด!!! สู้ความหวังสมุนไพรสร้างชาติ

พลุควา จัดเป็นพืชสมุนไพร ที่มีสรรพคุณทางการแพทย์ที่มีการใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในประเทศแถบเอเชีย พลุควาอาจไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนเมืองมากนัก เพราะเป็นพืชที่ขึ้นตามธรรมชาติ แต่สำหรับชาวบ้านในต่างจังหวัด โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสาน จะนิยมบริโภคเป็นผักสด ร่วมกับอาหารจำพวก ลาบ หลู้ นอกจากนี้กินเป็นผักแล้ว ความรู้พื้นบ้านมีการใช้พลุควาเป็นยามาช้านาน เช่น ทั้งต้นใช้แก้ฝี หรือ หนองในปอด รักษาปอดบวม ใช้มาลาเรีย รักษาภูมิแพ้ เบาหวาน ซึ่งคุณสมบัติทางการแพทย์ที่มักพบ เช่น การต้านการอักเสบ การกระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน ต้านมะเร็ง ต้านเชื้อไวรัสต่าง ๆ เช่น เชื้อไวรัส HIV ที่ก่อให้เกิดโรคเอดส์ เชื้อไวรัสตระกูลโคโรนา ที่ก่อให้เกิดโรคซาร์ (SARS-CoV2) และโรคโควิด-๑๙ เป็นต้น พลุควาเป็นสมุนไพรตัวหนึ่งที่มีการศึกษาวิจัย และมีการจดสิทธิบัตรมากตัวหนึ่ง ทั้งในแง่ของการเป็นยา และเครื่องสำอาง การเป็นยาที่สำคัญคือการเป็นยา **รักษามะเร็ง** ซึ่งในการรักษามะเร็งนี้ได้เคยมีชาวบ้านเล่าให้ฟังอยู่บ้าง มีทั้งการต้มกินน้ำและการกินสด ๆ จากข้อสังเกตว่าจำนวนประชากรในภาคเหนือเป็น **“โรคมะเร็ง”** ค่อนข้างน้อยเนื่องจากบริโภคพลุควาเป็นประจำ และหมอแผนโบราณเคยใช้พลุควา มารักษาผู้ป่วยริดสีดวงทวาร ทำให้หายเจ็บปวดโดยไม่ต้องทำการผ่าตัด

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยพลุควาในแง่ของการเป็นยารักษามะเร็งแล้ว พลุควายังเป็นความหวังในการรักษาไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ค.ศ. ๒๐๑๙ ที่กำลังกล่าวถึง คือ โรคโควิด-๑๙ (SARS-CoV2) โดยมีงานวิจัยการศึกษาภาพจำลองโครงสร้าง ๓ มิติ (Molecular docking) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่า พลุควา มีสารสำคัญ คือ Quercetin, Quercitrin, Rutin และ Cinanserin มีศักยภาพในการ

ป้องกันการติดเชื้อโควิด-๑๙ โดยยับยั้งเชื้อ SARS และ Covid-๑๙ ได้ โดยการจับกับ M protein ของเชื้อ และสารสกัดด้วยน้ำของผักพลุควาแสดงฤทธิ์ยับยั้ง 3C-like protease (3CLpro) and RNA dependent RNA polymerase ของ SARS Coronavirus (SARS-CoV) อย่างมีนัยสำคัญ จึงเป็นความหวังที่จะสามารถพัฒนาเป็นยาต้านไวรัสโควิด-๑๙ ต่อไป ปัจจุบันนี้ประเทศจีนมีการใช้พลุควาเป็นส่วนผสมในตำรับยารักษาโรคที่เกิดจากไวรัสและมีการจดสิทธิบัตรไว้หลายรายการ อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกของสารสกัดพลุควาเดี่ยว ๆ และความเป็นพิษแบบระยะยาวในคน รวมถึงขนาดและปริมาณที่เหมาะสมในคน ดังนั้นการรับประทานพลุควาเป็นอาหารมีแนวโน้มทำให้ร่างกายแข็งแรงเพราะเป็นสมุนไพรเสริมภูมิคุ้มกันชั้นยอด ส่วนการใช้ในรูปแบบสารสกัดพลุควายังต้องการข้อมูลเพิ่มเติม จึงเป็นโอกาสที่รัฐบาลจะสนับสนุนพัฒนาต่อยอดงานวิจัยสนับสนุนการใช้พลุควาเป็นยาสมุนไพรที่ยั่งยืนข้อมูลตลาดสมุนไพรโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีมูลค่าการบริโภคสมุนไพร ๕๔,๙๕๗ ล้านดอลลาร์ และจากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ คาดว่ามีการส่งออกผลิตภัณฑ์พลุควากว่า ๑๐๐ ล้านบาท ไปตลาดกลุ่มสหภาพยุโรปหรืออียูและสิงคโปร์ โดยลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งระยะลุกลาม หากใช้รักษาควบคู่กับการฉายรังสี ซึ่งเป็นวิธีแพทย์แผนปัจจุบัน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษา

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ได้มากยิ่งขึ้น จากประสิทธิภาพของพลูควาที่ผู้
ป่วยทั้งในและต่างประเทศยอมรับและเป็นที่ยอมรับ
มากขึ้น ทำให้คณะแพทย์และเภสัชกรจากมหาวิทยาลัย
ต่าง ๆ สนใจศึกษาวิจัยสมุนไพรพลูควาเพิ่มเติม
มากกว่า ๑๐ โครงการวิจัย จึงเป็นความหวังและ
ต่ออายุให้กับผู้ป่วยมะเร็งในอนาคต หากงานวิจัย
ประสบผลสำเร็จ “พลูควา” จะกลายเป็นพืชสมุนไพร
สร้างชาติ ที่มีมูลค่ามหาศาลและมีแนวโน้มเติบโต
อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน
ให้มีการพัฒนาการผลิตสมุนไพรพลูควา ที่มีคุณภาพ
ในเชิงพาณิชย์เนื่องจากเป็นสมุนไพรที่ตลาดโลก
มีความต้องการสูงโดยเฉพาะการนำไปใช้ประโยชน์
ในวงการแพทย์และอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ผลิตภัณฑ์ พลูควา เลือกยี่ห้อไหนดี?? ๔ ข้อ หลัก

ปัจจุบันมีการนำมาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม
มากมาย หลายยี่ห้อ จากประโยชน์ของใบพลูควา
มีมากมาย ด้วยกลิ่นและรสชาติของใบสดที่มี
กลิ่นฉุน ชื่น เผ็ดร้อน ทำให้หลายท่านมีความลำบาก
ที่จะรับประทานสด จึงได้มีผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
ที่นำใบพลูความาสกัดในรูปแบบของน้ำสมุนไพร
และในแบบแคปซูล เพื่อความสะดวกในการรับ
ประทาน และเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่มีประโยชน์ของ
ผักพลูความากที่สุด ขออนุญาตแนะนำก่อนตัดสินใจ
เลือกซื้อ ดังนี้

๑. ทะเบียนยา ควรตรวจสอบข้อมูลเลข
ทะเบียนยา อย. ว่ามีอยู่จริงและตรงกับชื่อผลิตภัณฑ์
ที่ระบุไว้หรือไม่

๒. บริษัทที่มีมาตรฐานการผลิต เลือกบริษัท
ผลิตที่มี GMP เป็นเบื้องต้น ถ้าให้ตีมากขึ้นไปอีก
มาตรฐานการผลิตที่ต่างชาติยอมรับ คือ TGA
(ออสเตรเลีย), BfArM (เยอรมัน) และ NSF (GMP
ระดับมาตรฐานยาของสหรัฐอเมริกา) ส่วนระดับ
มาตรฐานด้านความปลอดภัย HACCP ถ้ามีก็จะดีมาก
สังเกตให้มากขึ้นไปอีกดูประวัติของบริษัทที่ผลิต
ชื่อเสียงในตลาด ความรับผิดชอบของบริษัท ตลอดจน
เรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคถึงผลิตภัณฑ์

๓. ยี่ห้อหรือแบรนด์ เลือกยี่ห้อหรือแบรนด์
ที่ได้รับรางวัลเกียรติบัตร มีงานวิจัยจากหน่วยงาน
สถาบัน ที่มีความน่าเชื่อถือและคนส่วนใหญ่รู้จัก
รับรองในคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ แบรนด์
หรือยี่ห้อไหนจะมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

๔. ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ดูส่วน
ประกอบของผลิตภัณฑ์ ว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
และพิจารณาว่ามีประวัติเคยแพ้ส่วนประกอบชนิด
ไหนหรือไม่ เพื่อความปลอดภัยในการบริโภค รวมทั้ง
ตรวจสอบวันหมดอายุของผลิตภัณฑ์

ข้อสำคัญ

ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ที่นำเอาสมุนไพรมาใช้เป็น
ส่วนประกอบหลักหรือทั้งหมดจะมีคุณภาพประโยชน์
มากกว่าโทษในเรื่องของการนำพืชเข้าไปผสม

ในร่างกาย เช่น ตับ แต่สมุนไพรแต่ละชนิดก็อาจจะ มีโทษไม่ได้แตกต่างจากยาแผนปัจจุบัน สำหรับผู้ที่แพ้ หรือผู้ที่เป็โรคประจำตัวบางอย่าง รวมไปถึงการ รับประทานผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เกินปริมาณที่กำหนดไว้ เพราะฉะนั้น การตัดสินใจโดยใช้วิจารณญาณ และ การคำนึงถึงคุณประโยชน์และโทษในการเลือกซื้อ และรับประทานผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ คำว่าโทษในที่นี้ หมายถึง ความเป็นไปได้ที่ผู้ที่มี โรคประจำตัวบางอย่างหรือผู้ที่แพ้สมุนไพรบางชนิด ไม่สามารถรับประทานสมุนไพรบางตัวได้ เพราะ อาจจะไปกระตุ้นแรงให้เกิดปฏิกิริยากับโรคได้ชัดเจน และรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ไม่ได้หมายความว่า

สมุนไพรสามารถทำให้เกิดโรคร้ายได้ในความคิดของ ผู้เขียน ปัจจุบันมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จากพื้ชควากันอย่างแพร่หลาย ทั้งแบบแคปซูล และน้ำหมัก ซึ่งการรับประทานในรูปแบบน้ำหมัก น่าจะมีประโยชน์มากกว่าเพราะพบว่าการหมักจะมี จุลินทรีย์แลคโตบาซิลลัสสายพันธุ์หนึ่งที่สามารถ กระตุ้นภูมิคุ้มกันในร่างกาย ของมนุษย์ให้ทำงาน ได้ดีขึ้น ทั้งยังสามารถไปยับยั้งการเจริญเติบโตและ ต้านทานเนื้องอก (Anti-tumor) ได้

สรรพคุณ พลูควา
อินทามหัทศรรยช่วยอง

- แก้อาการ น้ำเหลืองเสีย
- ต้านเชื้อแบคทีเรีย เชื้ออีวีรัส
- กระตุ้น การแบ่งตัวของเซลล์เม็ดเลือดขาว
- ต้านอนุมูลอิสระ และเซลล์ผิดปกติ
- ใช้ควบคู่กับการรักษาด้วยเคมีบำบัดหรือการฉายรังสี

พลูควาสกัดพิเศษ สารสกัดเข้มข้นระดับพรีเมียม (Phloretin Natural Extract, PHE) ๑๖.๖๒ ๒๕๐๐

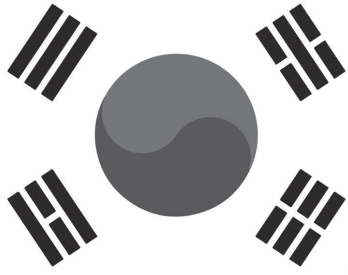
4 ผลงานวิจัย "พลูควา"

- ต้านไวรัส
- ต้านการอักเสบ
- ต้านแบคทีเรีย
- ต้านเบาหวาน
- ต้านการเจริญของเซลล์มะเร็งหลายชนิด
- กระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน

เอกสารและภาพอ้างอิงบทความนี้

1. <https://welovegiff.com/เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับพลูควากับภูมิคุ้มกัน>
2. <https://www.disthai.com>พลูควา>
3. <https://www.kloshop.com/พลูความหัทศรรยสมุนไพร ต้านมะเร็ง เคนโรคมะเร็ง>
4. <https://www.thailand plus.tv/สมุนไพรน่ารู้เกี่ยวกับพลูควาผักเป็นยา รักษาโรคมะเร็ง>
5. <https://sites.google.com>phlukhaw>
6. <https://www.phargarden.com>พลูควา>
7. <https://www.pobpad.com>พลูควา>
8. <https://www.khampo.com>สรรพคุณและประโยชน์ทางยาของพลูควาทอง>
9. <https://amprohealth.com>herb>plu-kaow>
10. <https://www.thaidokudamin.com>พลูควาจากล้านนา..โกอินเตอร์ฯ>
11. <https://medthai.com>พลูควาสรรพคุณและประโยชน์ของพลูควา ๖๕ ข้อ>
12. <https://th.wikipedia.org>ควาทอง>
13. <https://puechkaset.com/พลูควา>
14. พัชรีย์ พูลศิริศิลป์ ๒๕๕๙.ฤทธิ์ลดระดับน้ำตาลในเลือด ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ความเป็นพิษและองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดพลูควา
15. สมุนไพรน่ารู้ ๑ ผักควาทอง สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๕๘ ISBN:๙๗๔-๗๕๔๙-๖๕-๑
16. <https://welovegiff.com/เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับพลูควากับภูมิคุ้มกัน>
17. <https://mkho.moph.go.th>บทความของสมุนไพรและยาแผนไทยในสถานการณ์โรคโควิด-๑๙ ระบาด>

ประสบการณ์ นร. ไทยในต่างแดน สาธารณรัฐเกาหลี ตอนที่ ๔

ร.ท. ธนบูรณ์ เชื้ออมสันเทียะ

ฉบับที่แล้วผมได้เล่าประสบการณ์การทะเลาะวิวาทของซอร์คซัน (ภูเขาที่สูงเป็นอันดับ ๓ ในเกาหลีใต้) การเรียนการสอนในภาคเรียนฤดูหนาว และการเริ่มต้นบทบาทใหม่กับการเป็นรุ่นพี่ชั้นปีที่ ๒ ในฉบับนี้ ผมจะมาเล่าเพิ่มเติมเรื่องการฝึกวิชาทหารในภาคการศึกษา ประสบการณ์การไปร่วมแนะแนวการศึกษาให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมปลายของเกาหลีใต้แบบง ๆ การเข้าร่วมชมรมเทควันโดที่แสนโหดจนขึ้นชื่อ เทศกาลดอกซากุระฤดูใบไม้ผลิ และประสบการณ์การรวมตัวเดินเขาของนักเรียนนายร้อยไทยในเกาหลีใต้ ขอเชิญผู้อ่านทุกท่านร่วมเข้าสู่ประสบการณ์ที่สนุกสนาน โหด มั่น ก็นต่อครับ

การฝึกวิชาทหารในภาคการศึกษา

ตารางการปฏิบัติประจำปีนี้ นอกจากจะมีการเพิ่มการแข่งขันมาแล้ว ยังเพิ่มให้มีการฝึกวิชาทหารเดือนละ ๑ ครั้ง จากปกติที่ในภาคการศึกษาจะไม่มีฝึกเลย เหตุผลก็เพื่อไม่ให้นักเรียนนายร้อยหลงลืมวิชาการฝึกทหารต่าง ๆ เพราะเมื่อเข้าสู่ช่วงแรกของการฝึกภาคสนาม เหล่านักเรียนนายร้อยมักจะหลงลืมและไม่ค่อยคุ้นชินกับการฝึกวิชาทหารสักเท่าใดนัก การฝึกของแต่ละชั้นปีก็จะแตกต่างกันทั้งตารางการฝึกและเนื้อหา ตารางการฝึกที่ส่วนวิชาทหารกำหนดไว้สำหรับนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๒ เท่าที่ผมจำได้คร่าว ๆ ก็จะมีการฝึกเดินทางไกล แผนที่เข็มทิศ การยิงปืนด้วยอาวุธประจำกาย (ปืน K-2)^๑ และการออกกำลังกายทางทหาร

^๑ ปืน K-2 เป็นปืนไรเฟิลจู่โจมที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยประเทศเกาหลีใต้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ โดย South Korean Company Daewoo Precision Industries Ltd. (ส่วนแยกย่อยของบริษัทแม่ Daewoo) เพื่อทดแทนปืนเล็กยาวจู่โจม M-16 ซึ่งกองทัพเกาหลีใต้ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยซื้อสิทธิบัตรการผลิตมาจาก Colt

ประสบการณ์ที่พร้อมแนะแนวการศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมปลายเกาหลีใต้

ช่วงต้นของภาคการศึกษาที่ ๑ นั้น ปกติจะให้นักเรียนนายร้อยตั้งแต่ชั้นปีที่ ๒ ขึ้นไปได้ไปแนะแนวการศึกษาให้กับโรงเรียนชั้นมัธยมปลายที่แต่ละคนจบการศึกษามา หรือโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านของตนเอง โดยจะให้เวลาสำหรับการแนะแนวประมาณ ๒ - ๓ วันต่อ ๑ ครั้ง เหล่านี้นักเรียนนายร้อยก็มักจะพูดเล่นๆ ว่าเหมือนเป็นการได้พักผ่อนไปในตัว เพราะว่าบางครั้งโรงเรียนที่ติดต่อก็อาจจะไม่สะดวกให้เข้าไปแนะแนว ก็จะกลายเป็นเวลาว่างไปเลย สามารถพักผ่อนได้ตามอัธยาศัย แล้วรอกลับเข้าโรงเรียนอีกครั้งเมื่อจบภารกิจพร้อมกัน ก่อนหน้านี้นักเรียนนายร้อยต่างชาติไม่ต้องไปแนะแนวเพราะไม่ได้จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจากที่นี่ แต่ปีนี้ทางโรงเรียนสั่งให้นักเรียนนายร้อยต่างชาติไปแนะแนวการศึกษาด้วย โดยให้ไปสถานที่เดียวกับบัดดี้ของตัวเอง ผมจึงได้โอกาสอันดี ติดตามบัดดี้ไปแนะแนวการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนชั้นมัธยมปลาย บริเวณเมืองอิซอน (บ้านของบัดดี้) ตอนเข้าไปแนะแนวที่โรงเรียนแรกก็รู้สึกกังวลใจ คิดว่าไม่รู้จะพูดอะไรดี แต่บัดดี้ของผมก็บอกว่าไม่ต้องกังวลมาก เพราะตัวเขากับเพื่อนอีกคนหนึ่งจะจัดการเอง ส่วนผมก็ให้คอยดูว่าเพื่อนมีอะไรที่ช่วยได้ ส่วนใหญ่นักเรียนที่มาฟังการแนะแนวก็จะสะดุดตามาที่ผมและทำหน้าที่ เพราะว่าทั้งชื่อและรูปร่างหน้าตาของผมไม่ใช่คนเกาหลีได้จนบัดดี้ต้องแนะนำว่าผมเป็นใครมาจากไหน ทำให้นักเรียนมัธยมสงสัยและตั้งคำถามมากมาย ทั้งที่เกี่ยวกับตัวผมและประเทศไทย จึงทำให้ผมรู้สึกสนุกสนานไปด้วย นับว่าเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ที่ครั้งหนึ่งเคยมีนักเรียนนายร้อยไทยมาแนะแนวการศึกษาต่อใน Korea Military Academy (KMA) ให้แก่นักเรียนมัธยมปลายเกาหลีใต้ฟัง

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ชมรมเทควันโดที่แสนซับซ้อน

“ชมรมเทควันโด” เป็นชมรมที่ขึ้นชื่อว่าโหดเป็นอันดับต้น ๆ ในบรรดาชมรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะว่ามีอาจารย์ประจำชมรมชาโหดเป็นสัญลักษณ์ ทำให้เหล่านักเรียนนายร้อยไม่ค่อยอยากเข้าร่วมสักเท่าใดนัก แต่ผมก็ยึดถือสุภาษิตที่ว่า “ถ้าไม่เข้าถ้าเสีย จะได้ลูกเสียได้อย่างไร” อีกทั้งกีฬาเทควันโดก็เป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติเกาหลีอันมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน จนอาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของเทควันโดก็คือประวัติศาสตร์ของชนชาติเกาหลีนั่นเอง ผมจึงทำใจสู้ ลองวัดกันไปเลย เพราะอยากรู้ว่าชมรมนี้จะโหดสักแค่ไหน และอีกเหตุผลหนึ่งที่ผมเลือกชมรมเทควันโดก็เพราะว่าก่อนเรียนจบชั้นปีที่ ๒ จะต้องสอบให้ผ่านสายดำ ๑^๒ ถ้าไม่ผ่านจะโดนกักบริเวณตอนขึ้นชั้นปีที่ ๓ ผมจึงเลือกชมรมนี้ เพื่อว่าจะได้คะแนนที่มองไม่เห็นจากอาจารย์ เวลาไปทำการสอบเปลี่ยนสายเป็นสายดำ สำหรับเวลาในการเข้าชมรมนั้น ถูกกำหนดไว้ว่าเป็นช่วงบ่ายวันพุธของทุกสัปดาห์ ดังนั้น ในวันพุธจะมีตารางการเรียนการสอนภาควิชาการแค่ครึ่งวันเช้าเท่านั้น

“สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” เป็นสุภาษิต หมายถึง การบอกเล่าต่อ ๆ กันมาก็ไม่เท่ากับเราได้เห็นหรือสัมผัสด้วยตนเอง และอย่าเพิ่งไปเชื่อในสิ่งที่คนบอกต่อกันมา เพราะจะจริงหรือไม่นั้น ต้องไปสัมผัสหรือไปเห็นด้วยตนเอง และเมื่อผมได้เข้ามาสัมผัสชมรมเทควันโดเพียงวันแรกเท่านั้น ก็ได้รู้ว่าการรำลือเหล่านั้นล้วนเป็นจริงทุกประการ เวลาในการเข้าชมรมครั้งละ ๓ ชั่วโมง ช่วงประมาณ ๓๐ นาทีถึง ๑ ชั่วโมงแรกเป็นการวอร์มร่างกายซึ่งไม่ค่อยคล้ายกับการวอร์มร่างกายที่ผมคุ้นเคยสักเท่าไร เช่น

การฝึกความยืดหยุ่นของร่างกาย การกระโดด ม้วนหน้า-ม้วนหลัง เป็นต้น จึงทำให้ทั้งเหนื่อยและรู้สึกเซ็งๆ ส่วนช่วงเวลาที่เหลือเป็นการฝึกวิชาเทควันโด ช่วงแรก ก็ได้แต่คิดแล้วก็สงสัยว่าตัวเองเข้ามาชมรมนี้ทำไม เพราะทั้งเหนื่อยทั้งเจ็บกว่าชมรมอื่น แต่พอใกล้จะจบชั้นปีที่ ๒ ผมก็คิดว่า ผมคิดถูกแล้วที่เข้ามาอยู่ชมรมเทควันโด แห่ง Korea Military Academy อันแสน

^๒ สำนักคูคกีวอน แบ่งการเรียนเทควันโดออกเป็นตามลำดับขั้นของความสามารถ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับพื้นฐาน จนถึงขั้นฝึกทักษะครบถ้วน (สายดำ) และกำหนดให้มีสายดำทั้งสิ้น ๑๐ ระดับ

เลื่องลือ เพราะปีนี้มีนักเรียนนายร้อยจาก
 ชมรมเทควันโด โรงเรียนทหารเวสต์พอยต์
 มาศึกษา/ทัศนศึกษาที่ประเทศเกาหลีใต้ และ
 มีโปรแกรมมาแลกเปลี่ยนวิชาเทควันโดที่
 Korea Military Academy ผมจึงได้มีโอกาสได้
 พูดคุยแลกเปลี่ยน และยังได้ลองวิชาเทควันโด
 ที่ได้รำเรียนมา โดยมีการจัดการแข่งขัน เคียววูกิ
 (การต่อสู้เชิงแข่งขัน) เป็นทีม ระหว่าง
 ชมรมเทควันโดของ KMA กับชมรมเทควันโด

ของโรงเรียนทหารเวสต์พอยต์ หลังจบการแข่งขันก็มีการทานเลี้ยงขนมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ชมรมฯ จากนั้น
 นักเรียนนายร้อยจากเวสต์พอยต์ก็ได้เดินทางไปที่ Taekwondowon^๓ อยู่ในเมืองมูจู จังหวัดช็อลลาใต้
 (Jeollanamdo) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่สมาคมเทควันโดเกาหลีใต้จัดขึ้นเป็นระยะเวลา ๒ วัน
 ๑ คืน ในขณะเดียวกัน ก็ได้มีคำสั่งให้นักเรียนนายร้อยต่างชาติจากทุกโรงเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรม
 ในโครงการนี้ ผมจึงโชคดีได้เข้าร่วมโครงการนี้ด้วย สำหรับกิจกรรมหลัก ๆ ก็จะเป็นการสอนวิชาเทควันโด
 ให้แก่นักเรียนนายร้อยจากเวสต์พอยต์เพิ่มเติม โดยที่นักเรียนนายร้อยต่างชาติไปทำกิจกรรมแยก

กับนักเรียนนายร้อยจากเวสต์พอยต์ พอถึงตอนเย็น
 ก็จัดงานเลี้ยงต้อนรับ มีการแสดงเทควันโดแดนซ์
 การแสดงท่ารำรำเทควันโดประยุกต์ และยังมี
 การโชว์ทักษะศิลปะการต่อสู้ เช่น การเตะไม้
 จนหักกลางอากาศ การหมุนตัวเตะไม้รัวหลายครั้ง
 รวมถึงการตีลังกาเตะไม้กลางอากาศ สร้างความ
 ตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้ชมอย่างมาก ถึงแม้ว่าผมจะ
 เคยเห็นผ่านวิดีโอมาบ้าง แต่พอได้มาเห็นด้วยตา
 แล้ว ก็รู้สึกตื่นตาตื่นใจกว่าในวิดีโอมากทีเดียว
 ก่อนแยกย้ายกัน บังเอิญผมได้มีโอกาสไปพูดคุย
 กับนายทหารจากกองทัพบกสหรัฐฯ ที่ควบคุม

นักเรียนนายร้อยโรงเรียนทหารเวสต์พอยต์ โดยบรรพบุรุษฝั่งหนึ่งของเขาเป็นคนไทย เราจึงคุยกันอย่าง
 สนุกถูกคอ ถึงแม้จะรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง เมื่อยมือบ้าง หลังจากนั้นก็ได้ขอถ่ายรูปกันไว้เป็นที่ระลึก

^๓ Taekwondowon เป็นพื้นที่ฝึกอบรมสำหรับผู้ฝึกเทควันโดที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่มีพื้นที่กว้างขวางเหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนเชิง
 โต้ตอบ การศึกษา และวัฒนธรรม และศูนย์กลางสำคัญในการส่งเทควันโดไปทั่วโลก

ช่วงกลางภาคเรียนที่ ๒ ผมก็สอบผ่านสายดำ ๑ และมีโอกาสได้ออกไปแข่งขันชิงแชมป์ เทควันโดในระดับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ก่อนออกไปแข่งขันก็มีการเก็บตัวนักกีฬาเป็นระยะเวลา ประมาณ ๒ สัปดาห์ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่เหนื่อยที่สุดและสนุกที่สุดในระหว่างที่อยู่ในชมรม แต่ผมก็ ไม่ได้คาดหวังในผลงานส่วนตัวสักเท่าใด เพราะ เพิ่งฝึกหัดเทควันโดได้ไม่นานหากเทียบกับ คนเกาหลีที่ส่วนใหญ่จะเริ่มหัดตั้งแต่วัยเด็ก ผมก็แค่อยากลองลิ้มรสชาติการเป็นนักกีฬา ที่ออกรายการแข่งขันดูบ้าง และเมื่อไม่คาดหวัง เราก็จะไม่ผิดหวัง การออกไปแข่งขันครั้งนี้ จึงนับเป็นอีกหนึ่งประสบการณ์ที่ผมมีโอกาส ลิ้มได้

ดื่มด่ำกับเทศกาลดอกซากุระฤดูใบไม้ผลิ

เทศกาลดอกซากุระฤดูใบไม้ผลิ จัดขึ้นทุกฤดูใบไม้ผลิเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ตามฤดูซากุระบาน ในเดือนเมษายนของทุกปี นักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับเทศกาลในขณะที่เดินไปตามเส้นทาง

ดอกไม้ที่มีความยาวประมาณ ๑.๗ กิโลเมตร รวมถึงการแสดง นิทรรศการและกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การ ประกวดร้องเพลง การแสดงศิลปะบนถนน เนื่องจากปีที่แล้ว ผมไม่ได้มาเที่ยวชมเทศกาลเพราะว่าต้องอยู่ที่โรงเรียน ปีนี้ผม จึงตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะต้องไปเที่ยวชมเทศกาลดอกซากุระ ฤดูใบไม้ผลิในปีนี้ได้ ประจวบเหมาะกับการเป็นวันที่ได้ปล่อยพัก บ้านเสาร์-อาทิตย์ ผมจึงได้ชวนรุ่นพี่รุ่นน้องไปเที่ยวชม และถ่ายรูปเล่น เดินทางโดยนั่งรถโดยสารประจำทางเพราะ ประหยัดและรวดเร็วที่สุด เมื่อไปถึงสถานที่จัดเทศกาล ปรากฏว่า ได้พบกับบรรดานักท่องเที่ยวที่มาชมดอกซากุระมากมาย

อาจจะเป็นเพราะว่าช่วงเวลาที่ผมไปถึงเป็นช่วงสาย จึงมี นักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ถ่ายรูปได้ไม่ค่อยถูกใจเท่าไร ผมก็เลยเดินดูบรรยากาศรอบ ๆ กำหนดจุด ที่ถ่ายรูปแล้วน่าจะสวยถูกใจเอาไว้ แล้วก็รีบกลับบ้านไปก่อน โดยที่ในใจผมตอนนั้นคิดว่า วันพรุ่งนี้ จะมาที่นี่อีกครั้งตอนเช้าตรู่

เช้าตรู่วันถัดมา (เวลาประมาณ ๐๖.๓๐ น.) ผมก็ได้ชวนรุ่นน้องคนหนึ่งมาแก้มือกันอีกครั้ง โดยการเดินทางครั้งนี้เป็นการวิ่งออกกำลังกายมา ระยะทางจากบ้านพักมาสถานที่จัดเทศกาลประมาณ ๖-๗ กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางวิ่งที่ไม่ไกลมาก และจะได้แนะนำสถานที่ที่รอบข้างในขณะที่วิ่งมาด้วย

เราจึงได้เลือกการวิ่งมาแทนการนั่งรถโดยสารประจำทาง และก็เป็นไปตามที่คาดไว้ คือแทบไม่มีนักท่องเที่ยวเลย เพราะเป็นเวลาที่เข้าตรู่มาก ทำให้การเที่ยวชมบรรยากาศเทศกาลในครั้งนี้ เป็นไปตามใจที่ต้องการ ถึงแม้ว่าในเวลานั้นจะไม่มีกิจกรรมแสดงนิทรรศการต่าง ๆ แต่ก็สามารถถ่ายรูปสวยๆ ได้หลายภาพ หลังการเที่ยวชมจนพอใจแล้ว

เราก็นั่งรถโดยสารประจำทางกลับไปพักผ่อนที่บ้านพัก หลังจากได้เที่ยวชมเทศกาลดอกซากุระในปีที่แล้ว ผมก็ตั้งใจว่าจะมาเที่ยวอีกในปีถัดไปจนกว่าจะจบการศึกษา

การรวมตัวเดินเขาของนักเรียนนายร้อยไทย

เวลาเล่าเรื่องนี้ทีไร ผมก็มักจะสงสารรุ่นน้องคนหนึ่งขึ้นมาทันที เป็นเพราะว่าการเดินขึ้นภูเขาในครั้งนี้ เป็นวันที่รุ่นน้องคนนั้นได้ออกมาพักบ้านเป็นครั้งแรกหลังจากที่ต้องอยู่ที่โรงเรียนตามกฎ

มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่มาคิดดูอีกที รุ่นน้องคนนี้ก็โชคดีกว่าผม ซึ่งไม่ได้ออกมาเห็นโลกภายนอกเลยตลอดระยะเวลา ๑ ภาคการศึกษา (ประมาณ ๘ เดือน) เหตุผลที่รุ่นน้องได้ออกมาพักบ้านเป็นเพราะช่วงนั้นมีงานเทศกาลวันสถาปนา Korea Military Academy และหลังจากจบงาน ผู้บังคับการกรมนักเรียนได้ให้รางวัลพิเศษโดยการปล่อยให้นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๑ ออกมาพักข้างนอก ซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่ค่อยปล่อยพักพิเศษแบบนี้เลย แต่เหล่ารุ่นพี่ โดยเฉพาะชั้นปีที่ ๔ ผู้ซึ่งมีอำนาจในการต่อรองมากที่สุด มักจะเข้าไปขออนุญาตจากผู้บังคับการกรมนักเรียนให้ปล่อยพักบ้านเป็นกรณีพิเศษ

เพราะจวบเหมาะกับผู้บังคับการกรมนักเรียนสมัยนั้นเป็นคนที่จิตใจดี เห็นอกเห็นใจนักเรียนจึงอนุญาตให้ปล่อยพักเป็นกรณีพิเศษแก่นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๑

จุดเริ่มต้นของกิจกรรมนี้มีอยู่ว่า หลังจากที่ผมและรุ่นพี่นักเรียนนายร้อยไทยอีก ๒ คนกำลังนั่งคุยกันอยู่ที่บ้านพัก รุ่นพี่ชั้นปีที่ ๔ ก็ได้เอ่ยชวนกันไปเดินเขาพุทังซาน^๔ ซึ่งอยู่ในกรุงโซลและเป็นภูเขาที่นักเดินเขาชอบไปกัน ระหว่างที่เราคุยกันเรื่อยเรื่อยแล้วนั้น รุ่นน้องชั้นปีที่ ๑ คนนั้นยังกลับไม่ถึงที่พัก เพราะถึงแม้ว่าจะได้รับการปล่อยพิเศษ แต่ผู้บังคับการกรมนักเรียนก็ให้ปล่อยช้ากว่ารุ่นพี่ชั้นปีอื่น พวกเราจึงรอรุ่นน้องคนนั้นกลับมาก่อน พอรุ่นน้องมาถึงที่พัก จึงแจ้งข่าวดีว่า อีกสักพักพวกเราจะไปเดินเขาพุทังซานกัน ให้เตรียมตัวให้เรียบร้อย รุ่นน้องมีที่ทำสับสนอยู่สักพักก็ไปเปลี่ยนชุดเตรียมตัว

^๔ เขาพุทังซาน เป็นภูเขาที่ครอบคลุมกรุงโซล เมืองโยียงจู และเมืองฮย็องจู ในจังหวัดคย็องกีโด มียอดเขาสำคัญสามยอด ได้แก่ แพกุนแด อินซุง และมังกย็องบง โดย ยอดเขาแพกุนแด เป็นยอดเขาที่สูงที่สุด (๘๓๗ เมตร)

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ไปเดินเขาด้วยกัน การเดินทางไปยังจุดเริ่มต้นในการเดินเขาด้วยกันชานมีหลายเส้นทางด้วยกัน ขึ้นอยู่กับว่าเราจะเลือกไปขึ้นยอดเขาไหน และสามารถนั่งรถไฟหรือรถโดยสารประจำทางไปได้ได้อย่างสะดวกสบาย พวกเราเลือกยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแพกุนแด (ความสูง ๘๓๖ เมตร) เพราะเป็นยอดเขาที่สวยงาม สามารถมองวิวได้ไกลและเป็นที่ยอดนิยมของบรรดานักเดินเขามากที่สุด

ในช่วงแรก เราก็ยังรู้สึกสบาย ๆ ชิล ๆ อาจจะด้วยสภาพร่างกายของพวกเราที่แข็งแรงอยู่แล้ว ประกอบกับอากาศไม่ร้อนมาก จึงทำให้ไม่รู้สึกเหนื่อยหรือลำบากมากนัก แต่พอเดินมาถึงในระยะที่มองเห็นยอดเขาอยู่ใกล้ ๆ กลับรู้สึกใจสั่น เพราะว่าทางบริเวณนั้นมีลักษณะเป็นภูเขาหัวโล้น เส้นทางชันและลื่นง่าย ทำให้ต้องเดินอย่างระมัดระวังเป็นพิเศษ แต่นั่นก็ไม่อาจจะทำอะไรเหล่านักเรียนนายร้อยไทยได้ พวกเราสามารถเดินขึ้นไปถึงยอดเขาได้อย่างปลอดภัยทุกคน ถึงแม้ว่าจะมีหवादเสียวบ้างในบางช่วง และเนื่องจากเราเดินทางมาถึงยอดเขาในช่วงเวลาเที่ยงพอดี จึงมีเหล่านักเดินเขามากมาย

กำลังนั่งรับประทานอาหารกลางวันและดื่มด่ำกับบรรยากาศอันแสนสวยงาม พวกเราก็ไม่น้อยหน้าเพราะพกอาหารกลางวันอย่างง่าย ๆ ที่ซื้อจากร้านค้าสะดวกซื้อมาเหมือนกัน แต่พวกเราก็ไม่ได้ใช้เวลาดื่มด่ำกับบรรยากาศนานนัก ได้เพียงแค่ถ่ายรูปกันนิดหน่อยพอให้ได้ว่ามาถึงยอดเขาแพกุนแดแล้ว เพราะพวกเราก็ต้องการรีบกลับไปพักผ่อน

เหมือนกัน ทั้งนี้ ผมขอถือโอกาสนี้แนะนำเพิ่มเติมสำหรับท่านที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศเกาหลีใต้แล้วไม่รู้ว่าจะทำกิจกรรมอะไรดี หรืออยากลองเดินเขาในกรุงโซลแบบไม่ยากมากนัก เขาด้วยกันชานก็นับว่าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ

เมื่อผู้อ่านได้อ่านมาถึงตอนนี้ ก็เป็นช่วงที่ผมอยู่ปลายภาคเรียนที่ ๑ ของชั้นปีที่ ๒ แล้วนะครับ ในฉบับหน้า ผมจะเล่าถึงการฝึกภาคสนามฤดูร้อนของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๒ (การฝึกภาคหมู่ ตอนหมวด และหลักสูตรส่งทางอากาศ) การปิดเทอมภาคฤดูร้อน (เที่ยวเมืองปูซาน เกาเซจู และทัศนศึกษาประเทศจีน) การฝึกภาคฤดูหนาวอันแสนหนาวเหน็บ บทบาทใหม่กับการเป็นรุ่นพี่ชั้นปีที่ ๓ และการฝึกภาคสนามฤดูร้อนของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๓ แล้วพบกันใหม่ในฉบับหน้านะครับ สวัสดีครับ

(โปรดติดตามตอนต่อไป)

ชีวประวัติของพระอรรคชายาเธอ พระราชชายา เจ้าดารารัศมี

(ตอนที่ ๑)

พ.อ.หญิง ศศ.ดร.กฤตยาภรณ์ เจริญผล

กล่าวนำ

พล.อ.หญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยและทรงเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของชนิดพันธุ์พืช ที่ผ่านมามาทรงดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยมีสำนักงานอยู่ในบริเวณพระตำหนักสวนจิตรลดาโรฐาน จัดสร้างเป็น “ธนาคารพืชพรรณ” ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ นอกจากนี้ยังมีพระราชดำริให้จัดทำโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กระจายไปในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกรักต้นไม้และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

การเสด็จพระราชดำเนินมาทรงสอนและทรงงานเป็นประจำ สัปดาห์ละ ๒ วัน ตลอดระยะเวลาที่ทรงรับราชการ ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในพระราชฐานะ “บุคลากรหม่อมอาจารย์” “ผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์” และ “ผู้บัญชาการพิเศษโรงเรียนนายร้อย” เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี ทรงผูกพันกับพื้นที่ และทรงเห็นศักยภาพของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่จะเป็นที่ศึกษาเรียนรู้พันธุ์ไม้ เป็นธนาคารพืชพรรณที่มีชีวิต และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพันธุ์ไม้นานาชนิดที่ทรงเสาะหาและสะสมปลูกไว้ที่พระตำหนักบ้านสวนปทุม มาปลูกไว้ในพื้นที่บริเวณข้างสนามกีฬากลางโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประมาณ ๗๒ ไร่

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ปัจจุบันสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์มีต้นไม้มากกว่า ๕,๐๐๐ ชนิดพันธุ์ โดยจัดพื้นที่ปลูกแบ่งตามวงศ์ต่าง ๆ จำนวน ๙๔ วงศ์

ประวัติความเป็นมา

สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์มีประวัติความเป็นมาดังนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พล.ท. กมล แสนอิสระ อดีต ผบ.ร.ร.จปร. มีดำริจัดตั้ง สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. สำหรับปลูกต้นไม้เป็นสถานที่ให้การศึกษา และพักผ่อนหย่อนใจแก่นักเรียนนายร้อยและกำลังพลภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เดิม มีพื้นที่โดยประมาณ ๔๕ ไร่ เมื่อโครงการดำเนินมาได้ห้วงระยะเวลาหนึ่ง จึงได้เชิญอาจารย์ทัศนารถ กระจ่างวุฒิ ช่างสวนส่วนพระองค์ฯ มาให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาโครงการ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้พันธุ์ไม้ในพระตำหนักสวนปทุมได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระนามในขณะนั้น) ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งกับ พล.ท. ดนัย มีชูเวช อดีต ผบ.ร.ร.จปร. ณ ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ในวันที่ ๑๓ มี.ค. ๕๕ ว่า “โครงการสวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. จะมีต้นไม้เหมือนกับที่พระตำหนักบ้านสวนปทุมไว้อีกแห่งหนึ่ง เนื่องจาก รร.จปร. น้ำไม่ท่วม” ดังนั้น รร.จปร. จึงใช้พื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. เป็นแหล่งสำรองพันธุ์ไม้ตามพระราชกระแสรับสั่งฯ โดยมี อ.ทัศนารถฯ เป็นที่ปรึกษาโครงการ และมอบหมายให้ พัน.ร.ร.จปร. รับผิดชอบดูแลโครงการตามคำแนะนำของอาจารย์ทัศนารถฯ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตจัดทำเป็นสวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. เฉลิมพระเกียรติ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ภาพที่ ๑ สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. เฉลิมพระเกียรติฯ

วันที่ ๑๑ ต.ค. ๕๘ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร.

วันที่ ๒ ธ.ค. ๕๘ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร. และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสวนแห่งนี้ว่า “สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์”

ภาพที่ ๒ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร สวนพฤกษศาสตร์ รร.จปร.

ภาพที่ ๓ ป้ายชื่อสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์

ภาพที่ ๔ ขอบเขตสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์

ในวันที่ ๒๖ ธ.ค. ๕๙ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์ และได้ทรงปลูกต้นสาละบริเวณกลางสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์ ซึ่งนับเป็นต้นไม้ทรงปลูกต้นที่ ๑๗ ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ต้นสาละ มีชื่อวิทยาศาสตร์ คือ *Shorea robusta* C.F. Gaertn. อยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae ปัจจุบันสาละอินเดียต้นนี้ มีอายุ ๕ ปี และมีความสูงประมาณ ๔.๕๐ เมตร

ภาพที่ ๕ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปลูกต้นสาละ บริเวณสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์ ในวันที่ ๒๖ ธ.ค. ๕๙

ภาพที่ ๖ ต้นสาละทรงปลูกในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังนี้

๑. เพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชอย่างยั่งยืน
๒. เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์กรรมพืชทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพืชเฉพาะถิ่นและพืชหายาก ไกล่สุญพันธุ์
๓. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนนายร้อย กำลังพลและครอบครัว เยาวชน ชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่สนใจทั่วไป
๔. เป็นแหล่งสันตนาการ พักผ่อน และออกกำลังกาย
๕. เป็นแหล่งพรรณไม้สำรองของพระตำหนักสวนปทุม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

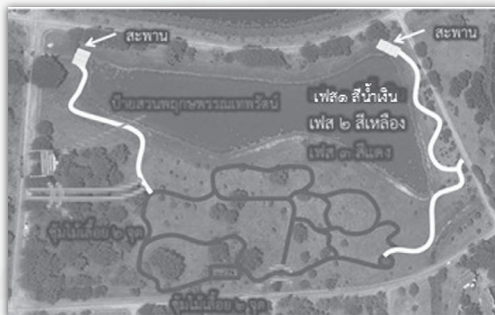
การดำเนินงานของสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ที่ผ่านมา มีรายละเอียดดังนี้

๑. ปีพ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๙ ปลูกต้นไม้หลักในสวนทั้งหมดโดยปลูกแยกตามวงศ์ ซึ่งแต่ละวงศ์จะถูกจัดสรรพื้นที่แบ่งแยกเป็นโซนอย่างชัดเจน

ภาพที่ ๗ อ.ทัศนารถา และกำลังพล พัน ร.ร.จปร. ปลูกต้นไม้ชนิดพันธุ์ต่าง ๆ ในสวนฯ

๒. เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ สร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้างประมาณ ๓ เมตร และดำเนินการปรับภูมิทัศน์โดยรอบสวนให้สวยงาม

ภาพที่ ๘ แผนการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

ภาพที่ ๙ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์

๓. เดือนกันยายน ๒๕๕๖ จัดทำโครงเหล็กสำหรับไม้เลื้อย จำนวน ๒๐๐ อัน และลงปลูก วงศ์กล้วย ประมาณ ๑๐๐ สายพันธุ์

ภาพที่ ๑๐ ชุมโครงเหล็กสำหรับไม้เลื้อย

๔. เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ สร้างถนนคอนกรีตภายในสวน ระยะทาง ๒.๔ กิโลเมตร และสร้างสะพานแขวน ๒ จุด

ภาพที่ ๑๑ สะพานแขวน ๒ สะพาน ในสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์

๕. เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ สร้างถนนคอนกรีตภายในสวน ระยะทาง ๑.๖ กิโลเมตร

๖. เดือนมกราคม ๒๕๕๙ ปลูกพืชที่เป็นไม้พุ่ม ไม้คลุมดิน และไม้เลื้อย รวมทั้งพืชที่ต้องอาศัยอยู่กับต้นไม้ใหญ่ เช่น กล้วยไม้ต่าง ๆ

๗. เดือนเมษายน ๒๕๕๙ ติดตั้งระบบน้ำแบบสปริงเกอร์เสาสูงเพื่อให้น้ำบนเรือนยอดครอบคลุมพื้นที่ ๗๒ ไร่เศษ เพื่อการเจริญเติบโตที่ดีของต้นไม้ ให้ต้นไม้ได้รับน้ำอย่างเพียงพอต่อเนื่องในฤดูแล้ง ประกอบด้วย การติดตั้งระบบไฟฟ้ามาจ่ายที่สวน ห้องปั้มน้ำ จัดทำระบบท่อ หัวจ่าย และเครื่องสูบน้ำ

ภาพที่ ๑๒ ห้องปั๊มน้ำ

ภาพที่ ๑๓ การเดินระบบท่อส่งน้ำสปริงเกอร์

ภาพที่ ๑๔ ติดตั้งระบบน้ำแบบสปริงเกอร์เสาสูง

ภาพที่ ๑๕ การรดน้ำโดยใช้สปริงเกอร์เสาสูง

๘. วันที่ ๑๘ พ.ค. ๕๙ พล.ท. สิทธิพล ชินสำราญ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า ตรวจสอบความคืบหน้าโครงการ

ภาพที่ ๑๖ พล.ท. สิทธิพล ชินสำราญ ผบ.รร.จปร. ตรวจสอบความคืบหน้าโครงการ

๙. เดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ วางแผนดำเนินการระบบการเก็บกักน้ำสำรอง
๑๐. เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ การดำเนินการจัดทำสวนหินและปลูกต้นกระบองเพชรเพิ่มเติมร่วมกับ อาจารย์ทัศนารถฯ

ภาพที่ ๑๗ การจัดทำสวนหินและปลูกต้นกระบองเพชร

งานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๑. งานการเดินทางไปเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้เพิ่มเติมจากของเดิมที่มีอยู่ เพื่อมาปลูกในสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์เพิ่มเติม ดำเนินการโดย อ.ทัศนารถฯ
๒. ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม เช่น ไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้คลุมดิน และไม้อิงอาศัย
๓. การเก็บข้อมูลจำเพาะของพืชแต่ละชนิด เช่น ถ่ายรูปดอก ผล และใบ ระยะการออกดอก และติดผล จำแนกชนิดพืชให้ได้ตรงตามพันธุ์ ทำทะเบียนประวัติพันธุ์พืชแต่ละชนิด
๔. การตัดแต่งกิ่งไม้ยืนต้น และตัดแต่งทรงพุ่มสำหรับไม้ขนาดเล็ก
๕. การตัดหญ้าและกำจัดวัชพืช
๖. การรดน้ำต้นไม้ทุกชนิดสม่ำเสมอ

ต้นไม้สวยในสวนพฤกษพรรณเทพรรัตน์

สวนเทพรรัตน์มีต้นไม้ ที่มีความสวยงาม มากกว่า ๕,๐๐๐ ชนิดพันธุ์ ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างเฉพาะบางชนิดที่มีความสวยแปลกตามาให้ผู้อ่านได้ชม ดังนี้

ภาพที่ ๑๘ ดอกมหาพรหมราชินี

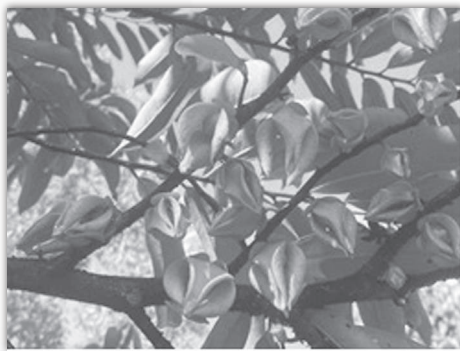

ภาพที่ ๑๙ ดอกและผลของกล้วยหมูสัง

ภาพที่ ๒๐ ดอกและผลของต้นยางเหลือง

ภาพที่ ๒๑ ดอกต้นข้าวหลามดง

ภาพที่ ๒๒ ดอกพุดโกเมน

ภาพที่ ๒๓ ต้นมะคังแดง

ภาพที่ ๒๔ ดอกพุดลักณา

ภาพที่ ๒๕ ดอกมหาดพรหม

ภาพที่ ๒๖ ดอก *Mundulea sericea*

ภาพที่ ๒๗ ดอกอัญชัญ หรือ ดอกเกาไฟ

ภาพที่ ๒๘ โมกหลวงดอกชมพู

ภาพที่ ๒๙ ดอกโสกราชยา

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ภาพที่ ๓๐ ต้นจิกใหญ่หรือจิกเศรษฐี

ในปี ๒๕๖๕ พ.ท. ปิยพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีดำริในการรกราบบังคมทูลเชิญ พล.อ.หญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจึงสั่งการให้ทีมงานพัฒนาสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์เริ่มดำเนินการดำเนินการปรับปรุงสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ในเดือนมกราคม ๒๕๖๕ เป็นต้นมา ทั้งในเรื่องของการดูแลรักษาต้นไม้ ฟื้นฟูต้นไม้ การตัดแต่ง การปลูกทดแทน ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ รวมถึงปรับปรุงสิ่งอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ เพื่อให้มีสภาพสมบูรณ์และสวยงาม ซึ่งในส่วนรายละเอียดในการปรับปรุงและพัฒนาสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ ดังกล่าว ผู้เขียนจะขอกเล่าใน หนังสือเสนาศึกษาฉบับต่อไป

สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ไม่เพียงเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จะเป็นธนาคารพืชพรรณมีชีวิต (BIO BANK) ที่สำคัญของประเทศและของภูมิภาครวบรวมพันธุ์กรรมพืชจากทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพืชเฉพาะถิ่นและพืชหายากใกล้สูญพันธุ์ มีคุณค่าและความหลากหลายทางพันธุกรรม

พวกเราในฐานะกำลังพลของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จึงควรช่วยกันดูแลรักษา ไม่นำต้นไม้และทรัพย์สินต่าง ๆ ออกจากสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ ร่วมกันปลูกฝังให้ลูกหลานมีจิตสำนึก รักต้นไม้และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช เพื่อให้สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ยังคงความสวยงาม มีคุณค่า และยังคงความหลากหลายทางพันธุกรรมสืบต่อไป เพื่อประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนายร้อย กำลังพลและครอบครัว เยาวชน ชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่สนใจทั่วไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. โครงการพระราชดำริ สวนพฤกษพรรณเทพรัตน์ รร.จปร. แหล่งที่มา: <https://www2.crma.ac.th/vegetation905/index.asp>.
2. กองพันทหารราบ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า . เอกสารเรื่องโครงการสวนพฤกษพรรณเทพรัตน์. นครนายก: ๒๕๖๒ .

สัตบุรุษภายใน คือกิเลส

คำปັນ อักษรวิสัย เรียบเรียง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เกิดจากการตรัสรู้ของพระองค์ที่กว่าจะได้ตรัสรู้นั้นพระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีสะสมคุณความดีประการต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่อสงไขยแสนกัปเมื่อครั้งที่ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ พระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาทั้งหมดก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่เริ่มประกาศพระศาสนาจนกระทั่งถึงเวลาที่พระองค์จวนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พระธรรมมีค่ามาก ทำให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลส จนกว่ากิเลสจะดับหมดสิ้น แต่พระธรรมจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้สะสมเหตุที่ตีมาแล้ว ซึ่งเป็นผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม เคยได้ยินได้ฟังมาแล้วในอดีต จึงมีศรัทธาเห็นประโยชน์ที่จะฟังที่จะศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง

รตนะในโลกมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นแก้วแหวนเงินทองเพชรนิลจินดา ในสวรรค์ ก็มีวิมานแต่ละวิมาน ก็เป็นสิ่งที่มีความคั่งนั้น แต่ทั้งหมดไม่มีค่าเท่ากับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งก็คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงถึงที่สุด ใคร ๆ ก็ปฏิเสธไม่ได้ ทุกคำของพระองค์เกิดจากการประจักษ์แจ้งสภาพธรรมจนหมดความสงสัยและหมดความไม่รู้ในทุกสิ่งทุกอย่างทุกคำของพระองค์เป็นจริงทุกกาลสมัย แสดงเปิดเผยให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง ๆ ไม่ว่าจะในกาลสมัยใดก็ตาม และสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาเท่านั้น

การที่พุทธบริษัทจะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ไม่ใช่ด้วยอย่างอื่น ไม่ใช่ด้วยการกระทำอะไรตาม ๆ กันด้วยความไม่รู้ แต่ตามความเป็นจริงแล้วจะรู้จักพระองค์ได้ก็ด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่ทรงดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียวเช่นเดียวกันที่จะรู้จักพระองค์ คือ ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงจึงสามารถรู้ได้ว่า บุคคลนี้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึก นึก คิด ไตรตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่า ถ้าไม่มีการอุบัติขึ้นของพระสัมมา สัมพุทธเจ้า สัตว์โลกก็จะไม่สามารถรู้ได้ว่าอะไรเป็นอะไร ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย มีคสนิทด้วยความไม่รู้ แม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงดับขันธปรินิพพานแล้ว แต่พระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

ก็เป็นศาสดาแทนพระองค์
คือ เป็นสิ่งที่จะพร่ำสอน
แทนพระองค์ ซึ่งดำรงสืบทอด
มาจนถึงยุคนี้สมัยนี้

สภาพธรรมซึ่งเป็นสิ่ง
ที่มีจริงนั้น ไม่พ้นไปจากชีวิต
ประจำวันเลย ไม่ว่าจะอยู่ที่
ใดก็ตามสภาพธรรมต่าง ๆ ก็
เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย
มีอยู่ทุกขณะ สิ่งที่สำคัญ
คือ ความเข้าใจถูกเห็นถูก
อันเริ่มมาจากการฟังการศึกษาพระธรรมเป็นปกติ
ในชีวิตประจำวัน สะสมความเข้าใจไปตามลำดับ ไม่มี
ตัวตนที่จะไปบังคับให้ปัญญาเกิด ไม่มีตัวตนที่จะไป
พิจารณา และแต่ละบุคคลที่เป็นปุถุชนย่อมมากไป
ด้วยกิเลสที่สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์
ยากที่จะละให้หมดสิ้นไปในทันทีทันใด

ชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังเป็นปุถุชน
หนาแน่นไปด้วยกิเลส อุกุศลย่อมเกิดขึ้นเป็นส่วนมาก
กุศลเกิดน้อยมากถ้าเทียบกับอกุศล ซึ่งไม่ใช่เฉพาะ
ในวันนี้ ในชาตินี้เท่านั้น แต่ทำได้เป็นอย่างดีมานานแล้ว
ในสังสารวัฏฏ์ เพราะได้สะสมกิเลสมาอย่างมากมาย
ชาติไม่ถ้วน จึงเป็นผู้ถูกกิเลสครอบงำอยู่ตลอดทั้ง
ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายและทางใจ
กิเลสทั้งหลาย มีโลภะ โทสะโมหะ เป็นต้น เป็น
สภาพธรรมที่มีโทษ ไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลย เมื่อ
กิเลสเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ก็ทำให้จิตเศร้าหมอง และ
ยังตัดรอนโอกาสของกุศลธรรม กุศลธรรมไม่สามารถ
เกิดขึ้นในขณะนั้นได้เลย และถ้ามีกำลังถึงกับล่วงเป็น
ทุจริตกรรมประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน
ก็เป็นเหตุให้เกิดผลที่ไม่ดีในภายหน้า มีการเกิด ใน
อบายภูมิ ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนมากมาย
เป็นต้น เพราะสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดีนั้น ให้ผลเป็นทุกข์
เท่านั้น จะนำมาซึ่งผลที่ดีไม่ได้เลย

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย
อิติวุตตกมมลสูตร แสดงความเป็นจริงของกิเลสทั้ง
หลาย มีโลภะ เป็นต้นว่า เป็นศัตรูภายใน ดังนี้

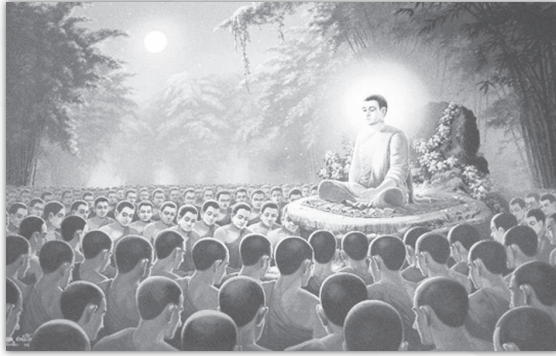

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย
อกุศลธรรม ๓ ประการนี้
เป็นมลทินภายใน เป็นอมิตร
ภายใน เป็นศัตรูภายใน
เป็นพหุฆาตภายใน เป็น
ข้าศึกภายใน ๓ ประการ
เป็นไหน ? คือ โลภะ ๑
โทสะ ๑ โมหะ ๑ ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย อกุศลธรรม ๓
ประการนี้แลเป็นมลทินภายใน
เป็นอมิตรภายใน เป็นศัตรู
ภายใน เป็นพหุฆาตภายใน เป็นข้าศึกภายใน”

ตามความเป็นจริงแล้ว กิเลสเป็นอกุศล
ธรรม เป็นสภาพธรรมที่มีจริง ไม่ใช่สัตว์บุคคล
ตัวตน เกิดขึ้นเป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล
ขึ้นชื่อว่าอกุศลธรรมแล้ว เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจทั้งหมด
ไม่ว่าจะเกิดกับใครก็ตาม และเป็นสภาพธรรมที่นำมา
ซึ่งทุกข์ นำมาซึ่งโทษโดยส่วนเดียวเท่านั้น ไม่นำมาซึ่ง
คุณประโยชน์ใด ๆ เลย

ขณะที่จิตเป็นอกุศล ด้วยอำนาจของกิเลส
ทั้งหลาย กล่าวคือ ด้วยโลภะบ้าง ด้วยโทสะบ้าง ด้วย
โมหะบ้าง เป็นต้นนั้น ศัตรูภายในได้เกิดขึ้นทำร้าย
จิตใจของตนเองแล้ว ทำร้ายยิ่งกว่าศัตรูภายนอกเสีย
อีก เพราะเหตุว่า ศัตรูภายนอก เบียดเบียนได้เพียง
ชาติเดียว แต่อกุศลธรรมซึ่งเป็นศัตรูภายในยังสะสม
สืบทอดอยู่ในจิตทุก ๆ ขณะ ตามเผาผลาญไปทุกภพ
ทุกชาติ ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ไปได้ ซึ่งถ้าพิจารณา
ให้ละเอียดแล้ว ที่มีการเบียดเบียนกัน ประทุษร้ายกัน
ก็เพราะยังมีศัตรูภายใน คือ กิเลส อยู่แน่นอน

กิเลส นอกจากจะเป็นศัตรูภายในแล้ว ยังเป็น
เครื่องเศร้าหมองของจิต เป็นสิ่งสกปรกของจิต ทำให้
จิตเศร้าหมอง ทำให้จิตถูกแปดเปื้อนด้วยของไม่สะอาด
ซึ่งมีจริง ๆ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย
และก็มีมากบ้าง น้อยบ้างตามการสะสมของแต่ละ
บุคคล แต่ขึ้นชื่อว่ากิเลสทั้งหลาย ไม่ว่าจะมากหรือน้อย
ก็ไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลยทั้งสิ้น มีแต่โทษเท่านั้น

ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎกขุททกนิกาย ชาตก-
หริตจชาตก ดังนี้

**“ดูกร ภิกษุ ธรรมดาภิเลส ย่อมไม่มีความ
ขึ้นบาน เพราะขจัดคุณความดี มีแต่จะให้ตกนรก”**

กิเลสมากมายอย่างนี้ จะขัดเกลาละคลาย กำจัด
ให้หมดสิ้นไปได้อย่างไร ข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถก-
ถาขุททกนิกาย อิติวุตตะกะ-มลสูตร แสดงความจริงว่า
มลทินของจิตคือกิเลส นั้น จะต้องนำออกไปด้วย
อริยมรรค เท่านั้น ดังนี้

**“มลทินของร่างกาย ได้แก่ เหนื่อโคลเป็นต้น
เกิดแล้วในร่างกาย และละอองธุลี ที่ปลิวมาจับอยู่
ในร่างกายนั้น มลทินนั้น จะนำออกไปได้ ก็ด้วยน้ำ
แต่สังกิเลส (เครื่องเศร้าหมองพร้อมของจิต) หาเป็น
เช่นนั้นไม่ เพราะสังกิเลส มี ราคะ เป็นต้น ที่เป็น
มลทินของจิตจะนำออกไปได้ ด้วยพระอริยมรรค
เท่านั้น”**

เมื่อโลภะเกิดขึ้น ก็ติดข้องในสิ่งหนึ่ง
สิ่งใด ไม่ปล่อย ไม่สละ ไม่ยอมให้จิตเป็นกุศล และ
ไม่ปล่อยให้ออกไปจากสังสารวัฏฏ์ด้วย ขณะที่
โทสะเกิดขึ้น คุณความดีเกิดไม่ได้ จิตของผู้ถูก
โทสะครอบงำ ย่อมไม่น้อมไปสู่กุศลธรรมเลย มีแต่
ความขุ่นข้องหมองใจ ไม่พอใจ เมื่อสะสมมีกำลัง
มากขึ้น ก็สามารถล่วงเป็นทุจริตกรรมประทุษร้าย
เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนหรือถึงกับสิ้นชีวิตได้
ส่วนโมหะ เป็นกิเลสที่เกิดร่วมกับอกุศลจิตทุก
ประเภท ไม่มีเว้นเลย ขณะที่โมหะเกิดขึ้น ขณะนั้น
มีตมิต ไม่สามารถรู้สภาพธรรมที่มีจริงตามความ
เป็นจริงได้ ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่รู้ว่าอะไรเป็นคุณ

อะไรเป็นโทษ และตราบไต่ที่ยังมีโมหะอยู่ก็ยังไม่
เหี่ยววนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ต่อไปนี้เพียง ๓ ประเภท
ใหญ่ ๆ ที่เป็นมลทินของจิต แต่เมื่อก้าวโดยประมวล
แล้ว กิเลสทุกประเภท กล่าวคือ โลภะ โทสะ โมหะ
มานะ (ความสำคัญตน) มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด)
วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัยในสภาพธรรม) อหิริกะ
(ความไม่ละอายต่ออกุศลธรรม) อนอตตปปะ
(ความไม่เกรงกลัวต่ออกุศลธรรม) อุทัจจะ (ความ
ฟุ้งซ่าน ความไม่สงบ) และ ถีนะ (ความท้อแท้ ท้อถอย
หดหู่) เป็นมลทินของจิต เพราะเป็นเครื่องเศร้าหมอง
ของจิต ทำให้จิตไม่สะอาด และยังขัดขวาง ตัตรอน
โอกาสแห่งกุศลธรรมอีกด้วย

ที่น่าพิจารณา คือ ส่วนใหญ่แล้วก็เป็นผู้รัก
ความสะอาดทางกาย เป็นผู้ที่รังเกียจความสกปรก
ทางกายมาก แต่ทว่าลืมนึกว่า ขณะใดที่กิเลสเกิดขึ้น
ขณะนั้นสกปรกหรือว่าน่ารังเกียจยิ่งกว่าความ
สกปรกทางกาย กิเลสเกิดกับจิตขณะใด ก็ทำให้
จิตขณะนั้นเป็นอกุศล ไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลย
แม้แต่น้อย ในชีวิตประจำวันอกุศลจิตเกิดขึ้น
เป็นไปมากทีเดียว นี่คือความเป็นจริงของธรรม
ฝ่ายที่ไม่ดี ซึ่งเป็นอกุศลธรรม เป็นธรรมที่มีจริง ๆ
ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน

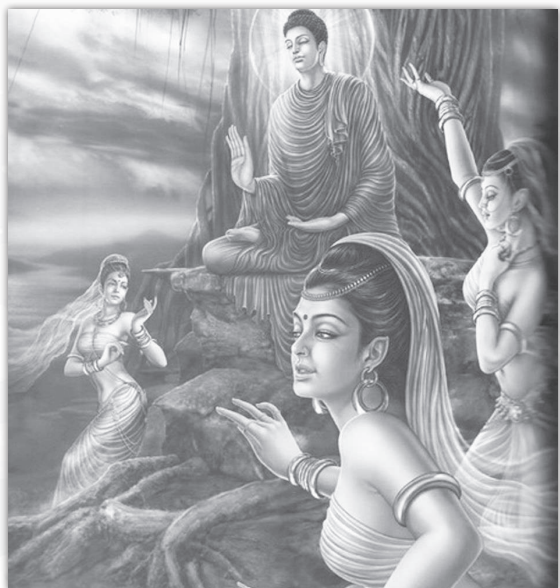

ก่อนการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีผู้ที่ให้ทาน รักษาศีล งดเว้นจากทุจริตต่าง ๆ และ เจริญสมถภาวนา (อบรมเจริญความสงบของจิต) สามารถระงับหรือข่มกิเลสได้ด้วยกำลังของความสงบของจิต แต่ไม่มีใครสามารถดับกิเลสได้ แต่เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพระบารมี ตลอดระยะเวลา สี่อสงไขยแสนกัป ตั้งแต่ เมื่อครั้งที่ทรงเป็น พระโพธิสัตว์ จึงทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงถึงความเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้แล้วก็ได้ทรงแสดงหนทางคือการอบรมเจริญปัญญาเพื่อเข้าใจสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง จนกระทั่งสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น แก่พุทธบริษัท จึงมีพระอริยสงฆ์สาวก ผู้รู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น เป็นจำนวนมากทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ถ้าหาก พุทธบริษัทยังไม่สามารถรู้แจ้งธรรมในชาตินั้นได้ ก็สะสมเป็นอุปนิสัยที่ดีที่จะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จาก พระธรรมยิ่งขึ้นต่อไปในภายหน้า

ในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้จริง ๆ ว่า โลกเดือดร้อน ทุกคนเดือดร้อน แม้แต่ตัวเองก็เดือดร้อน ทั้งหมดนั้น ก็เพราะกิเลส เมื่อเป็นเช่นนี้ สมควรไหมที่จะสามารถดำเนินไปถึงการดับกิเลสได้ดีกว่าปล่อยไปทุกวันเพิ่มกิเลสขึ้น

ทุกวันโดยไม่คิดที่จะดับเลย แม้เพียงคิดที่จะดับกิเลส มีหรือไม่ ? เพราะเหตุว่า กิเลสไม่ใช่ว่าจะดับได้โดยง่าย ต้องอาศัยพระปัญญาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้สิ่งที่มีจริงทุกอย่างตามความเป็นจริง จึงสามารถที่จะทรงแสดงหนทางดับกิเลสให้คนอื่นได้รู้ว่า หนทางนี้เป็นหนทางดับกิเลส เมื่อกิเลสยังไม่ถูกดับ เวลาที่มีเหตุปัจจัยของกิเลสประเภทใด กิเลสประเภทนั้น ๆ ก็เกิด โดยที่บุคคลนั้นไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ว่า วันไหนกิเลสระดับใดจะเกิด เพราะเหตุว่า ถ้ายังไม่ปัจจัย กิเลสนั้นก็ยังไม่เกิด บุคคลผู้มีกิเลส แล้วรู้ว่า ตัวเองมีกิเลส ย่อมเป็นบุคคลผู้ประเสริฐ เพราะจากการรู้อย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุทำให้บุคคลนั้น มีความเพียร มีความอดทน มีศรัทธาเห็นประโยชน์ที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจ ถูกเห็นถูก เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองให้เบาบาง จนกระทั่งสามารถดับได้ตามลำดับขั้น ซึ่งต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานเป็นอย่างยิ่งในการอบรมเจริญปัญญา เหมือนอย่างพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต ซึ่งได้รับประโยชน์จากพระธรรมก็ล้วนแล้วแต่ได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทั้งนี้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นคำสอนที่ประเสริฐยิ่ง เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษเห็นภัยของกิเลส เพื่อรู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่า ยังเป็นผู้มากไปด้วยกิเลส ซึ่งจะทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตประจำวัน เพื่อจะได้ขัดเกลา ละคลายกิเลส ด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมบ่อย ๆ เนือง ๆ ค่อย ๆ สะสมความ

เข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย แต่ละคน ย่อมดีขึ้นได้ ก็เพราะได้เข้าใจพระธรรม ความเข้าใจพระธรรม จะนำพาชีวิตไปสู่คุณความดีทั้งปวง เป็นประโยชน์ทั้งกับตนเองและบุคคลอื่น สังคม ประเทศชาติ และที่สำคัญบุคคลผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม ก็จะดำรงมั่นในหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้ค่อย ๆ พ้นจากกิเลสซึ่งเป็นศัตรูภายในได้ในที่สุด

ธรรมเตือนใจ

“ดูกรมหาบพิตร ธรรม (สิ่งที่มีจริง) คือ โลกะ (ความติดข้อง) เมื่อเกิดขึ้นแก่สัตว์โลก ย่อมเกิดขึ้น เพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่ผาสุก, ดูกร มหาบพิตร ธรรม คือ โทสะ (ความโกรธ) เมื่อเกิดขึ้นแก่สัตว์โลก ย่อมเกิดขึ้น เพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่ผาสุก, ดูกร มหาบพิตร ธรรม คือ โมหะ (ความหลง) เมื่อเกิดขึ้นแก่สัตว์โลก ย่อมเกิดขึ้น เพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่ผาสุก, ดูกร มหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างนี้แล เมื่อเกิดขึ้นแก่สัตว์โลก ย่อมเกิดขึ้น เพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่ผาสุก”

(พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค โลกสูตร)

ขอเชิญศึกษาพระธรรมเพิ่มเติมได้ที่ มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

* www.dhammadhome.com

[www.dhammadhome.com มีหลากหลายหมวดหมู่ให้ได้ศึกษา เช่น กระดานสนทนา ถาม-ตอบปัญหาธรรม, ฟังธรรม, หนังสือธรรม เป็นต้น]

* YouTube : มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

[พิมพ์ค้นในช่องค้นหาเพิ่มเติมด้วยคำว่า บ้านร่มมะ, ธรรม อ.สุจินต์ มีพระธรรมหลากหลายประเด็นให้ได้ศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกตรงตามความเป็นจริง]

* Facebook : ชมรมบ้านร่มมะ มศพ.

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒ เดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๕

นิตยสารเสนาศึกษา

กำเนิดครั้งแรก

มกราคม ๒๕๕๘

กำเนิดครั้งหลัง

สิงหาคม ๒๕๕๓

นิตยสารราย ๒ เดือน

ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ฟื้นฟูความภาคภูมิใจด้านวิชาการ ผลงานวิจัย การพัฒนาทางทหาร ศิลปะ สารคดี ความคิดเห็น ความรู้ทั่วไป
และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับมวลสมาชิกนิตยสารเสนาศึกษา

พลเอกหญิง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

คณะที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา	พระอิสริยยศ
พล.อ. วรวิทย์	พรธมสหัสย์
พล.อ. ปรีญญา	สมสุวรรณ
พล.อ. ดนัย	มีสุขเวท
พล.อ. พงพล	มนีนรินทร์
พล.อ. ช่างชัย	ยศสุนทร
พล.อ. ถกกลเกียรติ	นวลยง
พล.อ. สิทธิพล	จินสำราญ
พล.อ. ณัฐวุฒิ	สุนทรนันทน์
พล.ท. กานต์	พินัยนิติศาสตร์
พล.ต. จิระ	เหล่าจรรย์กุล
พล.ต. วิชาติ	เยี่ยมไพจิตร
พล.ต. อำนวย	แย้มผลา

กองอำนวยการ

ผู้อำนวยการ	ที่ปรึกษา
พล.ท. ปิยะพงศ์	กลั่นพันธุ์
รองผู้อำนวยการ	
พล.ต. ศุภชัย	ศรีทอม
พล.ต. อุดม	แก้วมหา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	
พล.ต. นันทยศ	บุชา
พล.ต. สิทธา	สำริบุตรานนท์
พล.ต. อนุชา	พิมพ์พันธ์
กรรมการ	
พ.อ. คำศักดิ์	นิภาพันธ์
พ.อ. กริธา	ศรีลัด
พ.อ. โสฬส	รัตนผ่องใส
พ.อ. ศักดิ์ระวี	พึงเย็น
พ.อ. วิเชียร	วิริยะธรรมกุล
พ.อ. ปรีญญา	รุ่งเรือง
พ.อ. เสกสิทธิ์	ศิริพละ
พ.อ. กานต์พิงษ์	พลดีอัญญา
พ.อ. ชยานันท์	ทองจันทร์
กรรมการฝ่ายกฎหมาย	
พ.อ. ชำนาญ	สังข์ทอง
กรรมการ/เหรียญกษาปณ์	
พ.อ. นิพนธ์	กรรณแก้ว
กรรมการ/เลขานุการ	
พ.อ. ตรีบัณฑิต	จิตรีศรีอร่าม
กรรมการ/พช./เลขานุการ	
พ.ท. สรวุฒิ	ทองทิพย์

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ	ที่ปรึกษา
พล.ต. นันทยศ	บุชา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	
พ.อ.หญิง ณัฐมล	จงทรา
ประจำกองบรรณาธิการ/พิสูจน์อักษร	
พ.ท.หญิง ชื่นทัย	สุริยโสภณพันธ์
พ.ต.หญิง ณัฐภรณ์	ยศสุนทร
พ.ต.หญิง มีทวัน	ชุมทอง
พ.ต.หญิง อัมภา	ช่างเกวียน
ร.อ.หญิง นิสิตา	จันทสร
ร.อ.หญิง เบญจภรณ์	พันธุ์นิล
ร.ท.หญิง จุติมา	ว่านเครือ
ร.ท.หญิง สารีคำ	เฉียววา
ฝ่ายการเงิน	
ร.อ.หญิง ศศิพันธ์	ดงศิริ
จ.ส.อ. กฤษฏาภรณ์	पालะสิทธิ์
ช่างภาพ	
จ.ส.อ. สุริยชัย	พงษ์ปฏิเมศร์
จ.ส.อ. สมหมาย	พุทธา
ฝ่ายติดต่อประสานงาน	
นาง สาธิตา	จิตหวดี

กองจัดการ

ผู้จัดการ/ฝ่ายศิลป์	
พ.อ. ศรีทัศน์	เกิดชนะ
ผู้ช่วยผู้จัดการ	
พ.อ.หญิง ศรวาดี	พันธุ์พฤกษ์
ผู้พิมพ์/โฆษณา	
พล.ต. นันทยศ	บุชา
ฝ่ายจัดส่ง	
พ.ท. สรวุฒิ	ทองทิพย์
ร.ท. สุนันท์	เชื้อแก้ว
จ.ส.อ. เกียรติพล	พงศ์ทองกุล
นาง นันทวดี	สุนสาอาดศรี
น.ส. กานต์นันท์	ปานันท์
น.ส. วราภรณ์	ไวยภาษ
นาย ปฐม	กอบแก้ว
นาย ณัฐวุฒิ	เอมแย้ม
นาย บุญเจ็ดจันทร์	เกษมสวัสดิ์
ฝ่ายธุรการ	
จ.ส.ท. ปิยะพงษ์	เมืองอำพัน

สำนักงานนิตยสารเสนาศึกษา/กองบรรณาธิการ : โรงพิมพ์ ส่วนบริการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๑ โทร. ๐๒๒๕๑๒๖๕๑ - ๕,
และ ๐ ๓๗๓๙ ๓๐๑๐ - ๕ ต่อ ๒๒๕๒๑ - ๓ โทรสาร ๒๒๕๒๑, ๐๒๒๕๑ ๕๕๑๐ e-mail : sena.crma64@gmail.com

* การติดต่อแผนกการเงิน เพื่อชำระหนี้ค่าสมาชิก เหรียญกษาปณ์นิตยสารเสนาศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๑ โดยชื่อนิติสัมพันธ์
ปน.ฝ.ร.จ.ร. ในนาม เหรียญกษาปณ์ โทร. ๐ ๒๒๕๑ ๒๖๕๑ - ๕ ต่อ ๒๒๑๐๕, ๒๒๕๑๕, ๐๕๗ - ๐๐๕๘๓๕๕ และกรุณาส่ง
ยศชื่อ - สกุล สมาชิก พร้อมหลักฐานการ ชำระเงิน มาที่เหรียญกษาปณ์

* การย้ายที่อยู่ ทางภาคหรือสมัครเป็นสมาชิก ติดต่อสำนักงานนิตยสารเสนาศึกษา โทร. ๐ ๒๒๕๑ ๒๖๕๑ - ๕ ต่อ ๒๒๕๒๑ - ๓
* อัตราค่าบำรุง ปี ๒๐๒๐ บาท สำหรับข้าราชการ (ศิษย์เก่า ร.ร.จ.ร.) ประจําการส่งกระดาษทรางกลาโหม ทักจาก ผกก. ของหน่วย

บรรณาธิการผู้พิมพ์และโฆษณา * พล.ต. นันทยศ บุชา

พล.ท. ปิยพงษ์ กลิ่นพินธุ์ ผบ.รร.จปร. กรุณาจัดกิจกรรมสงฆ์พระพุทธรูป และขอพร
เนื่องในเทศกาลสงกรานต์ และจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน ระหว่างหน่วยงานภายใน รร.จปร. เพื่อ
สร้างความสามัคคี ในวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕ ณ รร.จปร.

พล.ต. โทญจนาท รูปเทียนรัตน์ ผบ.ร.ร.ต.สปก. จัดให้มีพิธีส่งตัว และรับ นตท. รุ่นที่ ๖๓ ในส่วนของ ร.ร.จปร. ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ ลานอนุสรณ์หน้า บก.ร.ร.ต.สปก. โดยมี พ.อ. ไสพส รัตนผ่องใส ผบ.กรม นนร.ร.อ.ร.ร.จปร. เป็นผู้แทน ร.ร.จปร. ร่วมพิธี